Л.ТЭРБИШ

МОНГОЛ ЗУРХАЙ СУДЛАЛ
ҮРИЙН ЗУРХАЙ БОЛОР ТОЛЬ

འབྲས་རྩིས་ཤེལ་གྱི་མེ་ལོང་།

(Гутгаар дэвтэр)

Улаанбаатар хот.
2011 он

ОРШИЛ

Монголчуудын төвд хэлээр зохиосон утга зохиолын дотор зурхайн ухааны аймаг савын ном томоохон байр суурийг эзлэнэ. Тухайлбал, бидний судалгаагаар төвд хэлээр зурхайн зохиол туурвисан монгол хүмүүс гэхэд л ная гарад байна. Тэдний бичсэн зохиол туурвил нь гурван зуу хол давсан буй. Зурхайн ухааны эл бүтээл туурвилууд нь одон хийгээд хар зурхайн аймаг савд хамаарагдаж буй.

Одон зурхай хэмээх нь наран, саран, таван гараг хийгээд утаат сүүлт од, нар сарны хиртэлтийн хөдөлгөөн байршилыг олох аргыг үзүүлсэн од зүй, тооны ухаан хавсармал **өвөрмөц онол болно**. **Хар зурхай** нь махбодын зурхай буюу гараг, эрхэсийн орчил хөдөлгөөнөөс хамаарах элдэв **хэм хэмнэлийг тогтоох ухаан** бөгөөд дотроо **амьдын, бэрийн, үхэгсэдийн** хэмээн гурав ангилагддаг. Эдүгээ бидэнд мэдэгдэж байгаагаар монголчуудаас төвд хэлээр хамгийн анхны томоохон зурхайн бүтээл туурвисан хүмүүн бол Ламын гэгээний анхдугаар дүр Лувсанданзанжанцан (1639-1704) юм. Тэр бээр 1689 онд тангад, монгол шавь нарынхаа эгээрлийг хангаж "Үрийн зурхайн сайн номлол бүхний хураангуй" хэмээх алдартай бүтээлээ туурвиж, зурхайн ухааныг монгол газар шороонд идээшүүлсэн билээ. Эл зохиолыг миний бие 1991 онд орчуулж олны хүртээл болгосон юм. Одоо уншигч танаа толилуулан буй "Таван хураангуй махбодын барилдлага тэргүүтний үрийн номлол онц гайхамшигтай болор

толь оршвой" номын талаар хэдэн үг дурдая.

Эл зохиол нь нэлээд хожуу зохиогдсон боловч буриад, барга, ар, өвөр монгол хийгээд тангад, монгол, хотон зэрэг олон үндэстэн ястны нутаг болсон Амдуу газрын Лавран хийдэд хүртэл түгэн дэлгэрч, зурхайч нарын гол гарын авлага болсон байна. Тухайн бүтээл чингэж өргөн дэлгэр тархсан нь цаг үеэ олж гарсантай холбоотой юм. Онолтой шүнтэй зурхайн ухаан учир мэдэхгүй хүмүүсийн олз завшаан болсон цөвүүн цагийн эхэнд буриадын Агын Дэчэнлхүндэв хийдийн гавж, зурхайч Лувсанбалжор эл зохиолыг туурвижээ. Тэрээр номынхоо төгсгөлийн шүлэгт "Энэ цөвүүн цагийн "Алаг цаас"-нд шүтэн хуурагчид хөөрхийс өрөвдлийн орон" хэмээн зурхайн ухааныг ашиг завшаан болгогчдыг шүүмжлэн шантайлгасан байна. "Алаг цаас" гэж тухайн хүмүүний хэрэгцээг хангасан, хүснэгт голлосон түүвэр жижиг номыг хэлдэг. Түүнийг төвдөөр шогт гэдэг юм. Манай эрдэмтэн өтгөс "Даяг хараад гүүш болдоггүй. Шогт хараад зурхайч болдоггүй" хэмээн айлддаг байсан нь дан үгээр хөөцөлдөөд утгыг онохгүй, ганц нэг түүвэр хүснэгт хараад зурхайн ухааны мөн чанарыг мэдэхгүй" хэмээн ихэд анхааруулан сургасан үг билээ. Ер нь манай ард түмэн "Хүрээн дээр суусан чавганцын чих шарлана" гэж ярьдаг нь чиса, сүлд гараг гэх мэт жижиг зүйлсийг хүмүүн бүр мэддэг, чингээд ямар ч "Зурхайч" үгүйгээр түүнийг амьдрал ахуйдаа хэргэлэж заншсаныг хэлсэн хэрэг. Лувсанбалжор "Алаг цаас"-нд шүтэн өөрийгөө зурхай ч хэмээн ардыг хуурагчдыг шүүмжилж, зурхайн ухааны хамгийн гол ойлголт болох таван хураангуй, махбодын учрал тохиол хийгээд тэдний шим мандалд үзүүлэх эерэг, сөрөг нөлөөлөл буюу үрийг

тухайн зохиолдоо тодорхой тайлбарлан бичсэн байна. Бас бидний гарт баригдаж, нүдэнд үзэгдэхгүй атлаа бидэнд бодатай нөлөө хүчийг үзүүлэн байдаг, эрхэсийн таталцал, түлхэлцэлтэй холбоотой газрын эздийн гүйлт, буулт, буцалт зэргийн талаар тун тодорхой өгүүлсэн нь хэрэглээний болон судалгаа шинжилгээний ихээхэн ач холбогдолтой болох нь мэдээж. Лувсанбалжор зурхайч тухайн зохиолынхоо хэрэглээний ач холбогдлыг дурдан төгсгөлийг үгэндээ:

“Одон хийгээд хар зурхайн аймаг савын
ариун гүнзгий болор орноос
Онц гайхамшигт явдлын сайтар номлолын
дүрс үзэгдэл лагчааг барьсан
Он жилийн лит тооллыг тайлан үйлдэгч
сонихон энэ толиноо
Огт харахгүй алмайрагч шудрага агч
шинжлэл төгөлдөртөн хэн байх билээ”

хэмээн бичжээ. Өөрөөр хэлбэл гараг, эрхэсийн нэгэн жилийн хөдөлгөөн байршилыг тооцоолон бодоод, түүнийгээ жилийн товчоон болгон гаргадаг лит буюу цаглабарын тайлбар болгож тухайн бүтээлээ туурвиснаа дурдсан байна. Төгсгөлийн үгээс харвал Лувсанбалжор эл зохиолоо эмч гэлэн Цүлтэмийн дурдсанаар аргын тооллын 1908 онд харгалзах “Арван тавдугаар сайтар гарсаны шороон эр бичин жилийн Шошаг” буюу зуны тэргүүн сарын шинийн долооны өдөр бичиж төгсгөсөн байна. Мөн төгсгөлийн үгэнд:

“Учир шалтгааныг дээр тодотгосон ариун
гэлэн Цүлтэм
Учирыг эвсүүлэн их хүрээ дагшин орон
Дэчэнлхүндэв тивд

Уламжилж хэвийг бүтээсний буянаар
хойт Шамбалын орноо
Угсаа залгамжлан суугч Ригдэнгийн
зарлигийг сонсох
газраа түргэнээ одтугай"

хэмээснээс харвал дуртгаач тухайн номын хэвийг сийлж олны хүртээл болгожээ. Хожим нь аргын 1915 онд харгалзах Арван тавдугаар жарны модон туулай жилийн зуны тэргүүн сарын шинийн дөрвөнд Дармамонга хэмээх хүмүүн мөн хийдэд "Онц гайхамшигтай болор толийн өнцгийн чимэг жил, сар, өдөр, цагийн газрын эзэд тэргүүтний зурхайн үр тод зул" хэмээх номыг зохиожээ. Эл зохиол нь өгүүлэн буй номын бэрийн зурхай, үхэгсэдийн зурхай хоёрыг дэлгэрүүлэн тайлсан бүтээл болжээ. Мөн хийдэд бартай. Өмнөх хоёр зохиолыг хожим нь Нийслэл хүрээнд модон хэвээр дахин хэвлэсэн бөгөөд хэв нь нэлээд алдаа, мадагтайг дурдууштай. "Болор толь" нь монгол орны өргөн уудам газрын хуваарьт тохирсон "Төгс буянт шинэ зурхай"-н ёсонд тохируулан хийсэн үрийн зурхайн зохиол тул эдүгээ ч ач холбогдолтой хэвээр байна. "Болор толь"-ийг миний зарлигийн ачит багш мэргэн зурхайч нар болон, номтой шүнтэй лам нар өдөр тутмын гарын авлага болгон хэрэглэж байсан тул "Орчуулж, түмний хүртээл болгохсоно" хэмээн бодлож явсан билээ. Бас одоогоос арван нэгэн жилийн өмнө МУИС-ийн ахмад багш, тэр үед ерэн сүүдрийг гаталсан нэрт манжич Я.Шаарийбүү гуай энэ зохиолын нэгэн хувийг миний биед бэлэглэж, "Монголоор орчуулбал сайн сана" хэмэхүйд, "Энэ номыг тань орчуулж, олны хүртээл болгоё" хэмээн ам алдсанаа давхар санагалзаж, чадан ядан орчуулаад,

Отвязаться от неприятностей.
3) Когда увидите п. проц-ю, возьмите п-у собой пальцами в правую руку и вытрите её вслед, говоря:

зурхайн нэр томъёонд зохих тайлбар хийж уншигч олноо тольлуулж тэр дорхноо дууссан билээ. Эдүгээ заримууд дахин хэвлүүлээч хэмээн хүссэн тул цөөн тоотой хэвлүүлснээ давхар өчсү!

Гэм алдал болсныг гэгээн мэргэд болгоон таалах ажаамуй.

„Тебя мертвец несут,
и пусть к тебе
все мои горести возьмут"

50
10/50

Монголын Үндэсний ШУА-ийн академич,
шинжлэх ухааны доктор, профессор
Урианхай овогт Лхасрангийн ТЭРБИШ

Или встаньте у ц-ви так, чтобы вас покрывала ц. тень, и говорите:

„Укрой меня, тень церковная,
Своим святым покрывалом,
Как когда-то Богородица Христа укрывала,
от всякой беды, от всякой масти,
От козней людей, от нападения зверей,
От страха, от вреды, от [illegible] вреды,
От нож[illegible] в ночи, от огня из печи,
От предательства, от суда, от всякого тайного вреда.
От порчи и от голодной сумы,
От разорения и от нищеты,
От всех бед, какие бывают, и от бед, которых желают.
Будь, тень церковная, всегда со мной,
Богородицыным Покровом укрой.
Во имя Отца и Сына и Святого Духа.
Ныне, присно, во веки веков.
Аминь."

ТАХИЛЫН ШҮЛЭГ

Цогт Цагийн Хүрдэнд мөргөмүй.
Туурвил бүхний чухал амирлагч (гал) бүхнээ
түгсэн бэлгэ билгийн мөн чанарт
Түгдам сэтгэл зуунтааг төгсгөн илби хувилгааны
лагшинд боссон
Тууурвилт тоолшгүй амьтныг нэгэн агшнаа
хөтлөхдөө их баатар хүчин төгөлдөр
Туулсан бурхан Ялж Төгс Нөгчсөн [1] Цагийн
Хүрдэн [2]-д зүрхний угаас сөгдмүй.
Орчихуй зам үүнээ зарлигийн ач нь ханьцаш үгүй
Сайн Саран [3] хаанаас
Одоо хүртэл дамжин ирсэн бодатай үндэслэлийн
лам нарын чуулганд мөргөөд
Олноо хэрэгтэй таван хураангуй [4] тэргүүтний
чухал хэрэгтэй лагшаа тоотойг дэлгэн
Онц гайхамшигтай энэхүү болор толь хэмээхүйд
байгуулан сүндэрлүүлсү би!

Тэр ч, гараг, өдөр, одон, барилдлага, үйлдэгч тав тус, тусын сайн, муугийн ялгамж хийгээд махбодын учрал тэргүүтэн хийгээд даруйд хэрэгтэй зарим нэгэн сэлт долоог үзүүлнэ.

ГАРАГИЙН ҮР

Ээлжийн гараг нь лит [5]-ний зурагт ургасан [6] гараг бөгөөд үүр цайхаас үүр цайхын хооронд бүтэн нэгэн нарны хоногийг эрхшээх бөлгөө. Үүнд:

Адъяа нь гал махбода [7]-тай их хүмүүний сүлд [8] гараг болой. Энэ гараг эрхшээсэн өдөр [10]-т шүтээн амлуулах (Үүнээс хойш шүтээнийг амлуулах гэдгийг, амлуулах гээд явна, Орч), абшиг эш тэргүүтнийг хайрлах, түшмэлд тушаах, хурим найр хийх, тариа төмс тэргүүтний хөрөнгө талбих, морь мал сургах, эм найруулах, тойн болох тэргүүтэн өлзийг үйлдэхүй буяны үйлд сайн. Байшингийн суурь талбих, хувцас эсгэх, эд агуурсыг гадагш өгөх, ханyyр, төөнүүр хийхийг тэвч. Бэр авбаас дахин, дахин буцах тул бүү ав. Үхэгсэдийн үйлээс хүүрийг түлэхээс бусад нь муу. Хүүр түлэх сайн. Хүмүүн үхвээс амьдад муу. Өвчин болвоос цагаан, улаан идээг дагаж ирсэн зэтгэрийн хорлол болжээ. Алдуул, завхуул болохын цагт эрдэнийн зүйл болвоос үл олдоно. Морь, мал тэргүүтэн амьтан болвоос өмнө зүгт эрвэл олдоно. Сэжиг гарахүй муу ёр болвоос үзсэн хүмүүнд муу. Хур орвоос дунд зэрэг. Хөвгүүн төрвөөс нас нь урт, их асралт хүмүүн болно. Охин төрвөөс баялаг болмуй.

Сумъяа нь усан махбодатай, бүсгүй хүмүүний сүлд гараг. Хишиг даллага дуудуулах, эм найруулах, тэнгэр лусыг тахих, хөрөнгө талбих, сүм хийд хийгээд шүтээн босгох, бэрийн үйлд сайн. Ном сонсох, замд гарах, шинэ хувцас өмсөх, эд эдэлбэр гадагш өгөх, хүүр

түлэхд муу. Үхвээс бусдад гэм үгүй. Өвчин болвоос бэлбэсэн эмийг дагаж ирсэн үхэгсэдийн зэтгэр [10], лус, мангасын хорлол болсон. Алдуул, завхуул болвоос хойт зүгт цагаан царайтай, шар үстэй, хар нохойтой хүмүүн аваачсан. Муу ёр болвоос усны аюул болох хийгээд түшмэлд муу. Хур бууваас олонтоо арвижна. Хөвгүүн төрвөөс баялаг ба хатуу ширүүн хүмүүн болно. Охин төрвөөс сэтгэлд зохистой, тус хэргийг бүтээгч болмуй.

Ангараг нь гал махбодатай, асур [11]-ын сүлд болно. Дайсан, тотгорыг номхотгох, худалдаа хийгээд цэргийн үйл, хатуу үйлд сайн. Эм найруулах, замд гарах, бэрийн үйлийг тэвч. Хүүр хийгээд үхэгсэдийн үйлийг ч тэвч. Үхвээс эдэд муу. Өвчин болвоос халуун хижигийн эзний хорлол болсон. Алдуул, завхуул болвоос өмнө зүгээс олдоно. Өмнө шадар хийгээд хожимоо тохирохгүй болсон хүмүүн буй бол шинж. Муу ёр болвоос хилэнцэт явдалд муу. Хур бууваас ган болно. Хөвгүүн төрвөл амьдрах нь бэрх ба хилэнцт явдалтан, омог дээрэнгүй ихтэн, охин төрвөөс нас нь охор болно.

Буд усан махбодатай, ягчис [12]-ын сүлд гараг. Эдийг бүтээх, хишиг даллага дуудуулах, үсэг зурхайд суралцах, шадар хамаатан бололцох, худалдаа арилжаа тэргүүтэн өөрийн хэрэгтэй үйлд сайн. Хатуу үйлийг тэвч. Бэр авбаас охин төрнө. Эр хүмүүн үхвээс боол, зарцдаа муу. Эм хүмүүн үхвээс гэм үгүй. Өвдвөөс банди бомбын хараал, лусын хорлол болжээ. Алдуул, завхуул болвоос хойт зүгээс эрэх хэрэгтэй. Нялхас буюу бүсгүй хүмүүнээс хэл дуулна. Ёр болвоос ус, мөрний хорлол болно. Хур бууваас хойшдоо хур зүсэрмүй. Хөвгүүн төрвөөс өвдөх нь олон, эхдээ ширүүн. Охин төрвөөс эд,

малд муу болой.

Бархасвадь нь хий махбодатай бандийн сүлд гараг. Үсгийн эрдэм ухаан, ид хүчинд суралцах, номлох, сонсох тэргүүтэн номын үйл, замд гарах, эм найруулах, хөрөнгө тавих хийгээд буяны үйл зонхид сайн. Бэр авбаас хөвгүүн төрнө, цог төгөлдөр болно. Үхвээс өчүүхэн төдий муу. Өвдвөөс шөнийн жуулчны зэтгэр хийгээд газрын эзэн, хан адын хорлол болно. Алдуул, завхуул болвол дорно өмнө зүгт бэдэрвээс олдоно. Муу ёр болвоос тойн хийгээд ведийг үйлдэгчид муу. Хур бол дунд. Хөвгүүн төрвөөс оюун ухаан сайтай, мэргэн, номыг үйлдэгч болно. Охин төрвөөс нас нь урт хийгээд нөхөртөө ч сайн болой.

Сугар нь шороон махбодатай, ноён хүмүүний сүлд гараг. Номыг тэтгэгчийг тахих, тойн болох, эм найруулах, хурим найр хийх, замд гарах, ухаанд суралцах, бэр хийгээд үхэгсэдийн үйлд сайн. Өр төлөх, нүүдэл суудал хийх зэрэгт муу. Үхвээс гэм үгүй. Өвдвөл хан ад хийгээд албины хорлол болсон. Алдуул, завхуул болвоос өмнө өрнөөс сураг дуулна. Ёр болвоос бүсгүй хүмүүнд муу. Хур бууваас сайн. Хөвгүүн төрвөөс насан урт болно. Эрх хүч ихтэй, баялаг болно. Охин болвоос цог хийморь их ч өвдөх нь өчүүхэн болно.

Санчир нь шороон махбодатай, нялхасын сүлд гараг. Нас, эдийг бүтээх, эд малыг авах, худаг малтах, тариалан хийгээд барилгын үйлд сайн. Бусад үйл зонхийг тэвч. Үхвэл эдэд муу. Өвдвөөс эрлэгийн хорлол болсон тул гэм ихтэй. Алдвал өмнө өрнө зүгт авч одсон буюу хуучин хувцастай банди хүмүүнийг шинжил. Ёр болвол муу. Хур дунд зэрэг. Хөвгүүн төрвөл дунд зэрэг. Охин төрвөөс нас нь охор болой.

От напущенной бессонницы

Тусгайлан ялгах нь : Адъяа парагт огторгуйн үүд дэлгэрдэг ч үхэгсэдийн буяныг (ཞེད།) үл үйлд. Сумъяа гарагт лусын үүд дэлгэрдэг ч хом [13] бүү шатаа. Ангараг гарагт хутганы га раг дэлгэрдэг ч хутгыг бүү ирлэ. Буд гарагт үр тасрахын үүд дэлгэрдэг ч үхээрийг бүү талби. Бархасвадь гарагт модон гараг дэлгэрдэг ч сор бүү орхи. Сугар гарагт малын гараг дэлгэрдэг ч малыг бүү хөдөлгө. Санчир гарагт шороон гараг дэлгэрдэг ч эдийг бүү гарга. Ер нь бодагал алины сүлд гараг ургаваас хэрэг нь бүтэх сайн болой. Бас бус цэрэг хийгээд замд гарах, тус хэрэг тэргүүтнээ дорноос дорно өмнө тэргүүтэнд Адъяа, Сугар, Ангараг, Раху, Санчир, Сумъяа, Буд, Бархасвадь гарагуудыг байрлуулж, Адъяа ургахын үед дорноо одвоос буянтай, усны эзэнд муу мөний тул түүгээр жишиж, үлдсэнийг мэдэх бөлгөө. Өөрийн зүг сайн ба зүг, завсар бусдад муу болохоор сайн шинжилж, авч, огоорохыг үйлдээрэй.

Дождитесь новолуния и, глядя на молодой месяц, скажите так:
«Князь молодой, рог золотой,
Тебе, доброму молодцу, по ночам гулять
А мне, рабу Божьему (имя),
По ночам крепко спать.
Во имя Отца и Сына и Святого Духа.
Ныне и присно и во веки веков.
Аминь.»

ӨДРИЙН ҮР

Шинийн хоног нь сарны арвидал, хомсдлын хувьд шүтэж гарах болно. Түүний эхийг хатгах завсар ба эхлэх, төгсөх завсарыг гарагийн эдэлбэр [14]-д шүтэж, ухаарах хэрэгтэй болно. Түүнд, **"Гараг хийгээд өдрийн эдэлбэр ирээдүй"** хэмээн зарлигласан болохоор зурагт ургасан нь одоо эдлэх эдэлбэр ургасан нь болой. Тэр ч үлгэрлэвээс, арван мөч тэргүүтэн одоо ургахын үест тэр өдрийн үүр цайхаас эхлээд тэр өдрийг дуустал тэр өдрийг эрхшээн үйлдэх болно. Түүний тулд нарны хоногийн нэгэн өдрийн өдөр дундыг хүртэл шинийн нэгэн хийгээд, үд хэвийхээс нааш шинийн хоёронд орох мэт болой. Тэдгээрийг тус, тусад нь авч, огоорохыг гарагийн эдэлбэр лүгээ тохируулж үйлдэх хэрэгтэй юм. Нарны хоног лугаа тохируулж үл үйлдэх болно.

Тэр ч хоёроос **Анхдугаарт**, Өдөр тус, тусын өгүүлэл нь:

Шинийн нэгэнд санасан үйлийг бүтээх, худаг малтах, тариалангийн газрыг хагалах мэт анх газрын ам нээх, буян тогтоохын эх хатгах, бусдын газар очих замд гарах тэргүүтэн амирлангүй үйлд сайн. Ном сонсох, үхэгсэдийн үйл, бурхныг тахих, зэтгэрийг дарахыг тэвч. Өвдвөл хиншүү хярвас тавьсан хийгээд эртийн хувийн (Эрт ирсэн, Орч) жуулчны гэмийн үзэгдэл болжээ.

Шинийн хоёронд лам болох, түшмэлд тушаах, амьлуулах, гал голомтыг үүсгэх, хөрөнгө тавих тэргүүтэн дэлгэрүүлэх үйлд сайн. Замд гарах, өглөгийн түллэгийг тэвч. Өвдвөл ариун бусын буртаг хийгээд

бурхан хилгэнэсэн амой.

Шинийн гурванд замд гарах, гэр бүрэх, гал голомтыг үүсгэх тэргүүтэн дэлгэрэнгүй үйл хийгээд эрхшээх үйлд сайн. Боолыг шүтүүлэх, худаг малтахыг тэвч. Өвдвөл тэнгэр, ад, хан адын хорлол болжээ.

Шинийн дөрвөнд бэр, худалдаа, арилжаа, тариалангийн үйл хийгээд цагаан зүгийн үйлд өлзийтэй. Хэрүүл, тэмцлийг тэвч.

Шинийн тавaнд ном унших, замд гарах, ирэх тэргүүтэн амирлангуй үйлд сайн. Тариалан, үхэгсэдийн үйлийг тэвч.

Шинийн зургаанд нас, эдийн бүтээл, худалдаа ба тариалан тэргүүтэн дэлгэрүүлэх үйл зонхид сайн. Гадагш өгөх тэргүүтнийг тэвч.

Шинийн долоонд ус хийгээд үхэгсэдийн үйлд сайн. Боол шүтүүлэх, бэрийн үйлийг тэвч.

Шинийн наймaнд гурван шүтээн [15]-ийг босгох, амьлуулах хийгээд ихэдгэх [16], дайсныг номхотгох, зэтгэрийг дарах зэрэгт сайн. Замд гарах, тариалан, бэрийн үйл, хувцас эсгэхийг тэвч.

Шинийн есөнд замд гарах, худалдаа арилжаа тэргүүтэн амирлангуй хийгээд хатуу үйлд сайн. Боолыг шүтүүлэх, бэр ба үхэгсэдийн үйлийг тэвч.

Шинийн арванд дуган сүм, шүтээнийг босгох, тахих тэргүүтэн ихэд арвижуулах үйлнээ сайн. Замд гарвал муу тул тэвч.

Шинийн арван нэгэнд баяр хурим тэргүүтэн амирлангуй, дэлгэрэнгүй үйлд сайн. Хатуу үйлийг тэвч.

Шинийн арван хоёронд шүтээнийг босгох, гал голомт үүсгэх, хөрөнгө тавих тэргүүтэн амирлангуй

үйлд сайн. Замд гарах, боолыг шүтүүлэх, мал худалдан авахыг тэвч.

Шинийн арван гурванд барилга тэргүүтэн шороо, газрын үйл, замд гарах, ихэтгэх, дэлгэрэнгүй үйлд сайн. Боолыг шүтүүлэх, мал худалдан авахыг тэвч.

Шинийн арван дөрвөнд тойн болох, мал худалдан авах, балгадын үйл, замд гарах эрхшээх үйлд сайн. Номлох, сонсох, үр тавих, боолыг шүтүүлэхийг тэвч.

Шинийн арван таванд гэр барих, шүтээн босгох, амьлуулах, үр талбих, хишиг даллага дуудуулах, хатуу үйлд сайн. Тангараглах, нүүдэл суудал хийх, үхэгсэдийн үйл, бэрийн үйлийг тэвч.

Арван зургааны өдөр боолыг шүтүүлэх, эд худалдан авах, газрын амыг нээх, амирлангуй үйлд сайн. Замд гарах, амьлуулах, хэрүүл тэмцлийг тэвч.

Арван долоонд замд гарах, худалдан авах, арилжаа хийх, балгадын үйл, үхэгсэдийн үйл ба дэлгэрүүлэх үйлнээ сайн. Бэрийн үйл, өглөгийн түллэгийг тэвч.

Арван найманд буяны үйл ба хөрөнгө тавих, бугийг дарахад сайн. Замд гарах, үхэгсэдийн үйлийг тэвч.

Арван есөнд замд гарах, бугийг дарах, амирлангуй үйлд сайн. Бэр, үхэгсэдийн үйл, мал худалдан авахыг тэвч.

Хоринд дэлгэрүүлэх үйл бүхнээ сайн. Замд гарахыг тэвч.

Хорин нэгэнд замд гарах, хөрөнгө талбих, эрхшээх үйлд сайн. Боолыг шүтүүлэх, бэрийн үйл ба ихэтгэхийг тэвч.

Хорин хоёронд үсэг, зурхай, урлахуй ухаанд суралцах, хөрөнгө талбих, бугийг дарах, хатуу үйлд

сайн. Замд гарах, бэрийн үйл хийгээл үхээрийн үйлийг тэвч.

Хорин гурванд амьлуулах, мөрд гарах, балгадын үйл хийгээд өглөгийн түллэг зэрэгт сайн. Худаг малтах, боолыг шүтүүлэх, мал худалдан авахыг тэвч.

Хорин дөрвөнд замд гарах, боолыг шүтүүлэх, дэлгэрүүлэх үйлд сайн. Амьлуулахыг тэвч.

Хорин тавaнд замд гарах, хөрөнгө тавих, үхэгсэдийн үйл, худалдаа, арилжаанд сайн. Боолыг шүтүүлэх, ихэтгэхийг тэвч.

Хорин зургаанд газар малтах, хөрөнгө талбиваас сайн. Замд гарах ба мал худалдахыг тэвч.

Хорин долоонд замд гарах ба үхэгсэдийн үйл, хөрөнгө тавих тэргүүтэн дэлгэрүүлэх үйлд сайн. Боолыг шүтүүлэх, бэрийн үйлийг тэвч.

Хорин наймaнд өглөгийн түллэг, эрхшээх үйлд сайн. Үхэгсэд ба бэрийн үйлийг тэвч.

Хорин есөнд дайсныг номхотгох, бугийг дарах тэргүүтэн хатуу үйлд сайн. Боолыг шүтүүлэх, бэр хийгээд үхэгсэдийн үйл, мал худалдан авахыг тэвч.

Гучинд хөрөнгө тавих, эрхшээх ба хатуу үйлд сайн. Үхэгсэдийн үйл, бэрийн үйлийг тэвч.

Хоёрдугаарт, Үйл лүгээ зохилдуулсан өгүүлэл нь:

Шинийн нэгнээс эхлээд дараалан баясгалан, сайн, ялгуусан, хоосон, төгс хэмээх бөлгөө. Энэ тавуул гучин хоногт зургаан удаа орчих тул шинийн нэгэн, арван нэгэн, хорин нэгэн буюу гурван нэгэн, шинийн зургаан, арван зургаан, хорин зургаан буюу гурван зургаан нь баясгалан, түүнчлэн шинийн хоёрон тэргүүтэн гурван хоёр, шинийн долоон тэргүүтэн гурван долоон нь сайн мөн. Гурван гурван ба гурван найман нь ялгуусан,

гурван дөрвөн ба гурван есөн нь хоосон, гурван таван ба гурван арван нь төгс мөн болой. Тэдгээрээс,

Баясгалан нь урлахуй ба наадгай хийх, цагаан зүгийн буяны үйл, амирлангуй үйлд сайн.

Сайн нь нөхрийг эрэн олохуй, хөрөнгө талбихад сайн.

Ялгуусан нь дайсныг номхотгох, хэрүүл, тэмцэл хийх, хариулга балин гаргах тэргүүтэн хатуу үйлд сайн.

Хоосон нь үйл алинд ч муу.

Төгс нь ер нийтэд муу ч балгад босгох, хумх санд нуухуйд сайн. Тэднээс хоосон өдөрт их үйлийг туурвих, нас хийгээд эдийг үргэлжлүүлэхүй тогтоол урих, төгс өдөрт өлзий хутаг давхарласан хийгээд өлзий хутгийн хэргийг бүтээгч номуудыг уншин дуурьсгахуйд сайн болой. Өмнө номлосон тэдгээрээс аль өдөрт аль үйл сайн хийгээд муугийн номлол нь ач, хорлол ихтэй тул бодтой өгүүлсэн болой. Алиныг ч өгүүлэл үгүй адил тэгшид тавибаас ач, хорлол үгүй мөн болой. Гараг, одны үрд ч энэ аньстайг мэдэх хэрэгтэй болой.

Поясница: Растопите стакан мёда с половиной стакана соли и ста граммами топлёного сала. В получившуюся массу добавьте [illegible] размером с грецкий орех. Намажьте поясницу, накройте её сверху целлофаном и закутайтесь получше. Поясница вскоре перестанет болеть. (III-18)

ОДНЫ ҮР

Од нь өдөр нэжгээдийг эрхшээх од нь саран өөрийн явдлаар од алинаа оршин орчихуйг ухаж үйлдэхүй (Тооцоолон бодож олохуй, Орч) тэр од бөгөөд ээлжийн нөхөр саран одон болно. Тэр ч одон хорин найм байдаг ч Абизи, Ширван хоёр нэгэн хоногийг эрхшээх [17] тул ээлжийн од нь хорин долоо мөн болой. Тэдгээр од тус, тусын эрхшээх өнийн хэмжээ нь жаран мөч болно. "Зурганд ургасан нь саран од хийгээд барилдлага од хоёр нь өнгөрсөн хэмээн номломуй" гэж зарлигласан болохоор, Үлгэрлэвээс: таван мөч, арван чинлүүр мэт ургахын цагт тэр одны жаран мөчөөс таван мөч, арван чинлүүр нь нөгчсөн ажгуу. Эдүгээ тавин дөрвөн мөч, тавин чинлүүр буй болохоор авч, огоорохын өнийн хэмжээг түүнд шүтэж мэдэх хэрэгтэй болой.

Одны өгүүлэл нь тус, тусын үр хийгээд зүгд эвсүүлсэн хоёр буй.

Анхдугаарт: Тус, тусын өгүүлэл нь:

Ашувани нь дайсны одон, хийн махбодатай болно. Ном номлох, бурхныг тахих, хишиг даллага дуудуулах, хувцас эсгэх, худалдаалах, эм найруулах, худаг малтах, дэлгэрүүлэх хийгээд хатуу үйлд сайн. Их хурал цуглаан хийх, бэр авах, нүүдэл суудал хийх, гадагш өгөхийг тэвч. **Барани** нь буртаг одон, гал махбодатай. Боолыг шүтүүлэх, гал голомтыг үүсгэх, хүрээ давхарлах, мал авах, худалдан авах, хариулга балин гаргах, хатуу үйлд сайн. Үхээр тавих, бэрийг гадагш өгөхийг тэвч.

Гирдиг нь өгүүлэхүйн одон гал махбодатай. Номд

суралцах, шүтээн босгох, бурхныг тахих, нас хийгээд эдийн бүтээл хийх, хурим найр хийх, гэр бүрэх, мал худалдаж авахад сайн. Замд гарах, бэр хийгээд үхэгсэдийн үйл, хөрөнгө тавихыг тэвч.

Ровагини нь хишиг одон, шороон махбодатай. Орон, шүтээнийг шинээр барих, хүрээ барих, нас, эдийн бүтээл хийх, мал авах, эм найруулах, хөрөнгө тавих, гэр бүрэх тэргүүтэн бататгахын үйлд сайн. Хурим найр хийгээд хэрүүл, тэмцэл хийх, бэр авах, үхэгсэдийн үйлийг тэвч.

Мэргэшир нь буртаг одон, хийн махбодатай. Тойн болох, амьлуулах, ном номлох, бурхныг тахих, насны даллага дуудуулах, тариалангийн үйл, бэрийн үйл, дэлгэрүүлэх үйл хийгээд хатуу үйлд сайн. Замд гарах, үхээрийг тавих, нүүдэл суудал хийхийг тэвч.

Артир нь жуулчны одон, усан махбодатай. Амьлуулах, тойн болох, урлахуй хийгээд үсэг, зурхайд суралцах, заргалдах, буг дарах, хөрөнгө талбих, худаг малтах, мал худалдан авах, насны хишиг даллага дуудуулах, үс авахуулах зэрэгт сайн. Бэр, үхэгсэдийн үйл, хувцас эсгэх, замд гарах, нүүдэл суудал хийх, гэрийн бүрээс оёхыг тэвч.

Бурнавасан нь хишиг одон, хийн махбодатай. Ном номлох, сонсох, бурхныг тахих, хишиг даллага дуудуулах, хөрөнгө тавих, хувцас эсгэх, бэр авах, газрын амыг нээх, замд гарах, худалдаан зэрэгт сайн. Хүүр гаргахад дунд зэрэг. Хэрүүл тэмцэл хийх, гадагш эсэргүүцэх зэргийг тэвч.

Бүс нь бүтээлийн одон, гал махбодатай. Хот мандал байгуулах, насан даллага дуудуулах, хувцас эсгэх, үсээ авахуулах, бэрийн үйл хийгээд эм найруулах, мал

авах зэрэгт сайн. Гадагш өгөх, нүүдэл суудал хийх, тариалангийн үйлийг тэвч.

Аслис нь жуулчны одон, усан махбодатай. худалдаа арилжаа хийх, хүрээ хашаа барих, хэрүүл тэмцэл хийх, буг дарах, хатуу үйлнээ сайн. Нүүдэл хийх, эм найруулах, шүтээн босгох, замд гарахыг тэвч.

Мэг нь дайсны одон, гал махбодатай. Төлөг тавих, үсэгт суралцах, шинэ гэр барих, боолыг шүтүүлэх, хөрөнгө талбих, эд авах, хишиг даллага дуудуулах, мал худалдан авах, үс авахуулахад сайн. Замд гарах, нүүдэл судал хийх, бэр авах, хувцас эсгэх, газар малтах, үхэгсэдийн үйлийг тэвч.

Бурбабэлгүни нь буртаг одон, гал махбодатай. Бурхныг тахих, эд мал авах, насан даллага дуудуулах, хариулга балин гаргах, амирлангуй үйлд сайн. Замд гарах, бэр авах, үхэгсэдийн үйл, хувцас эсгэх, хатуу үйлийг тэвч.

Удирабэлгүни нь дайсны одон, хийн махбодатай. Шинэ гэр, орон, шүтээн босгох, номлох, сонсох, бурхныг тахих, хишиг даллага дуудуулах, гэрийн бүрээс оёх, бэр авах, нүүдэл суудал хийх, бататгах үйл зэрэгт сайн. Хувцас эсгэх, худаг малтах, үхээр гаргах, хөрөнгө тавих, замд гарахыг тэвч.

Хасда нь үхээрийн одон, хий махбодатай. Буяны үйл, эм найруулах, хувцас эсгэх, гэр барих, баяр хурим үйлдэх, газрын ам нээх, тариалангийн үйл, үс авахуулах, үсэг зурхайд суралцах тэргүүтэн түргэн бүтээх үйлнээ сайн. Замд гарах, үхээр гаргах, нүүдэл суудал хийхийг тэвч.

Цэдэр нь өгүүлэхүйн одон, хийн махбодатай. Насны даллага дуудуулах, хувцас эсгэх, эм найруулах,

хөрөнгө тавих, хариулга балин гаргахад сайн. Бурхныг тахих, ихэтгэх, замд гарах, үхэгсэдийн үйл, нүүдэл суудал хийхийг тэвч.

Сувади нь хишиг одон, хийн махбодатай. Номлох, сонсох, эм найруулах, насан даллага дуудуулах, бэрийн үйл, шүтээн босгох, замд гарах, худалдаа арилжаанд сайн. Үхээр талбих, нүүдэл суудал хийхийг тэвч.

Шошаг нь бүтээлийн одон, гал махбодатай. Хот мандал зурах, буяны үйл, бэрийн үйл, гэр барих, хувцас өмсөх, эсгэх, тариалангийн үйл, үс авахуулахад сайн. Гадагш өгөх, үхээр талбих, хэл ам гаргах, нүүдэл суудал хийхийг тэвч.

Анурад нь өгүүлэхүйн одон шороон махбодатай. Бурхныг тахих, хишиг даллага дуудуулах, эм айруулах, буяны үйл, тариалангийн үйл, хувцас эсгэх, замд гарах, эд мал авахад сайн. Бэрийн үйл, үхэгсэдийн үйл, гэр бүрэхийг тэвч.

Цэста нь жуулчны одон, шороон махбодатай. Тойн болох, амьлуулах, ихэтгэх, нас, эдийн бүтээл хийх, сургууль хийх, малын үйлд сайн. Хувцас эсгэх, эм найруулах, бэр хийгээд үхэгсэдийн үйлийг тэвч.

Мол нь буртаг одон, усан махбодатай. Шүтээн босгох, нас эдийн бүтээл хийх, худалдаа хийх, нүүдэл суудал хийх, хөрөнгө тавих, боолыг шүтүүлэх, хариулга, балин гаргах тэргүүтэн хатуу үйлнээ сайн. Замд гарах, бэрийн үйл хийгээд үхээр тавихыг тэвч.

Бурвасад нь хишиг одон, усан махбодатай. Нас эдийн бүтээл хийх, нөхөр бололцох, боолыг шүтүүлэх, худалдаа арилжаа хийх, худаг малтах, замд гарах, амьдын үйлд сайн. Гадагш өгөх, үхэгсэдийн үйлийг тэвч.

Удирасад нь бүтээлийн одон, шороон махбодатай. Ном номлох, сонсох, шинэ гэр барих, нөхөр, боолыг шүтүүлэх, хувцас эсгэх, шүтээн босгох, бэр, үхэгсэдийн үйл, нүүдэл суудал хийх, гэрийн бүрээс оёх, амирлангуй, дэлгэрэнгүй, эрхшээх үйлд сайн. Гадагш өгөх, замд гарахыг тэвч.

Абизи нь өгүүлэхүйн одон, шороон махбодатай. Амьлуулах, шүтээн босгох, буяны хийгээд усны үйл, гэр барих, хувцас эсгэх, эм найруулах, замд гарах, худалдаанд сайн. Байшингийн үйл, буг дарахыг тэвч.

Ширван нь үхэгсэдийн одон, шороон махбодатай. Бурхныг тахих, үс авахуулах, насан бүтээл хийлгэх, хөрөнгө тавих, замд гарах, худалдаанд сайн. Хувцас эсгэх, бэрийн үйл, ихэтгэхийг тэвч.

Даниста нь жуулчны одон, усан махбодатай. Бурхныг тахих, хишиг даллага дуудуулах, эм найруулах, суврага босгох, балгадын үйл, гэр барих, хувцас эсгэх, замд гарах, тариалангийн үйлд сайн. Нүүдэл суудал хийх, бэр хийгээд үхэгсэдийн үйлийг тэвч.

Садабис нь хишиг одон, шороон махбодатай. Орон шүтээнийг барих [18], газрын ам нээх, хөрөнгө тавих, замд гарах, дэлгэрэнгүй үйлд сайн. Хувцас эсгэх, үс авахуулах, бэрийн үйлийг тэвч.

Бурвабадрабад нь үхэгсэдийн одон, гал махбодатай. Бурхныг тахих, эм найруулах, мал худалдан авах, боолыг шүтүүлэх, хөрөнгө талбих, үхэгсэдийн ба буяны үйлд сайн. Замд гарах, хувцас эсгэх, бэрийн үйлийг тэвч.

Удирабадрабад нь үхэгсэдийн одон, усан махбодатай. Эм найруулах, замд гарах, боолыг шүтүүлэх, худалдаа, арилжаа хийх, үхэгсэдийн үйл,

хөрөнгө талбих, амирлангуй үйлд сайн. Хишиг даллага дуудуулах, гэрийн бүрээс оёх, бэрийн үйлийг тэвч.

Ривади нь бүтээлийн одон, усан махбодатай. Тойн болох, номлох, сонсох, ихэтгэх, хишиг даллага дуудуулах, эм найруулах, нүүдэл суудал хийх, үс авахуулах, гэр барих, түргэн бүтээхүй үйл зэрэгт сайн. Хувцас эсгэх, замд гарах, гэрийн бүрээс оёхыг тэвч.

Хоёрдугаарт, үйлд сайн муу лугаа тохируулан оддыг нэгэн зүгт эвсүүлэн өгүүлэхүйд, "Нарны гэрэл" (ཉིན་བྱེད་སྣང་བ།) [19] хэмээх сударт:

"**Батгүй болох дөрөв од хэмээх** Бүс, Ашувани, Хасда, Ривадид тахилга, тайлгын зан үйл хийх, ном номлох, санваар хүртэх, дээдэст айлтгал хийх, эд өргөх тэргүүтэн өөрийн хэргийг түргэн бүтээх үйлд сайн. Түүнд хур бууваас гантай болно. Эдгээр одонд төрсөн хүүхэд ная хүрч наслана. Яриа нь дөлгөөн, гоо үзэсгэлэнтэй, гар нь уран, бие, оюун нь тогтворгүй, суух нь үгүй. Өвөрчилөн [20] нь машид муу. Өвдөх нь өчүүхэн бөгөөд хүрсэн даруйд амирлана.

Машид бат дөрвөн од хэмээх Ровагини, Удирабэлгүни, Удирасад, Садабисд шинэ орныг барих, орон, шүтээнийг босгох, түшмэл болох, мод, төмс, ногоог тарих, цэцэрлэгт хүрээлэн (Ногооны хашаа), баясгалангийн хүрээлэн байгуулах тэргүүтэн бат хийгээд өнөд оршоохуй үйлийг үйлд. Тэр үест хур орвол хур олонтоо бууна. Эдгээр одонд төрсөн хүмүүс нь зуу хүрч наслана. Баян хийгээд өглөгт баясагч болно. Өөр бусдад эд баялагийг өгөгч, шударга өгүүлэгч. Өвөрчилөн нь муу ч өвдвөл түргэн эдгэрнэ.

Түргэн сайн дөрвөн од хэмээх Мэргэшир, Цэдэр, Анурад, Удирабадрабадад тариалангийн үйл хийгээд

хувцас чимэг өмсөх, зүүх хийгээд түргэн бүтээх үйлнээ сайн. Түүнд (Тэр одтой өдөр) хур бууваас дахин түргэн бууна. Тэр одонд төрсөн хүмүүн хорин найм буюу ер хүрч наслана. Яриа нь дөлгөөн, оюун нь хурц, гоо үзэсгэлэнтэй, үнэн өгүүлэгч, яруу алдар төгөлдөр, сэтгэл нь тогтворгүй, бусад хүмүүс түүнд баясахуй ба хатуу үгтэй, хориос гучин насны хооронд өвөрчилөн нь муу ч дахин өөрчлөгдөж, машид сайн буянтай болно. Өвдвөл дараалан амирлана.

Муу үрт дөрвөн од хэмээх нь Артир, Аслис, Цэста, Мол болно. Балгадыг дарах, цэрэг хөдөлгөх, алах, хулгайлах тэргүүтэн хатуу үйл хийгээд муу явдалд сайн. Түүнээ хур орвоос хойшид өчүүхэн болно. Тэр одонд төрсөн хүмүүс гуч, тавь, жар, дал хүрч наслана. Сайн үйлийг үл хийгч бөгөөд муу үйлд машид хичээнгүй, үхэхийн хооронд өвөрчилөн муу. Өвдвөл эдгэх нь хялбар.

Түргэнээ урвахуй таван од хэмээх нь Бурнавасан, Сувади, Абизи, Ширван, Даниста бөгөөд хол газар бусдын нутагт одохуй, худалдаа тэргүүтэн бат бус бүхэн, түргэн бүтээхүй үйлийг үйлд. Тэр үест хур бууваас түргэн олонтоо бууна. Түүнээ төрсөн хүмүүс жар хүрч наслана. Сэтгэл нь машид сайн бөгөөд өвөрчилөн янаг найланхай, явдал, хичээлд дуршигч, насан нь ахар богино боловч өвөрчилөнгөөрөө амирлах болой. Худал өгүүлэгч, өвөрчилөн муутай нэгэн болно.

Бат хэрэг бүтээгч таван од хэмээх нь Мэг, Бурбабэлгүни, Барани, Бурбасад, Бурбабадрабад бөгөөд амраг нөхөр бололцох, худалдаа, арилжаа хийх, нөхрийг шүтэх, байшингийн суурь тавих, абшиг эрх өгөх, амьлуулах, өглөгийн түллэг хийгээд урлахуй

үйл, буяны үйлд сайн. Түүнд хур бууваас дахин, дахин бууна. Тэдгээр одонд төрсөн хүмүүн ерэн тав хүрнэ. Урлахуй ухааныг үйлдэгч, мэргэн хийгээд үхэхийн хооронд өөрчилөн муу. Өвдвөл гэм үл болно. Энэ хүмүүнтэй Барани одны үр нь харшлах шалтгаан ихтэй тул шинжилж үйлдээрэй.

Тэгшид үйлдэгч хоёр од хэмээх нь Гирдиг, Шошаг хоёр бөгөөд түүнд тус хэрэгтэй үйлс тэгшидэн одох тул нэн сайн. Таван эрдэнэ хийгээд шороооны урлал, урлахуй ухааны үйл, өглөгийн түллэг [21] зэрэгт сайн. Тэр хоёр одонд төрсөн хүмүүн насны эхэнд муу ч насны адагт сайн болно. Өвдвөл эдгэх нь хялбар" хэмээсэн болой.

"Эрдэнийн эрих (རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ)" [22] гэдэг судART: "2, 13, 16, 21

(Абизи) өгүүлэгч дөрвөн одонд буян номыг үйлд. 3, 6, 14, 19, 23 хишиг таван одонд эдийг бүү хэмж(үнэл). 4, 10, 18, 1 буртаг дөрвөн одонд алин ч муу. 5, 8, 17, 22 жуулчны дөрвөн одонд замд гар. 7, 15, 20, 26 бүтээл дөрвөн одонд алиныг хийсэн сайн. 12, 21 (Ширван), 24, 25 үхэгсэдийн дөрвөн одонд үхэгсэдийн үйлийг үйлд. 9, 11, 15, 0 дайсан дөрвөн одонд дайсантай тэмц" хэмээсэн болой.

БАРИЛДЛАГЫН ҮР

Барилдлага (Учрал) нь наран од, саран од хоёрын мөч, чинлүүр тэргүүтнийг нэмсэн өнөд агуулагдах болой. Тэр ч үлгэрлэвээс наран одны мөч арав, саран одны мөч тав мэт ургахын үест барилдлагад арван таван мөч гарах болой. Түүнд барилдлага бүхэн 60 мөчийг эрхшээх бөгөөд зурганд ургасан нь нөгчсөн эдэлбэр мөн болохоор 15 мөч нөгчсөн байна. Тэр мэт 45 мөчийн хооронд эрхшээх болохоор түүний авч, огоорохыг мөчд шүтэж ухаж ойлгох хэрэгтэй.Үр нь "Нарны гэрэл" гэдэг судрт: "Түүнд сайн, муу зүг лүгээ эвсүүлсэн нь: арилгах, маш хавдагч, эвэршээл, хавдагч, хотлыг дарагч, очир хийгээд машид унагч, огоот дарагч хийгээд өслөгч ес нь муу бөлгөө. Үлдсэн арван найм нь сайн" хэмээн номлосон буй. Сайн нь буяны, муу нь хилэнцтэй үйлд өлзийтэй. Есийн өөр, өөрийн хүрэх завсраас эхлээд тэвчигдэхүүн мөчний тоо нь арилгахын гурав, эвэршээлийн тав, хавдагч хийгээд машид хавдагчийн зургаа, огоот дарагч, очирын есөн мөч, машид унагч, огоот дарагч, өслөгч гурван мөч муу болохоор мөчний тоо бүхнийг тэвч.

Ялгамжтайд (Өвөрмөцд) тус, тусын авч, огоорох нь: "Арилгахуйд замыг арилгахад сайн. Амрагт бүхэн лүгээ амраг болюу. Насан төгсөд насан урт, цогийг олох болой. Хувь сайтад хотол чуулган болно. Сайнд бүгд сэтгэлд зохистой болно. Машид хавдагчд эд, мал барагдюу. Сайн үйлд хойтын элдэв зам төгсөнө. Баригчид эд, эдэлбэр олдюу. Эвэршээлд хэргийг

Карпо (4-349)

Нге

үйлдвэл хорлол их болно. Хавдагчид лусын өвчин хөдлөх болно. Арвижихуйд эд, идээ арвижна гэж номлосон буй. Магадад дайсныг ноттой дарна. Бүхнийг дарагчд хулгана яр хөдөлмүй. Баясгаланд дунд агаад ихэд баясгалантай болно. Очирд хүсэл бүхнийг дарюу. Шид бүтээлд юу санасан бүтэх болой. Машид унагчд хагацан одохуй муу. Дээдтэнд дайснаас ялах болно. Огоот дарагчд гянданд хүлэгдэх болно. Амирлангуйд үр магадтай шагнана. Бүтсэнд санасан бүгд бүтюү. Бүтээгдэхүүнд арилжаанд явахуй сайн. Буянаа амьдын хуримыг үйлдэх сайн. Цагаанд явах, суухуйд сайн. Асарт тэнгэрийн хутгийг олюу. Эрхэтд сургуулийг үйлдэхүйд сайн. Өслөгчид бүсгүй амраг лугаа хагацюу" хэмээсэн болой.

Арилгахуй(–)=Сел Амраг=Дзаво Насан=Цедэн Хувь сайн=
N4 Калзанг Сайн=Зангпо(Самбу) Шинпан=Машид хавдагч
Лезан=Сайн үйл Дзин=Баригч; Эвэршээл=Зер (Хагацахуй)
Хавдагч=Дре Арвижих=Пхел (11) Магад=Нге Кундагом=
Бүхнийг дарагч; Баясгалан=Га; Очир=Дордже; Нгодруб=
Шид бүтээл (16) Машид унагч=Кунтун (!); Паво=Дээдтэн
Огоот дарагч=Йондгом; Цива=Амирлангуй (20)
Бүтсэн=Друб; Бүтээгдэх=Друбджее Буян=Ге
Карпо=Цагаан; Вангпо=(25)=Асар Эрхэт=Цанг
Шакон=Өслөгч

Кунтун=N17=Машид унагч

ҮЙЛДЭГЧИЙН ҮР

Үйлдэгч нь шинийн хоногийн эдэлбэрд дулдуйдаж агуулагдах болой. Тэр ч тэр эдэлбэрд хоёр ангид үйлдэж, урд хувьд нэг үйлдэгч, хойт хувьд бас нэг үйлдэгч эрхшээх мөн болой. Тэндээс шинийн нэгний урд хувь ба хорин есний хойт хувь, битүүний урд, хойт хоёр бөгөөд дөрөвд үл юүлэхийн үйлдэгч дөрөв эрхшээх ба шинийн нэгний хойт хувиас хорин есний урд хувийн хоронд юүлэн үйлдэгч долоо нэжгээдээр эрхшээн үйлдэх болой. Тэр ч онохуйд хялбар болохын тухайд хүснэгтэд байгуулсан нь энэ мэт.

11 үйлдэгчийн хүснэгт	Үзэш үгүй	Өлзий	Замын дөрвөлжин бэлчир	Сайн лус	Таригч	Нялх
Өдрийн тоо, урд хувь	1		30		5 12 19 26	2 9 16 23
Өдрийн тоо, хойт хувь		29		30	1 8 15 22	5 12 19 26

11 үйлдэгчийн хүснэгт	Буян	Гүнчэд нүдэгч	Гэрээс төрсөн	Худал-дагч	Висди
Өдрийн тоо, урд хувь	6 13 20 23	3 10 17 24	7 14 21 28	4 11 18 25	8 15 22 29
Өд-рийн тоо хойт хувь	2 9 16 23	6 13 20 27	3 10 17 24	7 14 21 28	4 11 18 25

Үр нь: “Нарны гэрэл“ судраас:

"Юүлэн үйлдэгч долоогийн үр нь:

Тарихчид эм найруулах, дэлгэрүүлэх үйл, буян хийгээд бат, хөдөлгөхүй үйл, номын явдал болон марган мэтгэлцэх, тогтоол урихд сайн.

Нялхад түшмэлийг өргөн хүндлэх тэргүүтэн өлмийг бататгах ба тойн болох, эмх журам тогтоох зэрэг бярманы үйл, эцэг, эхийн хэрэг ба өглөгийн түллэг, үхрийн үйлд сайн.

Буянд өөр, бусдын үйл бүхнийг бүтээх хийгээд ялангуяа лагшин хөргийг бүтээн босгох (Бурхан бүтээх), амьлуулах тэргүүтэн үл хөдлөхүй бататгахын бүхий л үйл, марган мэтгэлцэх, худалдаа арилжаа хийх, эрхшээх үйл, эд эдэлбэрийг нүүлгэн шилжүүлэх зэрэгт сайн.

Гүнчэдийг нүдэгчид эрхэндээ хураах, өлзий хутгийн тахил өргөх, эрхшээх ба дэлгэрүүлэх үйл бүхнээ өлзийтэй сайн.

Гэрээс төрсөнд тариалангийн үйл хийгээд гэр барих тэргүүтэн үйл бүхнээ сайн.

Худалдагчид худалдаа, арилжаа хийх, бататган үйлдэх үйлд сайн.

Висдийд бусдыг хороох, хор найруулах, хатуу үйлийг үйлд. Буяны үйл ба абшиг эрх өгөх, амьлуулах, хэрэг тусыг бүтээх, бэрийн үйл тэргүүтэнд муу. Хатуу үйлд сайн ч хэл ам гаргахыг тэвч.

Мөнхөд үйлдэгч дөрвийн үр нь:

Өлзийд эм найруулах, тогтоол тоолох, хараал хийх, дэлгэрүүлэх үйлд сайн.

Замын дөрвөлжин бэлчирт бярманыг тахих, хан төрийн үйл, үхрийн үйл хийгээд онгодын цацал тэргүүтэн үйлд сайн. Лусд тушаах, барагдуулах үйл, садныг салгах, ховлох үйлд сайн.

Үзэш үгүйд буяны үйл хийгээд нууцлах, захидал харилцах, хувь сайтын үйл, илт хүслийг дэлгэрүүлэх үйл, абшиг эрх өгөх зэрэгт сайн" хэмээсэн болой.

Сайн лус - информация,
- Висди - молчание
Ещё один заговор на богатство:
В ночь на Ивана Купалу обваляйтесь в росе
среди полевой травы. Шепчите при этом
так: „Как все травки-муравки никто не считает,
Счёту вашего никогда не узнает,
Так чтобы и я, Божий раб (имя),
Не знал счёту своему богатству.
Во имя Отца и Сына и Святого Духа
Ныне и присно и во веки веков.
Аминь." [N16 стр. 60.

МАХБОДЫН БАРИЛДЛАГЫН ҮР

Барилдлага, тохирлогыг дөрөв ялган өгүүлнэ.

Анхдугаарт, Махбодын барилдлагыг өгүүлмүй. Одон зурхайн гараг, одны махбодыг хүснэгтэд байгуулсан нь:

6	0	Шороо	3	16	17	20	21	21	23
2	4	ус	5	8	18	19	22	25	26
1	3	гал	1	2	7	9	10	15	24
5	8	хий	0	4	6	11	12	13	14

Хоёрдугаарт, Үр нь:

Хоёр шороо учирсан шидийн барилдлага. Шидийн барилдлагатай өдөр юу санасан хэрэг бүтнэ. Шүтээн босгох, балгадыг босгох, тариалан тарих, худалдаа хийх, дэлгэрүүлэх үйлд хичээх хийгээд зөвших тэргүүтэн бататгах үйлд сайн.

Хоёр ус учирсан рашааны барилдлага. Рашааны барилдлагаар насны хүчийг арвитгах, эм найруулах, угаал үйлдэх, бэр авах, насны абшиг, насан бүтээлийн зан үйл хийгээд ураг садан бололцох, худалдааг үсгэх, арвижуулах үйлд сайн.

Шороо, ус учирсан **идэрийн барилдлага**. Идэрийн барилдлагатай өдөр машид жаргах, баяр хурим хийх, их хэргэм зүүх, хувцас өмсөх, чимэг зүүх, бүжиг, наадгай хийх зэрэгт сайн.

Хоёр гал учирсан арвидахын барилдлага. Арвидахын барилдлагатай өдөр идээ, хувцас олох, худалдааны үйл,

өглөг өгөх, хөрөнгө тавих, эдийн үргэлжлэлийг бүтээх, усан өглөг өргөх, эдийн тэнгэрийг тахих, шид бүтээлийг өчин айлтгахад сайн.

Хоёр хий учирсан хотол чуулганы барилдлага. Хотол чуулганы барилдлагтай өдөр санасан хэрэг түргэн бүтнэ. Жуулчлалыг хийх, тус хэрэгт үйлийг хийх, хэл амыг боох, арга заль гаргах, хатуу хийгээд түргэн бүтээх үйлд сайн.

Гал, хий учирсан хүчин төгсөхийн барилдлага. Хүчин төгсөхийн барилдлагатай өдөр өлзий хутгийг үйлдэх, гүрэм засал хийх, бурхныг тахих, номын явдлыг үйлдэх, амирлангуй, дэлгэрэнгүй, эрхшээх үйл бүтмүй.

Шороо, хий учирсан үл тохирохын барилдлага. Үл тохирохын барилдлагатай өдөр идээ, эдлэл барагдах, хулгай, дээрэм, булаалга гарах тэргүүтэн гаслан ирнэ. Хэрэг үл бүтэх болой.

Ус, хий учирсан үл зохилдохын барилдлага. Үл зохилдохын барилдлагатай өдөр амраг, садныг салгах хийгээд ховлох, дайсныг хөөх үйлд сайн.

Шороо, гал учирсан түлэхийн барилдлага. Түлэхийн барилдлагатай өдөр зовлон үүсгэх, цэрэг хөдөлгөх, дайсныг дарах, хатуу үйл, тэмцэлдэх, чанадад зовлон үүсгэх бүхнийг үйлд.

Гал ус учирсан үхэхийн барилдлага. Үхэхийн барилдлагатай өдөр амийг булаан үйлдэх, чанадыг алах, хор найруулах, хараал хийх тэргүүтнийг ухаанаар бүтээ.

Үүнд: Сайн гурав, сэргээн чадах гурав, муу гурав, адгийг нэг лүгээ арван барилдлага буй. Эдгээр нь ажил үйл бүхэнд сайн, муу нөлөөг үзүүлэх болой.

“Гараг, од нь тус бүр сайн боловч учрал муу бол

түүний үр боловсроно. Гараг, одон түүнээс буцахын цагт барилдлага нь сайн болвоос түүний үр нь бүтнэ. Түүний тулд учралыг эрхэм болгон зохио" хэмээсэн болой.

Хоёдугаарт, Их тохирлогыг хоёр ялган өгүүлнэ.

Анхдугаарт, Зургаар нотлон буулгахын ёс нь: "Тэр өдрийн ээлжийн гарагийг хоёр оронд байгуул. Доодоос дүрсийг(нэгийг) хасч, махбодоор (тав) хувил(үржүүл), дээдэд Абизи, Ширван хоёрыг тус, тусд нь ялгасан саран одоор чимж(нэмж) доод чуулганаар хас, хасч эс хүрвээс лус гарыг (28-ыг) нэмсэнээс хас. Үлдэгдэлд нэг ургаваас Хотол баясгалан бөлгөө. Түүнчлэн үйлдээд тоол" хэмээсэн болой.

Хоёрдугаарт, Үр лүгээ нь хамт хүснэгтэд байгуулсан нь:

12 июня 2014г

Ад	Су	Ан	Бу	Ба	Су	Са	Гараг одны их тохирлого
0	4	8	12	16	20	23	Хотол баясгаланд эдийг олох болно.
1	5	9	13	17	21	24	Цагийн шийдэмд аюул ирнэ.
2	6	10	14	18	21	25	Номхонд эд элбэг, баялаг болно.
3	7	11	15	19	22	26	Есөн төрөлхтөнд бүхий л төрөлхтөн амгалан болно.
4	8	12	16	20	23	0	Залууд үйл бүхэн амар хялбар бүтнэ.
5	9	13	17	21	24	1	Хэрээд хэл ам болно, айн эмээмүй.
6	10	14	18	21	25	2	Дуацд хувцас хийгээд эд олдно.

Ад	Су	Ан	Бу	Ба	Су	Са	Гараг одны их тохирлого
7	11	15	19	22	26	3	Цогийн зурхайд их эрдэнэ хурааюу.
8	12	16	20	23	0	4	Очирд цахилгаан буухын аюул болмуй.
9	13	17	21	24	1	5	Алханд үхлийн аюул болмуй.
10	14	18	21	25	2	6	Шүхэрт дайсныг номхруулах болно.
11	15	19	22	26	3	7	Нөхөрд нөхөртэйгээ учирмуй.
12	16	20	23	0	4	8	Сэтгэлд цогийг олох болой.
13	17	21	24	1	5	9	Хүслийн хаанд сэтгэлийн ерөөл бүтмүй.

Ад	Су	Ан	Бу	БА	Су	Са	Гараг одны их тохирлого
14	18	21	25	2	6	10	Цучилын галд хэрүүл, тэмцэл ирнэ.
15	19	22	26	3	7	11	Үндэс сугалахуйд наснаас хагацах болно.
16	20	23	0	4	8	12	Үхлийн эзэнд үхэл болюу.
17	21	24	1	5	9	13	Сумд хамар хийгээд гишүүн доройтно.
18	21	25	2	6	10	14	Шидэд үйл алиныг бүтээхнээн ч бүтмүй.
19	22	26	3	7	11	15	Жадад өвчний аюул ирмүй.
20	23	0	4	8	12	16	Рашаанд дайсан хөдөлмүй.

Ад	Су	Ан	Бу	БА	Су	Са	Гараг одны их тохирлого
21	24	1	5	9	13	17	Нүдүүрд тархи хагарахын аюул ирмүй.
21	25	2	6	10	14	18	Заанд хэрэг бүхэн бүтмүй.
22	26	3	7	11	15	19	Насад согтохуйд унаа олмуй.
23	0	4	8	12	16	20	Барагдахуйд эдээс хагацюу.
24	1	5	9	13	17	21	Хөдлөхүйд ажил даяараа бүтмүй.
25	2	6	10	14	18	21	Батад орчлонгийн үйл доройтмуй.
26	3	7	11	15	19	22	Арвидахуйд эд бараа арвидмуй.

Гуравдугаарт: 14 түлэхүй тохиолт өдөр; Эрлэг, гэм, үхэх хэмээх гурван барилдлага хийгээд сайн дөрвөн үйлийн барилдлагуудыг үр лүгээ сэлт нь байгуулбал:

Гарагийн нэр	Ад	Сум	Ан	Бу	Ба	Суг	Са
Сарын шинэдийн өдөр	12	11	10	3	6	2	7
Сарын хуучдын өдөр	27	26	25	18	21	17	22

Гараг одны түлэхүй тохиолт өдөр бөгөөд цагаан зүгийн буяны үйл, ханиур, төөнүүрийг тэвч. Буян алныг үйлдсэн ч үр үгүй. Хэв торго шатан үнс болох мэт хэмээн номложээ.

Эрлэг, гэм, үхэх хэмээх гурван барилдлага

Өдөр	гараг	од	Тэр гурав нь Доржхандын ёс.
13	5	8	Гэм бүхэн гарна хэмээн тэвч.
29	6	1	Эрлэгийн соёо мөний тул тэвч.
15	0	9	Үхлийн их барилдлага хэмээн ихэд муу.

Сайн дөрвөн үйлийн барилдлага

Ад	Су	Ан	Бу	Ба	Суг	Са
7	8	2	3	4	5	6
14	15	16	17	18	19	20
21	21	22	23	24	25	26
0	1	9	10	11	12	13

Өөр, өөрийн эзэн гараг, одны дээр нүүрс, утаа, тэврэлт гурав тэргүүтэн гэм олныг барьдаг ч хорлол үгүй ба буяны үрийг шагнана. Үүнийг сайн дөрвөн үйлийн барилдлага хэмээн номлосон буй.

Дөрөвдүгээрт, Адъяа, Хасдагийн шид барилдлага тэргүүтнийг хоёр зүйлээр өгүүлэх болой.

Анхдугаарт,

Барилдлагуудыг хүснэгтэд байгуулсан нь:

Гараг одны барилдлага	Шид барилдлага	Хос барилдлага	Шимунасыг ялгуусан	Бүтээл өдөр хоёр ёсны нэгэн	Бүтээл өдөр хоёр ёсны нэгэн
1	12	9	18	18	19
2	21	15	21	22	13
3	0	5	25	25	25
4	16	18	2	2	2
5	7	11	6	7	6
6	26	3	10	10	10
0	3	19	14	15	14

Гараг одны барилдлага	Өлзий хутгийн өдөр хоёр ёсны нэгэн	Өлзий хутгийн өдөр хоёр ёсны нэгэн	Арвидах өдөр адил үгүй хоёр ын нэгэн	Арвидах өдөр адил үгүй хоёрын нэгэн	Онох өдөр
1	25	25	3	3	9
2	13	8	14	19	15
3	14	10	7	6	5
4	17	17	16	16	18
5	11	11	25	25	24
6	2	2	4	4	3
0	3	14	24	22	19

Гараг одны барилдлага	Ивээл өдөр	Барилдлага өдөр адил үгүй хоёрын нэгэн	Барилдлага өдөр адил үгүй хоёрын нэгэн	Шимунас өдөр	Үл тохирох өдөр адил үгүй хоёрын нэгэн
1	17	4	4	2	22
2	25	17	17	11	15
3	24	2	2	8	16
4	1	19	1	19	19
5	0	23	22	4	21
6	9	0	11	7	3
0	26	12	17	23	10

Гараг Одны Барилдлага	Үл тохирох өдөр адил үгүй хоёрын нэгэн	Ивээл бус өдөр адил үгүй гурвын нэг	Ивээл бус өдөр адил үгүй гурвын хоёр	Аймшигт өдөр адил үгүй гурвын нэг	Аймшигт өдөр адил үгүй гурвын хоёр
1	21	17	23	15	24
2	16	25	25	17	3
3	16	24	0	26	24 23
4	18	1	1	12	13
5	23	16	15 16	3	3
6	3	9	9	6	10
0	10	26	13	1	8

Гараг Одны Барилдлага	Үхэх барилдлага	Түлэхүй өдөр	Очир аймаг савын бүтээл өдөр дөрвийн нэг	Очир аймаг савын бүтээл өдөр дөрвийн нэг	Очир аймаг савын бүтээл өдөр дөрвийн нэг
1	16	9	24	25	26
2	2	15	21	21	21
3	23	5	25	25	26

4	0	18	2	2	2
5	4	22	6	6	6
6	3	3	21	21	21
0	12	19	21	21	21

Очир Аймаг Савын бүтээл өдөр дөрвийн нэг	Очир аймаг савын шимунас өдөр дөрвийн нэг	Очир аймаг савын шимунас өдөр дөрвийн нэг	Очир аймаг савын шимунас өдөр дөрвийн нэг	Очир аймаг савын шимунас өдөр дөрвийн нэг	Ивээл бус өдөр адил үгүй дөрвийн нэг
20	16	16	16	1	9
3	9	19	20	5	15
2	20	20	22	15	1
23	0	0	0	4	1
7	4	4	4	15	15
0	8	8	8	26	9
21	11	11	11	12	13

Гараг одны барилдлага	Ивээл бус өдөр адил үгүй дөрвийн нэг	Ивээл бус өдөр адил үгүй дөрвийн нэг	Ивээл бус өдөр адил үгүй дөрвийн нэг	Аймшигт өдөр адил үгүй дөрвийн нэг	Аймшигт өдөр адил үгүй дөрвийн нэг
1	17	18	23	15	15
2	15	21	25	3	3
3	0	24	5	23	23
4	1	1	1	3	13
5	15	15	16	3	3
6	9	9	9	3	3
0	13	13	16	8	8

Гараг одны барилдлага	Аймшигт өдөр адил үгүй дөрвийн нэг	Аймшигт өдөр адил үгүй дөрвийн нэг	Үл тохирох өдөр адил үгүй гурвын нэг	Үл тохирох өдөр адил үгүй гурвын нэг	Үл тохирох өдөр адил үгүй гурвын нэг
1	19	24	9	21	22
2	20	23	5	15	16
3	23	24	5	16	18
4	18	26	18	18	18
5	3	18	21	23	26
6	6	10	3	3	3
0	19	20	10	19	20

Хоёрдугаарт, Барилдлагуудын үр нь:

Шид барилдлага, рашааны барилдлагатай өдөр үйлдсэн үйл аль нь ч бүтэх сайн.

Хос барилдлагатай өдөр хатуу үйлээс бусад амирлангуй, эрхшээх, дэлгэрүүлэх үйлд буянтай.

Шимунасыг ялгуусан барилдлагтай өдөр бурхныг тахих, дайсантай тэмцэлдэх тэргүүтэн ширүүн, хатуу үйлд сайн. Бүтээл өдөрт хэрэгтэй үйл, буяны үйлд сайн, харин хилэнцтэй үйлд муу.

Өлзий хутгийн өдөрт амгалан, жаргалан үүсгэх, абшиг эрх өгөх, амьлуулах, бурхныг тахихад сайн.

Арвидах өдөрт буяны үйл, үсэг, зурхай, эрдмийг арвижуулах, хур оруулах, худаг малтах, тариалангийн үйл, хөрөнгө талбих тэргүүтнээ сайн.

Онохуй өдөрт сайн үйлс зонхид сайн. Ивээл өдөрт эвсэх, садны ач хариулах, тус хэрэгт сайн. Барилдлага өдөрт бурхныг тахих, буяныг арвижуулахыг хүсэхүй, дэлгэрүүлэх үйлд сайн, гутан доройтуулах үйлд муу. Шимунас өдөрт бэр, үхэгсэдийн үйл хийгээд

Астматический бронхит с удушьем
V-37-38.
Хамб гэнзэла

замд гарахад муу, хараал хийхэд сайн. Үл тохирох өдөрт дайсныг номхотгох, салгах тэргүүтэнд сайн, зохилдуулан барилдуулах, бэр, үхэгсэдийн үйлийг тэвч.

13 **Үл зохилдох өдөрт** салгах үйл тэргүүтэн муу үйлд зохимжтой, сайн үйлийг тэвч. Хариугана

14 **Аймшигт өдөрт** мууг үйлдэхүйд тохиромжтой. Бэр, үхэгсэд, замын үйлийг тэвч. Среда X 26.

15 **Үхэхийн барилдлагад** амьлуулах, насан бүтээл хийгээд балгадын үйл, бэрийн үйл, замд гарахад муу.

16 **Түлэхүй өдөрт**, барилдлага хийх буюу ноттой үйлийг тэвч хэмээн алдаршсан амой. Тус хэрэгт үйл ба ханyур, төөнүүрийг тэвч.

...Я научу вас, как можно избавиться от этого заболевания...
Вскипятите 2 стакана свежего цельного молока. Добавьте в него 2 ч.л. гусиного жира, 1/2 ч.л. бараньего жира и 1/2 ч.л. медвежьего жира. Выпейте всё за полчаса до сна маленькими глоточками, а ещё через 10 минут выпейте 1 десертную ложку отвара корня валерианы. Одной недели бывает достаточно..., но прерывать начатое лечение не следует ещё как минимум 3 недели.
М.Ж. продают ч/з газету, см. объявления.
Пить молоко следует горячим и после этого не выходить из дому, чтобы не простудиться.

ЧУХАЛ ХЭРЭГТЭЙ ЗАРИМ НЭГНИЙ ҮР

Даруйд хэрэгтэй зарим нэгнийг ухахуйд хялбар таван зүйлээр өгүүлнэ. Үүнд: Өдөр хоногт ургасан **бар, туулай тэргүүтэн арван өдөр зэргийн үрийн зурхай;** Сүлд тэргүүтэн **гараг, од;** Сүлдний орон тэргүүтэн; Газрын эзний гүйдэл; **Бэрийн зурхайн аймгийг өгүүлэх** болой.

Анхдугаарт, **12 өдрийн үрийг өгүүлэхүйд** хоёр. Тус, тусын авч, огоорохуй хийгээд өнцөг долоод эвсүүлсний үр болой.

Анх нь, "Нарны гэрэл" сударт: "**Бар өдөр** амьлуулах, өглөгийн түллэг, хишиг дуудуулах, балгадын үйл, дээвэр тавих, цэрэг хөдөлгөх, алах тэргүүтэн хатуу үйлд сайн. Бурхныг тахих, хулгай дээрэм хийх, эм, угаал, амраг садан болох, абшиг эрх өгөх, золиг гаргах, бомбын үйлд муу.

Туулай өдөр үхэр, хонины үйл хийгээд өчих, залбирах, хан орыг барихад сайн. Цэрэг хийгээд балгадын үйл, нөхөр садан бололцох, газар малтах, чулуу ховхлох, цөөрөм, суваг татах, модны үйл хийгээд хишиг дуудуулах, найр хурим, хөрөнгө талбих, газар хагалах, усны хашаа зөөх, ус булагийн эх малтах, хурал цуглаан хийхийг тэвч.

Луу өдөр буяны үйл, мөндөр аянга буулгах, бурхныг тахих, хатуу үйл хийгээд дайсан, зэтгэрийг номхотгох, нутаг орныг булаах, үзмэр үзэх, хэнгэрэг бүрэхэд сайн. Онгоц тавих, гүүр тавих, тээрэм урлах, ханууp, төөнүүр хийх, газар малтах, хүүр гаргах, гаслан гашуудахад муу.

Могой өдөр мал гаргах, лусын зан үйл хийгээд өвчтөнийг(гэрээс) гаргах, угтах, үдэх, цэргийн үйл, өр өгөхөд сайн. Хар мод таслах, удирдан хөтлөх, эм шинжлэх, үхэгсэдийн үйл, хан хийгээд бомба лугаа өсөрхөх, ус хаах, бэр өгөх, авах, хом шатаах, дарах, түрэм хийх, худалдаа, арилжаа хийгээд хан оронд суух, гал голомт үүсгэх, газрын ам нээх, эд өгөх, хатуу үйлд муу. Гаслан гашуудваас үхээрийн гэм ирнэ.

Морь өдөр нууц зөвлөлгөөн хийх, бурхныг тахих, нөхрийг эрэх, хан оронд суух, тангараг, цагаан зүгийн үйлд сайн. Байшин, гэр бүрэх, хэрүүл тэмцэл хийх, бэрийн үйл ба заргалдах, морь худалдан авах, арилжих, тус хэрэгт үйлийг хийх, ёгтлон ярих, үхэгсэдийн үйлд муу.

Хонь өдөр бурхныг тахих, хонь мал авах, балгадын үйл, малыг түгээх, газар малтах, бэрийн үйл, идээ олох, хурим хийхэд сайн. Сахил санваар авах, хануур, төөнүүр хийх, цаг мөчийг шинжлэх, эм найруулах, цэрэг нүүлгэн шилжүүлэх, тус хэрэгтэй үйлд муу.

Бич өдөр бэр авах, мод суулгах, цэцгийн хүрээ байгуулах, чимэг зүүх, бүжиг надгай хийх, дарцаг хийсгэх, дээрэм тонуулыг дарахад сайн. Шинэ хувцас эсгэх, өмсөх, урлахуй ухаан хийгээд гэрийн бүрээс оёх, бэлэг өгөх, эрийн зэвсэг (хувцас) оруулах, зөвлөлгөөн эвсэлдээн хийхэд муу тул тэвч.

Тахиа өдөр өвчтөнд эм засал хийвээс рашаан болно. Мод суулгах, худалдаа арилжаа, тус хэрэгт үйлд сайн. Нууц зөвлөлдөөн хийх, хурим найр хийх, буяны үйл, өглөг өгөх, дарах, үзмэрт муу.

Нохой өдөр хөвгүүн тэжээх, урлахуй ухаанд суралцах, хурал цуглаан хийх, заргалдах, залбирал

тавих, хом шатаах, гөрөө анд одохуйд сайн. Бэр авах, тус хэргийг бүтээх, нүүдэл суудал хийх, нууц зөвлөлгөөн хийх, дэмий ярих, хулгай, булаал, хэрүүл тэмцэл, үс угаахуйд муу.

Гахай өдөр абшиг эш өгөх, ном номлох, хурим найр хийх, нялхасын хурим хийх, тойн болохуйд сайн. Үхээр талбих, малтах, ховхлох, зураг зурахуй, бомбын зан үйл, балгадын үйл хийгээд газрын ам нээхүй, дарахуй, худаг малтахуйд муу.

Хулгана өдөр үүдийг нээх, хулгай, дээрэм ба худалдаа арилжаа, тус хэрэгт үйл, дэмий чалчих, нахилай хөвгүүн [23] авах, нялхсыг тэжээх, эхнэрийг булаахуйд сайн. Улааны үйл, хөвгүүн охин авах, төлөг тавих, морь уралдах тэргүүтэнд муу.

Үхэр өдөр мал худалдах, балгад босгох, хутга урлах, дархны үйл ба заргалдахад сайн. Худалдаа, арилжаа, ухаанд суралцах, бэр авах, арвайн сангийн ам нээхэд муу" хэмээсэн болой.

Хоёрдугаарт, "Энэ өдрүүдээс бар, бич хоёрт зөвлөгөөн, зээлийг тэвч. Тахиа, туулай хоёрт үзмэр үзэхийг тэвч. Нохой, луу хоёрт цэрэг, дээрмийг тэвч. Гахай, могой хоёрт мод ба газар малтахыг тэвч. Хулгана, морьд морь уралдах, улай алахуй үйлийг тэвч. Үхэр, хонь хоёрт ширээ засах, дарцаг хийсгэхийг тэвч" хэмээсэн болой.

Түүний дашрамд нангиадын **12 цагийн үрийг** номлохуйд " Цагаан бэндэръяа" [24] судраас:

"**Туулай** цагт архи, тараг бүрэх, хөлчний амыг боохуйд сайн.

Нар ургах луу цагт хишиг даллага дуудуул.

Нар хөөрөх могой цагт газрын эзнийг номхотгох,

тарни тоолоход сайн.

Бага үдийн **морин цагт** гадагш хариулах, хатуу хариулгад өлзийтэй.

Үд хэвийх **хонь цагт** галзуу хийгээд муужирсныг сэргээх үйлд өлзийтэй.

Нар гудайх **бичин цагт** харшлах, үлдэх үйлд өлзийтэй.

Нар жаргах **тахиа цагт** сахиусны хангал хийгээд тахихуй үйлд сайн.

Газар борлох **нохой цаг** буухын үед харамч бод [25]-ын ам боох үйлд өлзийтэй.

Харанхуй бүрэнхийн **гахай цагт** эм адыг номхотгох үйлд өлзийтэй.

Шөнө дундын **хулгана цаг** ургахын үест хишиг даллага дуудуулах, тарни тоолохуйд сайн.

Шөнө дунд хэвийх **үхэр цагт** хатуу тарнийг бүтээ. Бар цагт дайсныг хороох, тарни удирдахуйд сайн. Өөр ямагтын жилтэй адил цаг болох үест хатуу, ширүүн үйл хийгээд хурал цуглаан, тусгах тулгах, их сүрийг үзүүлэхийг тэвч. Бас бус “Малтах нүх“ буюу “4 шимунас гүйхүй“ цаг нь ширүүн. Хэвийх хоёр хэмээх хоёр, дөрөвд хариулга хийгээд хатуу үйлээс бусад үйл алин ч өлзий бус болой. Цаг хурц мэс [26] мөн болой” хэмээн номлосон бөлгөө.

Хоёрдугаарт, Найман хөлөл [27] өдөрт ургасны үр нь:

Ли-д төмөр, шаварыг цутгах, өгөх, чимэг түгээх, онгодыг тахих, хом шатаахад сайн. Зохилдох, найрамдах, бэрийн үйл, цэргийн үйл хийгээд хулгай, дээрэм, үхээрийн үйлд муу.

Хон-д газрын амыг боох, мод хатгах, сүүлийг таслах, буг дарахад сайн. Байшингийн суурь тавих,

өслөн одохуй, үхээр дарах, зөвлөлдөх, угаал, залбиралд муу.

Да-д мод таслах, дорно одохуй, тангаргийг хаах, хулгай дээрэмд сайн. Хөвгүүнийг хөлд оруулах, уяман [28]-ы хүүр түлэх, цэрэг удирдах тэргүүтнээ муу тул тэвч.

Хэн-д огторгуйн үүдийг боох, хан адын хариулга, их хүмүүнтэй уулзах, буяны үйлд сайн. Өвчтөнийг анх гадагш гаргах, сүм байгуулах, балгадын суурь тавих, дээвэр тавих, нүүдэл суудал хийх ба нохой худалдах, худалдан авах зэрэгт муу.

Хам-д бурхан, лусыг тахих, мөндөр буулгах, хариулга хийх, төмөр урлахуй үйлд сайн. Их усыг гатлах, догшин газрыг номхотгох, загас барих, тангараг тавих, нүүдэл суудал хийх, цөөрөм, суваг татах, дайсныг дарах, дайсны газар одохуйд муу.

Гин-д бурхныг тахих, номын үүднээ орох, пүрвийн хариулгаар дарах, адуу, үхэр сургах, байшингийн суурь тавих, гэр бүрэхэд сайн. Ихэтгэх, ном унших, худалдаа, арилжаанд муу.

Син-д бурхныг тахих, чимэг зүүх, мод хатгах, байшингийн суурь тавихад сайн. Тээрэм босгох, тангаргалах, хурал цуглаан хийх зонхид муу.

Гуравдугаарт, Есөн мэнгэ өдөрт ургасны үр нь:

Нэг цагаанд угаал үйлдэх, бурхан, лусыг тахихад сайн. Нялхсыг хөлд оруулах, гадагш гаргахад муу.

Хоёр хард шимунас хийгээд эрлэгийг тахих, хараалыг дарах, буцаахад сайн. Гаслан гашуудах, шөнийн явдлыг үйлдэх, бурхныг тахих, бэрийн үйлд муу.

Гурван хөхд усан балин гаргах, лусын балин

гаргах, хүчир лус хийгээд эмт газрын эзнийг тахихад сайн. Газар малтах, ухах, ховхлох, мод таслах, цөөрөм, худаг малтах, бурхныг тахих, бэрийн үйлд муу.

Дөрвөн ногоонд эм найруулах, найман лусыг тахих, өглөг өгөх, бурхныг тахих, өглөгийг үйлдэх зэрэгт сайн. Бэлбэсний газар очих, үс авахуулах, угаал үйлдэх хийгээд нялхсыг гадагш гаргахад муу.

Таван шард хан адыг тахих, сүм дуганыг сэргээх, амьлуулах, тойн болох, ном номлоход сайн. Газар малтах, хурим найр хийх, нохой авахад муу.

Зургаан цагаанд бурхныг тахих, хишиг даллага дуудуулах, угаал үйлдэх, наманчлах, бэр авах, нүүдэл суудал хийхэд сайн. Гаслан гашуудах хийгээд буртаглах, бузарлах, өслөх үйлд муу.

Долоон улаанд гараг хийгээд албин, бод хийгээд бурхныг тахибал сайн. Цэрэг, дээрэм, хом шатаах, улай, хярвасны үйлд муу.

Найман цагаанд бурхныг тахих, угаал үйлдэх, сан тавиулах, хангал уншуулах, бэрийн үйл, өлзийг өгүүлэхүй, сахиусанд ачлахуй тахил өргөх, балин өргөхөд сайн. Хиншүү хярвас гаргах, бузарлах, бэлбэсний үйлд муу.

Есөн улаанд насан бүтээл хийгээд хишиг даллага дуудуулах, нааш авахуйд сайн. Гэрэлтэн [29]-ийг гадагш өгөх, гаргахад муу. Эмгэн өвгөн үхвэл хишгийн хүрээ эвдрэх муу.

Дөрөвдүгээрт, Шүтэн барилдлагыг тоолохуй ёс адил үгүй олон байдаг ч “Цагаан бэндэрьяа“ тэргүүтэнд хугас дундыг хөөн тоол тоолохыг номлосон буй. Тэр ч хугас дундаас хойт хугас дунд хүртэлхи хоног лугаа нийлүүлж шүтэн барилдлагыг тоолсон байдаг болой.

Тэр ёсыг хүснэгтэд байгуулбал:

Сарны Ордны Нэр	Нум	Матар	Хумх	Загас	Хонь	Үхэр
Мунхаг	1 16	12 17	11 18 28	10 19 29	9 20 30	8 21 32
Хуран үйлдэ-хүй	2 27	1 16	12 17	11 18 28	10 19 29	9 20 30
Тийн Мэдэхүй	3 13 26	2 27	1 16	12 17	11 18 28	11 18 28
Нэр өнгө	4 14 25	3 13 26	2 27	1 16	12 17	11 18 28
Төрөн түгэхүй	5 15 24	4 14 25	3 13 26	2 27	1 16	12 17
Хүрэлцэ-Хүй	6 23 31	5 15 24	4 14 25	3 13 26	2 27	1 16

Сарны Ордны Нэр	Хамтат-гах	Мэлхий	Арслан	Охин	Жин-лүүр	Хилэнц
Мунхаг	7 22	6 23 31	5 15 24	4 14 25	3 13 26	2 27
Хуран үйлдэ-хүй	8 21 32	7 22	6 23 31	5 15 24	4 14 25	3 13 26
Тийн Мэдэхүй	9 20 30	8 21 32	7 22	6 23 31	5 15 24	4 14 25
Нэр өнгө	10 19 29	9 20 30	8 21 32	7 22	6 23 31	5 15 24
Төрөн түгэхүй	11 18 28	10 19 29	9 20 30	8 21 32	7 22	6 23 31

Хүрэлцэ- хүй	12 17	11 18 28	10 19 29	9 20 30	8 21 32	7 22

Сарны ордны нэр	Нум	Матар	Хумх	Загас	Хонь	Үхэр
Сэрэхүй	7 22	6 23 31	5 15 24	4 14 25	3 13 26	2 17
Хурь-цахуй	8 21 32	7 22	6 23 31	5 15 24	4 14 25	3 13 26
Авахуй	9 20 30	8 21 32	7 22	6 23 31	5 15 24	4 14 25
Сансар	10 19 29	9 20 30	8 21 32	7 22	6 23 31	5 15 24
Төрөхүй	11 18 28	10 19 29	9 20 30	8 21 32	7 22	6 23 31
Өтлөхүй үхэхүй	12 17	11 18 28	10 19 29	9 20 30	8 21 32	7 22

Сарны ордны нэр	Хамтат- гах	Мэлхий	Арслан	Охин	Чинлүүр	Хилинц
Сэрэхүй	1 16	12 17	11 18 28	10 19 29	9 20 30	8 21 32
Хурь-цахуй	2 27	1 16	12 17	11 18 28	10 19 29	9 20 30
Авахуй	3 13 26	2 27	1 16	12 17	11 18 28	10 19 29
Сансар	4 14 25	3 13 26	2 27	1 16	12 17	11 18 28

Төрөхүй	5 15 24	4 14 25	3 13 26	2 27	1 16	12 17
Өтлөхүй үхэхүй	6 23 31	5 15 24	4 14 25	3 13 26	2 27	1 16

Шүтэн барилдлагын үрийн номлол нь: Энэ мэт.

Мунхаг шүтэн барилдлагатай өдөр сүм, дуган, суврага босгох хийгээд үхэгсэдийн газар олох тэргүүтэн хурал цуглаанд сайн. Үүнээ төрсөн хөвгүүн, охин есөн хоног, есөн сар, есөн жил дээрээ эс үхвээс хязгаар орны эрхэм болон баялаг, хувь сайт болно. Хурьцахуй сэтгэл ихт, сэтгэл нь ширүүн, зөөлөн өгүүлэгч. Наян нэг наслаюу [30]. Хуран үйлдэхүй өдөр үхнэ хэмээн номложээ. Өвдвөл машид сэрэмжилж үйлд. Арван таван хоногт эс үхвээс тэндээс тав дахь өдөртөө эдгэрнэ. Үүнээ замд гарвал хэрэг бүхэн бүтнэ. Үүнд эд алдваас хулгайч нь умар зүгээс ирсэн муухай үст нэгэн аваачсан. Гэрийн зүүнтээ хол үгүй буй. Есөн хоногоос олдюу. Нүд татвал эцэг, эхэд аймшиг болно. Баруун чих хангинавал бүсгүй лүгээ учирна. Зүүн болвоос идээ, ундаа олдох болой. Нохой ульвал гэнэтийн зочин ирнэ. Энэ өдөр хэрээ дуугарвал өндөр дээд язгуурт хүмүүний яриа захиа ирнэ. Тагнай эрвэгнэвэл их хүмүүн ирэх болой. Биеийн мах таталзвал хэрүүл, тэмцэл, уй гашуу болмуй. Шилбэний мах таталзвал буянтай гэж номложээ.

Хураан үйлдэхүй шүтэн барилдлагатай өдөр өдөр үсэг, зурагт суралцах хийгээд бэрийн үйл, буяны үйл, дайсныг номхотгоход сайн. Түүнд төрвөөс хоног, сар, жил наймд эс үхвээс үнэн өгүүлэгч, ёсыг мэдэгч, мэргэн ба ариун явдалт, амьтнаа туслан үйлдэгч, наян

найм хүрч наслана. Тийн мэдэхүй өдөр өөрийн нутагтаа үхнэ. Замд гарвал эдээгээр ханах ба хөвгүүн эд олон хөвгүүн баясан хуримлаюу. Шар царайтай, дээрэм хулгайд баясагч муу хувцас өмссөн тэр хулгайч дорноо аваачсан бөгөөд яргачинд өгчээ. Зүүн нүд татвал үзэсгэлэн болох бөгөөд баруун нүд татваас үйл өчүүхэн бүтюү. Баруун чих хангинавал үзэсгэлэнтэй болно. Зүүн чих хангинавал буянтай болно. Нохой ульвал хааны үйлийг үйлдэх хэрэг гарна. Хэрээ дуугарвал өөрийн цусыг үзюү. Тагнай эрвэгнэвэл гэрт үзэсгэлэн болоод бүх биеийн мах таталзвал эдийг олох болой. Шилбэний мах татганавал буянтай болно.

Тийн мэдэхүй шүтэн барилдлагатай өдөр өдөр эм засал хийх, абшиг эрх өгөх, бэрийн үйл хийгээд дайсныг номхотгох, хурал цуглаан хийх, үс авахуулах, угаал үйлдэхэд сайн. Түүнд төрсөн хүмүүн есөн хоног ба найман сар, найман жил эс үхвээс нисваанис [31]-ыг үйлдэгч лам, баатарлаг, хүч зоригтой, дайсныг дарагч, үргэлжид ширүүн үгийг хэлэгч, хилэнцэд баясагч, дээд суудалтны ачаар амьдрагч, жаран дөрөв хүрч наслана. Нэр дүрс өдөр мэсээр үхнэ. Өвдвөөс гурав буюу таван хоног, найман хоногт үхэхгүй бол түүний хойно долоо дахь хоногоос эдгэнэ. Замд гарвал эдийг олох ба тахилыг олюу. Хулгайч нь гэрт суугч, шар цайвар харайтай, охор хоншоорт нэгэн аваачжээ. Сураг сонсохгүй ч олох болно. Зүүн нүд татвал хувцас олюу. Баруун татвал хэрүүл, тэмцэл ирьюү. Баруун чих хангинавал хүндлэлийг олно. Зүүн чих хангинавал өмнө үзээд, үзэгдэхээ больсон нэгнийг өчүүхэн төдий үзэх болно. Нохой улих ба хэрээн дууны үрийг номлоогүй. Тагнай эрвэгнэвэл үзэсгэлэн болох мөн. Бүх биеийн мах татвалзвал аюул

болюу. Шилбэний мах татвал сураг ажиг ирюү.

Нэр өнгө шүтэн барилдлагатай өдөр аюулаас зугатах ба лам лугаа учрах ба цагаан зүгийн үйлд сайн. Түүнд төрсөн хүмүүн зургаа, есөн сард амьдарваас оюун ухаан муутай, билиг нь өчүүхэн, илч муутай, урин ихтэй. Хөвгүүд хийгээд доодост асрахуй, омог ихтэй, баатар заль ихт, наян нэг хүрч наслана. Төрөн түгэхүй өдөр үхюү. Өвдвөл гурав, таван хоногт амирлах, үхэх нь ялгарна. Замд гарвал муу. Гаслан лугаа учиран, амраг саднаас хагацюу. Хулгайч нь хоёр хүмүүн бөгөөд нэг нь цагаан үстэй, царай муутай, урлахуй ухааныг мэдэгч тэд аваачсан, хорин нэг хоногоос олдюу. Нүд татвал баруун бол холын сураг дуулдна, зүүн болвоос эдийг олюу. Баруун чих хангинавал ундаа олно. Зүүн хангинавал хүлэгдэх болой. Нохой ульвал үхсэний хэл дуулна. Хэрээ дуугарвал нөхөртэйгээ учирна. Тагнай эрвэгнэвэл олз олюу. Биеийн мах татвалзвал эцэг, эхэд гэм ирнэ. Шилбэний мах татвал хэрүүл, тэмцэл гарахын ёр буй.

Төрөн түгэхүй шүтэн барилдлагатай өдөр хувцас урлах, орныг барих, санд нуух зэрэгт сайн. Түүнээ төрсөн хүмүүн хоёр буюу дөрвөн сар буюу найм, есөн жилд үл үхвээс ахуй ёс нь муу, эцэг, эх нь үгүйрюү. Ариун явдалт ба хармын сэтгэлт, жаран дөрөв хүрч наслана. Хүрэлцэхүй өдөрт үхнэ. Өвдвөл долоо хоногоос амирлана. Замд гарвал бэлэг, өлз олно. Асрахуйн үгийг олюу. Том нүдтэй, шар царайтай, хэвлий ихтэй хулгайч авч, усны хөвөө шүтсэн айлын нэгэн өвчтэй хүмүүнд өгөөд оджээ. Нэг хоногт эс олвоос хожим олдох нь бэрх. Зүүн нүд татвал эцэг, эх, амрагийн хэрэг бүтнэ. Баруун татвал эд барагдана. Баруун чих хангинавал өчүүхэн

төдий аймшиг болно. Зүүн чих хангинавал хэрүүл, тэмцэл болно. Нохой ульвал чалчаа (шалдар булдар) яриа гарюу. Хэрээ дуугарвал жуулчин ирнэ. Тагнай эрвэгнэвэл сэтгэл үймэрнэ. Биеийн мах татвалзвал хэрэгтэй үйл бүтнэ. Шилбэний мах татвал үзэсгэлэн болно.

25.12.2998

Хүрэлцэхүй шүтэн барилдлагатай өдөр хараал, хатуу үйл хийгээд өглөгийн түллэг тэргүүтэн үйлд сайн. Түүнд төрсөн хүмүүн гурван сар хийгээд есөн жилд үл үхвээс судар шашдир, элдэв урлахуй ухааныг мэдэгч, арга зальтан, эд баялаг өчүүхэн ба атаа ихтэй, жаран гурав хүрч наслана. Мэдрэхүй өдөр усанд үхьюү. Өвдвөл гурван хоногт үхнэ, эсбөгөөс өнөд өвчнөөр энэлюү. Замд гарвал өнө холдоо дээрэмтэй тааралдана. Хулгайч нь өөрийн шадар агч үргэлжид ирдэг ба яриа ихтэй, хар үстэй арилжааг арвитгагч тэр дөрвөн хүмүүнтэй нөхөрлөж хулгайлан аваад хол гаргасан байна. Бусадтай маргалдаж, цуур тарж олдоно. Зүүн нүд татвал үр үгүй ба баруун нүд татвал эдийг олно. Баруун чих хангинавал аймшиг болно. Зүүн чих хангинавал жуулчид ирнэ. Нохой ульвал хулгайч ирнэ. Хэрээ дуугарвал айх, цочих болно. Тагнай эрвэгнэвэл амгалан болох ба биеийн мах татвалзвал эцэг, эхэд айх цочих болно. Шилбэний мах татвал хэрүүл, тэмцэл болно.

Сэрэхүй шүтэн барилдлагатай өдөр амраг лугаа учрах ба абшиг айлтгах, ус гатлах, угаал үйлдэх тэргүүтэнд сайн. Түүнд төрсөн хүмүүн хоёр ба далан хоног, найман сард үл үхвээс хилинцэт, оюун төгс, чалчаа үгтэй, эд баялаг өчүүхэн, урлахуй ухаан хийгээд огоорохын арганд мэргэн, гучин зургаа ба тавин тав

хүрч наслана. Хурьцахуй өдөр үхнэ. Өвдвөл арван хоногоос амирлана. Замд гарвал идээ, ундаа, хувцас чимэг олно. Үзэсгэлэнт эм лүгээ учирна. Алдсанаа олно. Холоос ирсэн, алаг нохой дагуулсан нэгэн хулгайч авч оджээ. Нэг хоногт олдох нигууртай. Баруун нүд татвал амраг садан ирнэ. Зүүн нүд татвал хүндлэлийг олно. Баруун чих хангинавал гаслан болно. Зүүн чих хангинавал алдаж, завхарсныг сонсох болно. Нохой ульвал тэмцэл болно. Хэрээ дуугарвал жуулчин ирнэ. Тагнай эрвэгнэвэл айх цочих болно. Бүх биеийн мах татвалзвал өмнөөс жуулчин ирнэ. Шилбэ татвал хэрүүл, тэмцэл, гэмшихүй дуун болно.

Хурьцахуй шүтэн барилдлагатай өдөр буяны үйл, шинэ хувцас өмсөхүйд сайн. Түүнд төрсөн хүмүүн нь арван хоног, гурав, таван сар, есөн жилд үл үхвээс шагшабад лугаа төгөлдөр, амирлангуй, тэр бээр эд, буян нь хотол чуулган лугаа бүрдсэн, урлахуйд мэргэн ба дайсан бүхнийг номхотгогч, тавин тав буюу жаран дөрөв хүрч наслана. Авахуй өдөр насны хэмжээ төгсөнө. Өвдвөл найман хоног ба хорин нэгэн хоногт эдгэх, үхэх нь ялгарна. Замд гарвал сэтгэл хямрах болно. Хулгайч нь өрнөөс ирсэн нэгэн гуйлгачин мөн. Тэр хулгайлж, хар нохойтын нэгэн хүмүүнээ өгсөн буй. Хэрэлдэж эзэнд нь тушаах болюу. Зүүн нүд татвал олз олно. Баруун нүд татвал юу ч үл өөрчлөгдөх болно. Баруун чих хангинавал үзэсгэлэн болно. Зүүн чих хангинавал үхсэний сураг дуулна. Нохой ульвал сонсголонтой сураг дуулна. Хэрээ дуугарсны үрийг номлоогүй. Тагнай эрвэгнэвэл гэрийн үйлс арвижюу. Биеийн мах татвалзвал хар, шар хоёр ирэх болой. Шилбэний мах татвал хэрүүл тэмцэл гарах ба гашуудлын дуун гарюу.

Выжить после 64-х : до 93!

Авахуй шүтэн барилдлагатай өдөр эм найруулах, эхнэрийг дуудах, үс хяргах, элч илгээх, эд авахуйд сайн. Түүнд төрсөн хүмүүн хоёр хоног, есөн сард үл үхвээс омогтой, баялаг, олныг өгүүлэгч, санаа муут нэгэн болно. Жаран дөрөв ба ная хүрч наслана. Сансар өдөр өөрийн орон нутагтаа үхмүй. Өвдвөл найм дахь хоногд үл үхвээс арван хоногоос амирлана. Замд гарвал сайн ба эд, идээ олдоно. Хулгайч нь дорноос ирсэн хоёр хүмүүн бөгөөд хулгайлаад, өрнө оджээ. Тэр эдээсээ болж хэрүүл тэмцэл болцгоож, эзэнд нь өгнө. Зүүн нүд татвал хэрүүл, тэмцэл болно. Баруун татвал эд, хувцас олдно. Зүүн чих хангинавал жуулчин ирнэ. Баруун чих хангинавал гаслан болно. Нохой ульвал халуун болно. Хэрээ дуугарвал амраг садан үхмүй. Тагнай эрвэгнэвэл хэн нэгэн үхмүй. Биеийн мах татвал гэнэтийн жуулчин ирнэ. Шилбэний мах татвал үхлийг үзүүлж буй хэрэг.

Сансар шүтэн барилдлагатай өдөр бурхны егүзэр хийгээд тарни бүтээгч, янагийг хураваас сайн. Түүнд төрсөн хүмүүн есөн хоног, хоёр сар буюу есөн жилд үл үхвээс баатарлаг, ид хүч ихтэй, эцэгтээ уринлагч. Хорт үйлд хичээгч, өвөрчилөн муу, жар буюу хорь наслана. Төрөхүй өдөрт үхлийн эзэн аваачна. Өвдвөл гурав буюу таван хоногт үл үхвээс найм дахиас зонхи нь амирлана. Замд гарвал гаслан, хагацал болно. Хааны цаазын аюул болно. Хулгайч нь дорноос ирсэн хөнгөн дээрэнгүй, машид хэсэгч, тэр хүмүүн хулгайлан, хол гаргаж, нэгэн хүмүүнийг хуурч орхижээ. Олдохын нигуур буй. Зүүн нүд татвал өрнийн жуулчин ирнэ. Баруун татвал алдсаныг олюу. Баруун чих хангинавал асрахуй хийгээд үзэсгэлэн болно. Зүүн чих хангинавал буянтай болно гэж номлосон буй. Нохой ульвал гэрийн тэнгэр

зайлмуй. Хэрээ дуугарвал эд, эдлэл олдно. Тагнай эрвэгнэвэл жуулчин ирнэ. Бүх бие татвалзвал гаслан төрмүй. Шилбэний мах татвал хувцас олдно.

Төрөхүй шүтэн барилдлагатай өдөр гэрийн үйл хийгээд бие угаах, хувцас өмсөх тэргүүтэнд сайн. Түүнд төрсөн хүмүүн таван хоног, есөн сар, арван жилд үл үхвээс ядуу ба номын явдалт, үнэн өгүүлэгч, амрагтаа асрахуй, урлахуйд мэргэн, өвөрчилөн сайн болно. Зуу хүрч наслах ба өтлөх үхэхүй өдөрт үхмүй. Өвдвөл найм буюу арван хоногт хүчир. Тэгээд түргэн эдгэрюү. Замд гарвал эд олдож, хэрэг бүхэн бүтнэ. Хулгайч нь дотрын нэг хүмүүн, гадны хоёр хүмүүн лүгээ гурвуул аваачжээ. Өнө болсны дараа олдох болой. Зүүн нүд татвал хувцас олдоно, баруун татвал жуулчин ирнэ. Баруун чих хангинавал баясгалан болох ба зүүн чих хангинавал муу. Нохой ульвал амгалан болох ба хэрээ дуугарвал сайн, муугийн ялгаа үгүй. Тагнай эрвэгнэвэл дээрэмчин ирнэ. Бүх бие татвалзвал аюул болох бөгөөд шилбэ татвал өвдөх болой.

Өтлөхүй, үхэхүй шүтэн барилдлагатай өдөр эдийг хураах, номын өглөг өгөх хийгээд угаал үйлдэх, эдийг гадагш өгөх тэргүүтэнд сайн. Түүнд төрсөн хүмүүн сар, жил есд үл үхвээс сэтгэл нь өчүүхэн, их идэгч, омогтон, өвчин хуучтан, хилэнцэт явдалтай, ширүүн өгүүлэгч, ахуй ёсон муу нэгэн болно. Жаран дөрөв наслаж, мунхаг өдөрт насан төгсюү. Өвдвөл гурван хоног ба долоон хоногт үл үхвээс өвчин амирлана. Замд гарвал ажил хэрэг нь шим үгүй болно. Умраас ирсэн өндөр, сөөнгө, хугархай шүдтэй, цагаан үстэй ба уруул нь унжуу нэгэн хулгайч аваачжээ. Хорин тав хоногийн дотор олдоно. Зүүн нүд татвал хувцас олюу. Баруун нүд

татвал элч лүгээ учирна. Чих хангинавал сайн, муугийн ялгал үгүй. Нохой улих ба хэрээ дуугарахын үрийг номлоогүй. Тагнай эрвэгнэвэл өөрийн гэрт үзэсгэлэн болно. Биеийн мах татвалзвал бурхан дагуулан соёрхох болой. Шилбэний мах татвал гаслан болно. Тэр мэт тэргүүтэн олныг номлодог боловч товчлон хурааж, үгийг цөөлөхийн ёсоор байгуулав.

Шүтэн барилдлагыг цаг лугаа тохируулан барилдуулах нь: Мунхаг шөнө дунд, Хураан үйлдэхүй шөнө дунд хэвийхэд, Тийн мэдэхүй нь торон баранд, Нэр өнгө үүрээр, Төрөн түгэхүй нь нар ургахуйд, Хүрэлцэхүй нь нар хөөрөхөд (Бүлээдэхэд). Мэдрэхүй нь бага үдэд, Хүрьцахүй нь үд хэвийхэд, Авахүй нь нар гудайхад, Сансар нь нар шингэхэд, Өтлөх үхэхүй нь газар борлоход, Төрөхүй нь харанхуй бүрэнхийд, тэр мэт ёсоор гармуй, буцах ёсон гэдрэг мэт. хэмээсэн болой. Бас бус хоногт ургахын ёсыг ухахыг номлосон хүрд ч байдаг билээ.

Зарим нэгэн " Тантрын тайлбар"-т үүсгэн, хураахын бодат нигуурын ургах ёсыг зарлигласан тул эндүүрч, шинийн хоногт байгуулсан ба орд лугаа найруулаад зарлигласан болохоор эндүүрч, ордны хоногт байгуулах тэргүүтэн нь "Тантрын тайлбар" ямагтаас нарны арван зургаан хоногийн шүтэн барилдлагыг зарлиглах тэргүүтнээр хаахын тулд огоорч үйлдэх хэрэгтэй. Алинаа ургахын үндэс нь өөрийн гараг лугаа нийлүүлсэнээр ч нарны хоногт ургах нь үндэсний таалалд бүтсэн болой.

Сүлд тэргүүтэн гараг, одны үр

Сүлд тэргүүтэн гараг, од нь:

Арван хоёр жил	Хулгана	Үхэр	Бар	Туулай	Луу	Могой
Сүлд гараг	4	0	5	5	1	3
Амин гараг	3	4	0	0	4	6
Дайсан гараг	0	5	6	6	5	4
Сүлд од	19	16	4	10	2	12
Амин од	5	13	26	26	23	11
Эрхтэн од	2	11	8	11	16	5
Харш од	25	1	13	25	7	7
Шимунас од	9	7	11	14	8	8
Дайсан од	22	4	1	17	10	5
Ивээл гурав	луу бич	могой тахиа	морь нохой	гахай хонь	бич хулгана	тахиа үхэр
Дайсан яргач	морь	хонь	бич	тахиа	нохой	гахай
Дөрвөн яргач	туулай тахиа	луу нохой	могой гахай	морь хулгана	үхэр хонь	бар бич
Жил од	туулай	бар	үхэр	хулгана	могой	луу
Арван хоёр жил	Морь	хонь	Бич	Тахиа	Нохой	Гахай
Сүлд гараг	3	6	6	6	2	4
Амин гараг	6	2	5	5	4	3
Дайсан гараг	4	5	3	3	5	0
Сүлд од	16	7	7	13	8	1
Амин од	11	0	0	6	26	7
Эрхтэн од	5	1	1	24	4	10
Харш од	19	19	8	2	10	25
Шимунас од	4	4	4	10	2	2
Дайсан од	26	26	26	23	11	11
Ивээл гурав	бар нохой	гахай туулай	хулгана луу	могой үхэр	бар морь	туулай хонь

Дайсан яргач	хулгана	үхэр	бар	туулай	луу	могой
Дөрвөн яргач	туулай тахиа	луу нохой	могой гахай	морь хулгана	хонь үхэр	бич бар
Жил од	тахиа	бич	хонь	морь	гахай	нохой

Ялангуяа өөрийн дээр [32], өнцөг долоо [33] хийгээд ивээл гурав [34], дөрвөн яргач [35], жил одыг тэвч. Жил, сар, хоног, цагийг ч энэ мэт найруулан мэд.

Сүлд гарагт аливаа үйлс бүтмүй. **Амин гарагт** буянтай, дайсан гарагт буян зайлмуй. Тийм боловч дайсны сүлд гараг доройтно. Дайсан гараг дэлгэрэх цагт хараал хүчтэй болно. Эх, нөхөр гарагт аливаа хэрэгт сайн. Хөвгүүн гарагт дунд зэрэг. **Амь, сүлд, эрхтэн одод** аливаа хэрэг сайн. Эх, нөхөр одонд буянтай болно. Хөвгүүн дунд, харш, шимунас, дайсан гуравт муу. Тийм боловч дайснаа тотгорыг номхотгоход сайн. Эхээс төрөх үедээ сүлд одтойгоо тохиовол насан урт болно. Эрхтэн од лугаа тохиовоос буян ихтэй. Дайсан од лугаа тохиовоос насан охор болно. Ялангуяа чухалчилваас бодагал бүхэнд гараг, од адил үгүйг зарлигласан бөлгөө. Төрсөн гараг, өөрийн гараг, сүлд гарагт хатуу, зөөлөн, нийтийн, ялангуяа цэрэглэх, хүч гаргах, наманчлах, худалдаа арилжаа хийх, хүчийг үүсгэх, мөрийтэй тоглох, морь уралдуулах, доройтуулах, хямруулах үйлд сайн. Эх, нөхөр гарагт ч зүгтэйгээ тохирон буянтай. Махбодын дайсан гарагт үйл бүхнийг тэвчээрэй. Төрсөн од ургахын цагт хатуу, зөөлөн нийт үйл, ялангуяа бурхныг тахих, ламд өргөл хүндлэл үйлдэх, өглөг өгөх, буяны үйл, чимэг хувцас өмсөх, зүүх, шинэ гэр барих, мод суулгах, байшингийн үйлд өлзийтэй.

Сүлдний орон тэргүүтний үр

Сүлдний орон тэргүүтэн чухал хэрэгтэй бүхнийг нэгэн зүгт жигдлээд өгүүлэе. Сүлдний орныг тоолох ёс. "Тантрын тайлбар"-аас зарлигласан ёс нь: Хурууны үес тэргүүтнээ оршихуй гучин хоёрд махбода үсгийн байдлаар оршиж, өдрийн эрхээр юүлэн нүүнэ. Тэр ч сар шинэдийн эрхээр үйлдвээс ро, жан (རོ། རྐྱང་།) судлын ахуй ёсны эрхээр эрийн зүүн, эмийн баруун зүгээс эхийг зохиогоод, шинийн нэгнээ хөлийн хурууны анхдугаар үед (ཨཿ) үсэг, хоёронд (ཨི།), гурванд (རི།), дөрвөнд олгойд (ཨུ།), тавнд өвдгөнд (ལྀ།ཧཱུྃ, зургаанд сүүжний уулзварт (ཨ།), долоонд гарын хурууны анхдугаар үед (ཨི།), наймнд хоёрдугаар үед (ཨར།), есөнд гуравдугаар үед (ཨོཾ།), арванд эгэмний уулзварт (ཨཡ།), арван нэгэнд мухар тохойд (ཀ།), арван хоёронд мөрнөө (ཡ།), арван гурванд хоолойд (ར།), арван дөрвөнд зулайд (ཝ།), арван тавнд манлайд (ལ།), арван тав, арван зургаагийн завсарт (ཨཾ།), бас дахин арван зургаанд духанд (ཡཱ།), арван долоонд хүзүүнд (ཝཱ།), арван наймнд зүрхэнд (རཱ།), арван есөнд мөрний үед (ཡཱ།), хоринд мухар тохойд хаа (ཀཱ།), хорин нэгэнд эгэмд (ཨཱཡ།), хорин хоёронд гарын хурууны гуравдугаар үед (ཨཱོཾ།), хорин гурванд хоёрдугаар үед (ཨཱར།), хорин дөрвөнд анханд (ཨཻ།), хорин тавнд сүүжний ясны завсард (ཨཱ།), хорин зургаанд хуруунд (ལཱི།), хорин долоонд олгойд (ཨུ།), хорин наймнд хөлийн хурууны гуравдугаар үед (ཧཱུ།), хорин есөнд хоёрдугаар үед (ཨཱི།), битүүнд анхдугаарт (ཨཱ།), битүүний цээж ба шинийн нэгний завсарт хөлийн улнаа (ཨཱཿ)-гийн дүрст бөлгөө. Энэ хийгээд дээд тэргүүнээ (ཨཾ)-ын үест бүх биенээ түгэхүй тул машид хүчир гэж зарлигласан бөлгөө. Бас бус "Хэрүга галбо (ཧེ་རུ་ཀ་གལ་པོ།)"-гын дөрөвдүгээр шинжлэлд эрхий хуруу анхны өдөр хагас үгүй (ཨ།) үсэг

хэмээх тэргүүтэн арван зургаан эгшиг лүгээ найруулж зарлигласан буй.

Түүнчлэн “Санваар гарсан (སྡོམ་འབྱུང་།)”, Дагинисын далай (མཁའ་འགྲོ་རྒྱ་མཚོ།)”-гаас ч номлосон бөлгөө. “Нарны гэрэл (ཉིན་བྱེད་སྣང་བ།)”-д байгуулсан сүлдний орон нь түүний тайлбарт : “Эрдэнийн эрих (རིན་ཆེན་ཕྲེང་།)”-ийн ёс хэмээн гарсан алинаа шүтэхийг мэдэхгүй” хэмээн зарлигласан ч “Цагаан бэндэръяа (བཻ་དཀར།)”-гаас: “Тэжээхүй ухаан лугаа ч тохирно, Пүгва Хүвон (ཕུག་པ་ལྷ་དབོན།)-гийн тааллын ёс “Эрдэнийн эрих (རིན་ཆེན་ཕྲེང་།)” мэт өгүүлбэл” хэмээн зарлигласнаар шинжилж үйлдэх болой. Аль мэт ч хоёр гол судрын нэгэн “Эрдэнийн эрих“-ийн хүмүүн малын сүлд оршихуйг өдөр лүгээ дүйлгэн хүснэгтэд байгуулсан нь:

1	2	3	4	5	6
хөлийн эрхий	хөлийн өлмий	хонгоны булчин	бэлхүүс	тахимны хонхор	гуяны зураа
ул	өөх	хянгар шилби	борви	тойгны яс	сүүжний нүх
7	8	9	10	11	12
Сүүжний нүх	бөөрний дээр	хавирга	мөрөн дээр	гарын ар	гарын алга
тохойн үзүүр	бөөрний хонхор	гарын алга	дух	өөх	гарын ар
13	14	15	16	17	18
хоолй	чих зулайн хооронд	бүх биед түгэх	цохонд	хүзүү	гарын алга
цагаан судал	мөр	бүх бие	хүзүүн	хүзүү	сэрвээ
19	20	21	22	23	24
гарын ар	мөр	хавирга	бөөр	сүүжний нүх	гуяны зураа
дух	мөр	шүд	тагнай	хэл	магнай
25	26	27	28	29	30

тахимны хонхор	мөр	хонгоны булчин	олгой	хянгар шилбэ	бүх бие
өвчүү	мөгөөрсөн хоолой	нууц	товч	хамрын нүх	биед тарна

Үүний дээр нь хүмүүний, доор нь малын сүлдний орон байгаа болой.

Бас "Санваар гарсан"-ы сүлдний орныг хүснэгтээр байгуулбал:

1 16	2 17	3 18	4 19	5 20	6 21	7 22	8 23
хөлийн ул	өлмий	гуяны дотор	нууц	хүйс	зүрх	хөх	багал-зуур

9 24	10 25	11 26	12 27	13 28	14 29	15 30
гар	ам	хацар	нүд	чих	толгой	бүх биед түгнэ

Мэргэдийн эрхт Дарма маарамба [36]-ын зохиосон "Эмийн гол нууц тэмдэгт увдис" номоос гарсан өдрийн сүлд орших орон нь:
О нахождении духа по органам и частям

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
хөлийн эр хий	олгой	хонго	гуян дотор	тахимны хонхор	гуяны зураа	өвчүү	зүрх	хүзүү	багал-зуур

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
хамрын үзүүр	магнай	цох	хамрын үзүүр	бүх биед	дух	дал	хонго	хүзүү	тахимны хон-хор

21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
хавирга	суга	гар	бөөр	сүүжний нүх	хар мэлхий	нууц	хянгар шил-бэ	ар	бүх биед

Ом загчу дэ ва хри магий сууха

Бас бус өмнөх сан хэмээх сангийн гэрт хөлийн улд орших мэт тэргүүтэн “Нууц тэмдэгт увдис“-аас гарсан цагийн сүлд орших нь: Посвящение о тайных знаках

үүр цайх	нар ургах	нар хөөрөх	үд дунд	үд хэвийх	нар гудайх
хоншоор	ам	хэл	нүд	нарийн гүрээ	улаан хоолой

нар шингэх	үдэш	бүрэг тараг	шөнө дунд	шөнө хэвийх	торон баран
цорой	хэвлий	нууц	ходоод	өвчүү	гэдэс

Энэ мэт тэргүүтэн сүлдний орныг тоолох ёсон адил үгүй олон буй. Ямар мэт хэмээвээс “Цагаан бэндэрьяа”-гаас “Түүнд сүлдийн орныг гадсаар дэлдэх тэргүүтэн илт үйлийг мэдэн анхаар. Хүмүүн, малын сүлд буй орноо ханур, төөнүүр тэргүүтэн хөндөх заслыг тэвч” хэмээн номлосон бөлгөө. “Нууц тэмдэгт увдис (མན་ངག་བཀའ་རྒྱ་མ)”-аас: “Ханур, төөнүүр хийхгүй байх аргагүй болвоос **Ум загчү дэ ва хри ма ги суухаа** (ཨོཾ་ཙཀྲ་དེ་བ་ཧྲི་མ་གི་སྭཱ་ཧཱ) тарнийг урьж ханур, төөнүүр хийвээс гэм бүгд арилна” гэжээ.

Ханур, төөнүүр хийх үед жилтний тухайд зарим сар ханур, төөнүүр хийж болохгүй байдаг. Хулгана жилтнийг өвлийн дунд сард төөнөж үл болно. Үхэр жилтнийг зуны тэргүүн сард төөнөж болохгүй. Бар жилтнийг зуны адаг сард төөнөж болохгүй. Туулай жилтнийг намрын тэргүүн, зуны адаг сард төөнөж болохгүй. Луу жилтнийг өвлийн адаг сард төөнөж болохгүй. Луу, могой, морь, хонь дөрвийг нар жаргахаас хойно, шөнө төөнөж болохгүй. Бич, тахиа хоёрыг нар ургахуйд төөнөж болохгүй. Нохой, гахай хоёрыг нар

хөөрөхүйд төөнөж болохгүй болохоор мэргэд нягтлан бод“ гэж зарлигласан бөлгөө.

Эмийн гол судар тэргүүтнээс эрхэмлэн барьж анхаарсан **хутга өдөр** хэмээхүй өдөр нь хаврын гурван сарын хулгана, гахай өдөр. Зуны гурван сарын бар, туулай; Намрын гурван сарын морь, могой өдөр; Өвлийн гурван сарын бич, тахиа өдөр болно. Тэр цагт ханиур хийх, мал засахыг тэвч.

Газрын сүлд оршихыг тоолох нь: “Үхэр, хонь хийгээд нохой, луу дөрвөн өдөр газарт газрын сүлд оршино” хэмээн номлосон буй. Энэ өдөр газар малтах, чулуу ховхлох, мод таслах хийгээд шинэ гэр барих ба шинэ газар буух, бэр авахуй, хүүр тавих тэргүүтнийг тэвч.

Арван хоёр жил	бар	туулай	луу	могой	морь	хонь
Саран магадлалгүй	морь	хонь	морь	могой	бар	нохой
Өдрийн тоо	9	6	7 10	11	12	11
Ханиур, төөнүүр тэргүүтнийг тэвчиж үйлд	нэг жилд үхэх болно	гурван сард үхэх болно	нэг жилд үхэх болно	нэг жилд үхэх болно	гурван жилд үхэх болно	гурван жилд үхэх болно
Арван хоёр жил	бич	тахиа	нохой	гахай	хулгана	үхэр
Саран магадлалгүй	морь	морь	могой	могой	луу	могой
Өдрийн тоо	11	11	11	11	8	11

Ханууp, т ө ө н ү ү р тэргүүтнийг тэвчиж үйлд	гурван сард үхэх болно	муу тул тэвч	муу Тул Тэвч	үхэх болно	нэг жилд үхэх болно	хоёр жилд үхэх болно

Цагийн барилдлагын хагасын эзэн гарагийг тоолох ёс нь: Өдөр, шөнийн хэмжээнээс арван хоёрт хуваасан ноогдвор нь хагасын хэмжээ. Хагас бүрд ээлжийн гарагаас эхлээд өдрийг зургаа эргэнэ, шөнийг таваар эргэх ёсоор ургах мөн болой. Шинжих арга нь алин бодох цагаас инагш нөгчигсөн хагасыг бодатой барих болой. Чуулган түүнийг өдөрт таваар, шөнөд дөрвөөр үржиж олсоныг бодох өдрийн ээлжийн гарагт нэмж, долоод огоорсны(ноогдворыг орхино гэсэн үг, орч) үлдэгдэл нь алин гарахуй хагасын эзэн гараг болно. Ерд зөөлөн гараг бол буянтай. Хатуу гараг бол буян бус болой. Ялангуяа Бархасвадь ургахын үест шимунасын цагийн завсар ургах болно. Үр нь хатуугаас бусдад үйл бүхэн бүтэх буянтай болой. Хагасын эзэн Санчир ургах үест бусад Төгс язгуурт [37]-ын цаг ургах болой. Тэр ч Санчирын эхэн, дунд, адгийн чинлүүр ургах хэмжээ нь ээлжийн гарагийг үзүүлнэ. Ээлжийн гараг Адъяа, Сумъяа, Бархасвадь гуравд голоос Адъяад арван зургаан чинлүүр, Сумъяад найман чинлүүр, Бархасвадьд гучин зургаан чинлүүр, ээлжийн гараг Ангараг, Будын эхнээс эхлээд чинлүүрийн хэмжээ Ангарагт зургаа, Будад хоёр, ээлжийн гараг Сугар, Санчирын цагт эцсийн дөрвөн чинлүүрт Ригдэн Догшин хүрдэт ургах болой. Наран ургах луу цагт хишиг даллага дуудуул хэмээх тэргүүтэн өмнө дурдсан эшд шүтэж, өдөр, шөнийн урт, охор алин мөн боловч үүр цүүр туулай хийгээд наран ургахуй луу

тэргүүтэн дараалан найруулахуй ч харагддаг.

Төгс язгууртан оршихуй эдэлбэр чинлүүрийн хэмжээ Бархасвадьд 33 чинлүүр болмуй.

Адъяа	голд	16
Сумъяа	голд	8
Ангараг	эхэнд	6
Буд	эхэнд	2
Бархасвадь	гол	36
Сугар	эцэст	2
Санчир	эцэст	4

Гараг	Үүр цайх		Нар ургах		Нар хөөрөхүй		Үд дунд		Үд хэвийх		Нар гудайх	
цагийн	эх	адаг	эх	адаг	эх	адаг	эх	адаг	эх	адаг	эх	адаг
Ад	1	6	4	2	0	5	3	1	6	4	2	0
Сум	2	0	5	3	1	6	4	2	0	5	3	1
Ан	2	1	6	4	2	0	5	3	1	6	4	2
Бу	4	2	0	5	3	1	6	4	2	0	5	3
Ба	5	3	1	6	4	2	0	5	3	1	6	4
Суг	6	4	2	0	5	3	1	6	4	2	0	5
Са	0	5	3	1	6	4	2	0	5	3	1	6

Гараг	Нар жаргах		Харуй бүрийн		Үдэш болохуй		Шөнө дундын		Шөнө дунд хэвийх		Уул завсарлах	
Цагийн	эх	адаг	эх	адаг	эх	адаг	эх	адаг	эх	адаг	эх	адаг
Ад	1	5	2	6	3	0	4	1	5	2	6	3
Сум	2	6	3	0	4	1	5	2	6	3	0	4
Ан	3	0	4	1	5	2	6	3	0	4	1	5
Бу	4	1	5	2	6	3	0	4	1	5	2	6
Ба	5	2	6	3	0	4	1	5	2	6	3	0
Суг	6	3	0	4	1	5	2	6	3	0	4	1
Са	0	4	1	5	2	6	3	0	4	1	5	2

Хагасын эзэн Бархасвадь ургахын үест Шимунасын цагийн завсар хийгээд Санчир ургахын цагт Төгс язгуурт ургах болой. Төгс язгуурт өөрийн цагтаа ургахын зурхай нь: тунцодын хагас нижгээдэд ээлжийн гараг нижгээд хийгээд хамтад лус нижгээд ургах болой. Адъяад Таалай (མཐའ་ཡས།), Сумъяад Норжай (ནོར་རྒྱས།), Ангарагт Жогбо (འཇོག་པོ།), Будад Довжүү (སྟོབས་རྒྱལ།), Бархасвадьд Бадма (པདྨ།), Сугард Бадмачэн (པདྨ་ཅན།), Санчирт Дүнжон (དུང་སྐྱོང་།) сэлт төгссөний дараа Раху [38], Төгс язгуурт хамтад ургана.

Найман түн	Анх дугаар	Хоёр-дугаар	Гурав-дугаар	Дөрөв-дүгээр	Тав-дугаар	Зурга-дугаар	Дол-дугаар	Найм-дугаар
Ад	1	2	3	4	5	6	0	8
Су	2	3	4	5	6	0	8	1
Ан	3	4	5	6	0	8	1	2
Бу	4	5	6	0	8	1	2	3
Ба	5	6	0	8	1	2	3	4
Суг	6	0	8	1	2	3	4	5
Са	о	8	1	2	3	4	5	6

Түнцодын хагасын хэмжээ нь алин бодох өдрийнхөө өдрийн хэмжээ, шөнийн хэмжээг наймаар хувааж алин гарсан ноогдвор лугаа тохируулж Ригдэн ургахын цагт аливаа үйл бүхэн доройтон, сүйдэх болно. Ялангуяа идээ, ундаа эдлэхүй хийгээд өвчтөн эм ууваас хор мэт болюу. Түүний тулд машид гүнзгийрүүлэн тэвч. Эмчийн од тэргүүтний ургахуй ёс нь:

Тэр өдрийн наран одноос эхлээд **эмч, эмийн халбага, эмийн аяга, өвчтөн** дөрвийг дараалан долоо, долоогоор таслан саран одонд хүртэл тоолон танин мэдэх болой. **Эмчид** бууваас өвчний үндэс их, эмчийг удаан шүтэж үйлд гэж зарлигласан. Халбагад буувал

дараалан эдгэюү. **Эмийн аяганд** одвоос эм рашаан болно.

Өвчтөнд одвоос эм нь хор болюу. Эмчийн анх нь Эсүрва [39] тэнгэр, эмийн анх нь буцалсан ус гэж алдаршжээ. Өвчтөний анх нь Сэтгэлийн хөвгүүн ба өвчний анх нь эс шингэсэн бөлгөө. Эсүрва бээр Сэтгэлийн хөвгүүнд ус буцалгаж өгөөд амирлуулвай. **Өвчтөн гадагш явж болохгүй өдөр нь:** Хар барс, хар морь, цагаан морь хийгээд хөх барс, хөхөгчин туулай, шарагчин туулай болой. "**Тэвчих хэрэгтэйг эс тэвчвээс өөрөө үхмүй**" хэмээн урдын арш [40] нар номлосон буй.

Өвчтөний эдгэх, үхэхийг шинжлэх нь:

Насны тоонд нэгийг нэмээд, бас өвдсөн өдрийн тоог нэм. гурваар үржүүлж, есд хуваасны үлдэгдэл гурав, зургаа, бинт гарах нь магадтай. Гурав гарвал өвчин хүнд ч амин насанд гэм үгүй. Бинт гарвал магадтай үхмүй. Зургаа гарвал засал үгүй өөрөө амирлана. Сард урган эдлэхүй [41] ба бидэнд хүчир **дөрвөн цаг нь: Битүүнд** Далайд хүчийг үүсгэн, лусын хаан Эс бүлээдсэн захиран үйлдээд лус нар хямран чуулахуй тул хүчир. **Шинийн**

найманд тэнгэрийн эрхэт Хурмаст шадар эрхшээгч гучин хоёр тэнгэрийг эргэнэ. Номын хуримыг зохиохуй тул хүчир. **Арван таванд** Сүмбэр уулын хөндийд шимунасын хаан Гааравванчүгт (དགའ་རབ་དབང་ཕྱུག།) шадар агч лагчаа сэлт тэнгэр лүгээ цэрэг хөдөлгөхүй тул хүчир. Хорин хоёрт Вишнү тэнгэр найман аймаг лугаа сэлт төрөлхтөнийг хээлэн зурахуй тул хүчир. Энэ үед өвдвөл хурал цуглаан хийх, хатуу үйлийг тэвч их муу.

Өдрийн тоо	1 11 21 6 16 26	2 12 22 7 17 27	3 13 23 8 18 28	4 14 24 9 19 29	5 15 25 10 20 30
Анх Цагийн Хүрдэний арвидах, буурах, махбода, хүсэлийн эрдэм, эгшиг гийгүүлэгч, доор нь эгшиг буухын хурын эгшиг гийгүүлэгч тэргүүтэн	нялх огторгуй дуу а да а да шороо үнэр	залуу хий хүрэлцэхүй и ти и на ус амт	идэр гал амт ри дри ү ба гал дүрс	хөгшин ус дүрс ү дү э па хий хүрэлцэхүй	нас төгссөн шороо үнэр ли ли о ва огторгуй дуу

Зөөлөн, хатуу үйл хийгээд ялангуяа дайсныг номхотгох, хатуу үйл, нялхын цагт тэнд өчүүхэн буянтай. Залууд өмнөхөөс өчүүхэн дээр (сайн). Идэрт дээд буянтай болой. Хөгшинд муу, түүнд ч унтрах буюу үхэхүй тул муу. Тэр үест үйлийг бүү үйлд. Ялангуяа эгшиг жаргахуйн үр нь муу. Тийм болохоор гийгүүлэгч жаргахуй зөөлөн. Занма ха ни андаа га тав ургах ёс, үрийн номлол сэлтийг бусдаас хар.

Шар зурхайн ёсноос гарсан цагийн сайн, муyг үзүүлсэн алтан орд хэмээн алдаршсан оршвай

12 цаг	хулгана	үхэр	бар	туулай	луу	могой
хулгана морь	алтан ордон	тэнгэр-ийн эм	цагаан бар	оюу эрдэнэ	тэнгэр-ийн там	хар мэлхий
үхэр хонь	тэнгэр-ийн цааз	улаан алаг	алтан ордон	тэнгэр-ийн эм	цагаан бар	оюу эрдэнэ
бар бич	хөх луу	гэгээн орд	тэнгэр-ийн цааз	улаан алаг	алтан ордон	тэнгэр-ийн эм
туулай тахиа	амь сахигч	хар од	хөх луу	гэгээн орд	тэнгэр-ийн цааз	улаан алаг
луу нохой	тэнгэр-ийн там	хар мэлхий	амь сахигч	хар од	хөх луу	гэгээн орд
могой гахай	цагаан барс	оюу эрдэнэ	тэнгэр-ийн там	хар мэлхий	амь сахигч	хар од

12 цаг	морь	хонь	бич	тахиа	нохой	гахай
хулгана морь	амь сахигч	хар од	хөх луу	гэгээн орд	тэнгэр-ийн цааз	улаан алаг
үхэр хонь	тэнгэр-ийн там	хар мэлхий	амь сахигч	хар од	хөх луу	гэгээн орд
Бар Бич	цагаан барс	оюу эрдэнэ	тэнгэр-ийн там	хар мэлхий	амь сахигч	хар од
Туулай Тахиа	алтан ордон	тэнгэр-ийн эм	цагаан бар	оюу эрдэнэ	тэнгэр-ийн там	хар мэлхий
Луу Нохой	тэнгэр-ийн цааз	улаан алаг	алтан ордон	тэнгэр-ийн эм	цагаан бар	оюу эрдэнэ
Могой Гахай	хөх луу	гэгээн орд	тэнгэр-ийн цааз	улаан алаг	алтан ордон	тэнгэр-ийн эм

Алтан ордон, тэнгэрийн эм, оюу эрдэнэ, амь сахигч хийгээд **хөх луу, гэгээн ордон** нь **сайн зургаан цаг** болой. Эдгээр нь жил, сар, өдрийн хар хийгээд гараг одны барилдлагын муу гэм тэргүүтэн бүхнийг дарахын дээд гэж алдаршсан тул тэр үест алин үйлдсэн бүхэн буян болно. Жил тэргүүтэн ямар мэт сайн боловч цагаан

барс тэргүүтэн муу цаг хийгээд барилдлага тэргүүтнээр буян бус, өлзий бус болох амой.

Хар өдрийг барих хүснэгт нь:

Туулай, тахиа өдрийн хулгана, морь цаг нь хар	луу, бич өдрийн үхэр, хонь цаг нь хар
Могой, гахай өдрийн бар, бич цаг нь хар.	морь, хулгана өдрийн туулай, тахиа цаг нь хар
үхэр, хонь өдрийн луу, нохой цаг нь хар	бич, бар өдрийн могой, гахай цаг нь хар

"Өлзий бус дөрвөн өдөр нь: Шинийн долоон, арван зургаанд гэм магадтай ирмүй "Нити" гэдэг номыг уншуул. Шинийн дөрвөнд өлзий бус. Арван есөн, хорин найманд ч муу. Үнэнийг үл барин, эвдрэхийн үүд гарна" хэмээн зарим үзлэгт буй.

Тансагийн ёсны жаран өдрийн үр:

Махбода Өдөр	мод	гал	шороо	төмөр	ус
Бар	0	0	0	X	0
Туулай	0	0	0		
Луу	X	X	X	X	0
Могой	X	X	X	X	X
Морь	0	X	X	0	X
Хонь	0	X	0	X	X
Махбода Өдөр	мод	Гал	шороо	төмөр	ус
бич	0	0	0	0	X
тахиа	0	0	0	0	X
нохой	0	0	0	0	X
гахай	0	X	O	O	X
хулгана	0	0	X	0	0
үхэр	0	0	0	0	0

Үүний 0 нь сайн, Х нь муу хэмээн мэдүүштэй.
Таван дагина [42]-ын хүрд

Дагины нэр	Дорж дагина	Радна Дагина	Бадма дагина	Гарма дагина	Буда дагина
Өдрийн тоо	1 6 11 16 21 26	2 7 12 17 22 27	3 8 13 18 23 28	4 9 14 19 24 29	5 10 15 20 25 30
Дорно одвол	хэрэгтэй хэрэг бүтнэ	юу хүссэн бүтнэ	олз олно	хоосон гарт урвана	дайсантай учирна
Өмнө одвол	үйл үл бүтнэ	хэрэг ноттой бүтнэ	дайсантай учирна	олз олно	хэрэгтэй хэрэг бүтнэ
Өрнө одвол	дайсантай учирна	Олз Олно	хэрэг ноттой бүтнэ	юу санасан бүтнэ	хоосон гарт урвана
Умар одвол	санасан хэ-рэг бүтнэ	Дайсантай учирна	үйл лүгээ үл учирна	доройтол зохисгүй	олз олно
Завсарт одвол	олз олно	үйл үл бүтнэ	санасан хэ-рэг бүтнэ	дайсантай учирна	ноттой хэрэг бүтнэ

Замын зурхайн зургаан аймаг буюу зургаан дэлбээн хүрдний замд орохуй өдөр "Нарны гэрэл" судраас:

1, 7, 13, 19, 25	Эрхтэн өдөр дорно зүгээс бусдад хүрвээс санасан хэрэг бүтнэ. Амраг лугаа учирна. Ялангуяа бар өдөр замд гарваас сайн.
2, 8, 14, 20, 26	Усны шүхэр хэмээнэ. Морь унаа үхнэ. Дайсан бүхнээ учирна. Эд алдана. Ялангуяа туулай өдөр замд гарвал муу.
3, 9, 15, 21, 27	Жимхан ([illegible]) гэдэг өмнөөс бусад зүгт одвоос худалдаанаа хожно. Санасан хэрэг бүтнэ. Ялангуяа луу өдөр замд гарвал сайн.
4, 10, 16 22, 28	Шүнян ([illegible]) гэдэг өрнөөс бусад зүгт одвоос их хүмүүн лүгээ учирна. Эд ар-вижна. Ялангуяа могой өдөр сайн.

5, 11, 17 23, 29	Шинян (ཞིང་ཡང་།) гэдэг өрнөөс бусад зүгт хүрвээс архи, мах лугаа учирна. Ялангуяа морин өдөр замд гарвaас сайн.
6, 12, 18 24, 30	Раху гэдэг зэрлэг хэрцгий хүмүүн лүгээ учирна. Өөрөө шархадна, эдээ алдана. Ялангуяа дорно ба хонь өдөр замд гарвaас сайн.

Үсгийн махбода

Огторгуй	Хий	Гал	Ус	Шороо
ཨ།	ཡ།	ར།	о	о
ཀ།	ཤ།	ར།	о	о
ཏ།	ཞ།	ར།	о	о
ཟ།	ཛ།	ར།	ཁ།	ས།
ཞ།	ཚ།	ར།	མ།	ལ།
ང།	ཙ།	ར།	བ།	ན།
ག།	ཇ།	ར།	ཕ།	ད།
ཁ།	ཆ།	ར།	པ།	ཐ།
ག།	ཨིཙ	ར།	ཨུ།	ཏ།

Гурван барилдлага тохиов хэмээн алдаршсан, утгандаа дөрөв тохиосныг энэ мэт өгүүлмүй. Баясгалан өдөр, Ангараг гараг, Гирдиг бядагч одон, (ཨ།) эгшиг урган тохиох үест бодгал А нэртэн байлдаанд орох, өвдөх, оронд одохуй буюу эмэгтэй нөхөр лүгээ уулзахаар одохуй, гол суурь тавих, худалдаа арилжаа тэргүүтэн алинд ч муу. Өвдвөөс үхэх буюу байлдаанаа шархдах, үйлийг үйлдвээс үр дүн нь муу боловсроно.

Сайн өдөр, Буд гараг, Мэг бядагч одон, И (ཨི།) эгшиг урган тохиохын үест бодагал И нэртэнд урд мэт муу. Ялгуусан өдөр, Бархасвадь гараг, Аслис гүйгч одон, Ү (ཨུ།) эгшиг тохиосон өдөр Ү нэртэн үйл алиныг эхэлсэн ч үр дүнгүй. Хоосон өдөр, Сугар гараг, Даниста бядагч

одон, Э (ཨེ) эгшигтэй тохиохын үест Э нэртэнд өмнө мэт муу. Төгс өдөр, Санчир гараг, Барани гүйгч одон, О (ཨོ) эгшиг лүгээ тохиохын үест О нэртэн дийлдюү. Бас бус Баясгалан өдөр тохиовоос А нэртэн байлдаанд орвол муу. Өвдвөл өнөд нэрмэгдюү. Сайны өдөр, Сумъяа гараг тохиовоос И нэртэнд өмнө мэт муу болох тул нягтад шинжил

	Бар, морь, нохой			Гахай, хонь, туулай	

	Тахиа, үхэр, могой			Хулгана, луу, бич	

Хийморь доройтох насны тоо нь		
5	21	37
9	25	41
13	29	45
17	33	.

Засал нь:

үүнээ бууваас эд, малд муу тул "Цагаан шүхэрт"-ийн хишиг даллага авахуул.

үүнээ бууваас нас, аминд муу тул насан бүтээл, үхлийг хуурах гүрэм тэргүүтэнд шамд.

үүнээ буухын цагт биед гэм болох тул бурхан, сахиусыг тахиж, хийморийн дарцаг хийсгэ.

үүнээ бууваас усан балин гарга, хийморийн сан талби, дөрвөн зүгт цагаан лавай үлээ.

"Хийморийг үүсгэх зан үйл" (རླུང་རྟ་བསྒྲུབ་པའི་བཀོད་པ) -ээс "Өөр, өөрийн хийморь махбода лугаа тохирсон бөсөнд хөвгүүн махбода лугаа тохирсон будгаар хийморийн тогтоолыг бичиж үйлд. Нөхөр махбода лугаа тохирсон бөсөөр зүүж цардаад хий. Дайсны өнгө лүгээ тохирсон хэл хийж, өөр, өөрийн тохирсон модонд зүүгээд газарт хатга" хэмээн зарлигласан тэр ямагтыг үлгэрлэн өгүүлбээс:

Бар, морь, нохой гурван жилтний хийморийн дарцаг нь шар бөс, бэхээр хийморийн тогтоолыг бичиж үйлд. Захаар нь ногоон өнгөөр цардан хүрээлж үйлд. Хэл нь улаан өнгөтэй. Модон бэрээ (иш) нь цагаан өнгөтэй байна. Бусадыг түүгээр ухааран мэдэх болой.

Хүснэгтэд байгуулбал доорхи мэт.

Арван хоёр жилийн нэр	Хий-морийн мах бода	Бөсний өнгө	Тогтоо-лын өнгө	Эмжээ-рийн цардас-ын өнгө	Дарца-гийн хэлний өнгө	Иш модны өнгө	Хийс-гэх өдөр	Хийс-гэх зүг
бар, морь, нохой	төмөр	шар	хөх	ногоон	улаан	цагаан	цагаан бич	өрнө
Могой, тахиа, үхэр	ус	цагаан	ногоон	улаан	шар	хөх	Хараг-чин гахай	умар
бич, хулгана, луу	мод	хөх	улаан	шар	цагаан	ногоон	хөх барс	дорно
гахай, туулай, хонь	гал	ногоон	шар	цагаан	хөх	улаан	улаан могой	өмнө

Хүүхдийн төөрөг

12 жил	Бар	Туулай	Луу	Могой	Морь	Хонь
Хөвгүүн-ийг оронд оруулах өдөр	5	7	27	17	21	11

12 жил	Бич	Тахиа	Нохой	Гахай	Хулгана	Үхэр
Хөвгүүн-ийг оронд оруулах өдөр	5	8	7	4	2	27

Нялхсыг бусдад тэжээлгэх ёс

Нялхсын жил	Бар, могой бич, гахай	Үхэр, хонь, луу, нохой	Морь, хулгана туулай, тахиа
Тэжээгч эхийн жил	үхэр	туулай, тахиа	луу, тахиа

Нялхын жил	Хулгана, үхэр	Бар, туулай, луу, могой, морь, хонь бич	Тахиа, нохой, гахай
Оронд оруулахад сайн өдөр	6 8	10	8
Оронд оруулахад муу өдөр	3 5	3 5	3 5

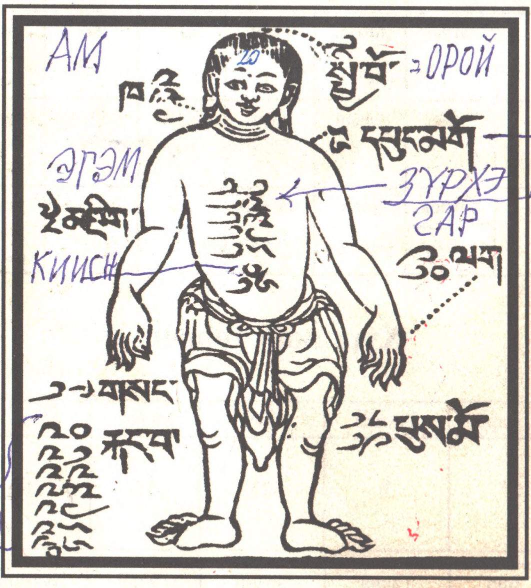

Хүүхдийн оройд 1, аманд 2, 3, 4; мөрөнд 5, 6; эгэмд 7, 8; гарт 9, 10; зүрхэнд 11, 12, 13, 14, 15; хүйсэнд 16; нууцад 17; өвдөгт 18,19; шилбэнд 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 дахь одод байрлана.

Хүүхдийг шинжлэхдээ тэр өдрийн нарыг тэвэрсэн одыг оройд зурж (бичиж, Орч) үйлдмүй. Амад гурав, мөрөнд хоёр, эгэмд хоёр хийгээд гарт хоёр, зүрхэнд тав, хүйсэнд нэг, нууцны оронд нэг, өвдөгт хоёр, шилбэнд найман одыг байгуулан шинжилмүй. Шилбэнд төрвөл насан охор болно. Өвдөгт төрвөл тэнүүчлэгч болно. Нууцад төрвөл хурьцлаар сүйтгэгдэнэ. Хүйсэнд төрвөл гуйлгачин болно. Зүрхэнд төрвөл эд лүгээ төгөлдөр болно. Гарт төрвөл хулгайч болно. Эгэмд төрвөл зовлонтон болно. Мөрөнд төрвөөс үүргэчин болно. Аманд төрвөл ном лугаа төгөлдөр болно. Оройн ганц одонд төрвөөс хаан болох нь эргэлзээгүй.

Насыг шинжлэхүйг бусад дандар(тантар)-уудад зарлигласан буй. Хутагтаны орны мэргэдийн таалал таалал мэт энэхүү ёсыг бичэе. Матарын ордны сар шинэдийн нэгнээс гурван хүртэл саран зүүн салхинаа анхыг үйлдээд, үүр цүүрээс арван хоёр цагийн барилдлага баруунаас зүүнээ арвидан бядмуй. Түүнд гурваны өдөрт наран баруун салхинаа анхыг үйлднэ. Түүнчлэн урвалт үгүй арвижин гүйх нь алины үест ч бат. Түүнээс тавны өдөрт гэдрэг буцан хэрэхүй тэргүүтэн болно. Сарын хагаст хатуу өвчин нэгэн сараар ойр шадарыг сүйтгэнэ. Сарын хагас гуравт (хоёр сар хагаст, орч) буцаж, зургаан сараас инагш үхюү. Ялангуяа хамрын хий үл юүлэхүй нэг ямагтад амьсгал хоногийн төдийд гүйж, сар, хоног төдийд сэргэх, үхэхийг доорхи хүснэгтэд тодорхой үзүүлсэн тодорхи мэт болой. Тэр мэтийн ёс нь хамрын хий гурван хоног бүрээс баруун, зүүнээ юүлээд, буцаж бядахын хооронд үхэхүй ёр үгүй . Буцан хоног мөч болсон төдий тоогоор жил, сар, хоног төдийд үхэх болюу. Өөрийн төрсөн сар, од, өдөр, гараг,

үйлдэгч, барилдлага, орд долоо хойно хэзээ тохиохын цагт үхлийн ёр гарваас, алин гарсан тоогоор магадтай үхнэ хэмээн гарсан хийгээд төрсөн од юугаан мэдэхгүй болохоор арван хоёрдугаарын арван зургаанаас харах болой.

Эсбөгөөс хамрын гурван мөрд оршихуйн нэгэн хоногт бядахыг нэгэн хоног хийгээд бас Хонь, Жинлүүрийн цагт тэгш гүйн үйлдэхийн үест нүд татваас нэгэн хоног хийгээд хамар хоёулаас арван хоног гүйвээс хэзээ юүлэхүй бээр үхнэ хэмээн номлосон буй. Үхлийн ёр гарсан ч амийг золих, насны бурхныг бясалган тахих, үүр цүүрээр хумхтан хийг барихуй тэргүүтэн гадна, дотнын үхлийг хуурахуй бээр насыг уртатган одуулж болох амой.

Мөч	Жил сар өдөр	14 0 0	12 0 0	11 10 12	10 0 0	9 10 12
хийн хэмжээ	өдрийн мөч	0 15	0 30	0 36	1 0	1 36
мөч	Жил сар өдөр	1 4 0	1 0 0	0 11 18	0 10 24	0 9 18
хийн хэмжээ	өдрийн мөч	14 0	15 0	16 0	17 0	18 0

Мөч	Жил сар өдөр	8 0 0	7 10 12	7 0 0	4 10 12	4 0 0
хийн хэмжээ	өдрийн мөч	2 0	2 36	3 0	3 36	4 0
мөч	Жил сар өдөр	0 8 0	0 6 0	0 5 0	0 5 0	0 4 0
хийн хэмжээ	өдрийн мөч	19 0	20 0	21 0	22 0	23 0

Мөч	Жил сар өдөр	3 7 6	3 0 0	2 11 6	2 9 18	2 7 6
хийн хэмжээ	өдрийн мөч	4 36	5 0	6 0	7 0	8 0
мөч	Жил сар өдөр	0 4 0	0 3 0	0 2 0	0 1 0	0 0 16
хийн хэмжээ	өдрийн мөч	24 0	25 0	26 0	27 0	28 0

Мөч	Жил сар өдөр	2 4 0	2 0 0	1 11 12	1 9 18	1 7 6
хийн хэмжээ	өдрийн мөч	9 0	10 0	11 0	12 0	13 0
мөч	Жил сар өдөр	0 0 10	0 0 5	0 0 3	0 0 2	0 0 1
хийн хэмжээ	өдрийн мөч	29 0	30 0	31 0	32 0	33 0

Тэр одны мөчийн тоо жарыг дөрвөн хөлд хуваасны хувь бүр нь насны хэмжээ болно.	Саран одны дөрвөн хөлийн мөчний хувь алинд төрсний насны тоо	Үхлийг хуурахуй зан үйлээр насанд нэмэгдэх шалтгаант жилийн тоо
Нэгдүгээр хөлийн мөч 15	мөч 1-15 бол насны дээд 99	Анхдугаар хувьд нэмэгдэх жил үгүй
Хоёрдугаар хөлийн мөч 30	мөч 16-30 бол насны дундач 75	Хоёрдугаар хувьд нэмэгдэх шалтгаант жил нь 3
Гуравдугаар хөлийн мөч 45	мөч 31-45 бол насны дунд 55	Гуравдугаар хувьд нэмэгдэх шалтгаант жил нь 6
Дөрөвдүгээр хөлийн мөч 60	мөч 46-60 бол насны доод 35	Дөрөвдүгээр хувьд нэмэгдэх шалтгаант жил нь 9

Насны хэмжээг тооцохуй ёсны товч хураангуй нь: Урьд өдрийн эдэлбэрийг жараас хасч, үлдэгдэлд одоогийн өдрийн эдэлбэрийг нэмбэл, түүнийг насны огоот төгс эдэлбэр гэдэг. Наран одноо өмнө, хойно

дараалан алин бодох өдрийн сар шинийн эдэлбэрийг нэмбэл тус, тусын өдрийг тэвэрсэн саран од ургана. Урьдыг хойтохоос хасвал сарны огоот төгссөн эдэлбэр гарна. Сарны огоот төгссөн эдэлбэрийг чинлүүрт шилжүүлж, насны огоот төгссөн эдэлбэрийн чинлүүрт шилжүүлснээр хуваасан ногдвор мөч, үлдэгдлийг жараар үржүүлж, чинлүүрийг нэмээд өмнө мэт хуваасан ногдвор нь чинлүүр, бас үлдэгдлийг зургаагаар үржиж, амьсгалыг нэмээд хувааж олвол ногдвор нь амьсгал мөн болой. Үүнийг нэг мөчний нутгийн эдэлбэр гэнэ. Тэр ямагтыг жард хуваасан ногдвор нь нэг чинлүүрийн нутгийн эдэлбэр хэмээгдмүй. Тэр чинлүүрийг зургаад хуваасан ногдвор нь нэг амьсгалын нутгийн эдэлбэр хэмээх болно. Алин бодож буйн өдрийн эдэлбэр эхэлснээс эх аван төрсөн цагийн завсар дахь мөч тэргүүтэн ямар мэт өнгөрсөн хэмжээг саваны сүүдэр буюу цагийн хэмжээний хүрд тэргүүтэнд шүтэж олсон өдрийн өнгөрсөн эдэлбэрийн мөч, чинлүүр, амьсгал гурваар нутгийн гурван эдэлбэрийг дараалан үржүүлж, өөр, өөрийн хүрдээр хуйлсан гурвын мөч тэргүүтэн гурвыг тус, тусд нь нэгнээ боон товчлохын цагт сарны нөгчсөн эдэлбэр бүтнэ хэмээн номлосон болой. Урьд өдрийн өдрийг тэвэрсэн саран одонд сарны нөгчсөн эдэлбэрийг нэмбэл увьдаст саран од бүтэв хэмээхүй. Алин бодохуй цагийн саран одны тэр мөчийг арван тавд хуваасан ногдворт нэгийг нэмсэн тэр нь дөрвөн хувийн насны хэмжээ алин мөнийг үзүүлэх болой. Үлдэгдлийг гурван оронд тавьж, дээрээс нь 1, 0, 24-өөр үржүүлж, доороос нь 30, 12, 15-аар хуйлбал дараалан жил, сар, өдөр ургана. Хувь алины насны хэмжээнээс хасвал хамт төрөхүй насны хэмжээ ургана. Түүнээ насыг хуурахуй

жилийн тоог нэмбээс огоот төгс насны хэмжээ гарна. Насны ахуй үес түүнийг дараалан есөн гараг бээр ямар мэт эрхшээх ёс нь огоот төгс насны хэмжээ түүнийг есөн гараг тус, тусын жилийн тоогоор үржүүлж, ерэн тавд хуваасан ногдвор нь жил, үлдэгдлийг арван хоёроор үржүүлж олвол саран, гучаар үржүүлж олбол хоног, жараар үржүүлж олвол мөч болой. Тэр мэт тус, тусын хэмжээг хялбар дөхөм бүтээнэ. Тус, тусын үрийн дэлгэр номлол тэргүүтнийг гол судруудаас хараарай. Умар явдалд хүчин төгс цагаан зүгийн амирлангуй, дэлгэрэнгүй үйл бүхнээ өлзийтэй. Өмнө явдалд ялангуяа шинэдэд наран лүнд оршихуй (ཉིངས་ཞུགས།) үест эрхшээх, хатуу үйлүүд хүчин төгс болно. Адъяа, Ангараг, Санчир, Раху, Гэдү нь хилинцэт хатуу, Сумъяа, Буд, Бархасвадь, Сугар дөрөв нь буянтай амирлангуй зөөлөн гараг гэж огоот алдаршсан.

Гарагийн **дэлгэрэх, доройтох, хямрах, буурахын үр** нь: **Дэлгэрэхэд** өвчний уг үгүй. **Буурахад** ховоор амьдрах, **хямрахуйд** золигийг зан үйл ихэд хэрэгтэй. **Доройтохуйд** үхэл тасран, өвчний уг их. Амьд, үхэгсэдийн үйл алиныг ч тэвч. Умар явдалд нарны хүчин арвидах болохоор тэр үест хатуу гараг хүч ихтэй ба өмнө явдалд сарны хүчин арвидах тул зөөлөн гарагууд хүчин төгс болой. Раху-ийн хоншоор, сүүл нь үргэлжид хүчин ихтэй болой. Буд, Бархасвадь түргэн явдалд Санчир, Сугар алгуур явдалд, Ангараг, Гэдү хажуу явдалд хүч ихтэй, бусдад тэгш үйлдэхүй болой. Адъяа, Бархасвадь, Сугар гурав нь өдөр хүч ихтэй, Сумъяа, Раху, Санчир шөнө, Буд хоёуланд нь хүчин төгс. Бархасвадь, Сугар цагаан зүгт бөгөөд Адъяа, Санчир хар зүгт, хоёуланд нь Ангараг, Буд, Сумъяа хүч

ихтэй бөлгөө. Сумъяа, Сугар Үхэр тэргүүтэн эм ордонд хүч ихтэй, бусад гараг нь эр ордонд хүч ихтэй болой. Бас бус гарагуудын тэврэлт, нүүрс, утаа тэргүүтнийг энд өгүүлвээс аль гараг, аль гүйгч одны дээр оршихуй нь өөр, өөрийн тэврэлт бөгөөд идэж гүйцсэн нь нүүрс, идэхүй шалтгаант нь соёо, нигуурын хорлол нь алин гараг Ашуванид оршихуйд баруун соёо Цэста, зүүн нь Ровагини, Бурбабэлгүнийд нигуур тогтсон болой.

Бусдыг хүрдэнд тодорхой харах хэрэгтэй. Раху баруунаа эргэн одохуй тул Хоншоор, Сүүлд нүүрсийг буруугаар эргүүлэн тоолно. Хатуу гарагийг баруун зүгт, зөөлөн гарагийг зүүнд тоолох бөлгөө. Адъяа өөрийн явдлаар арван хоёр, түүнчлэн Ангараг гурав, Санчир найм, зөөлөн гараг Раху зүүнээ эргэх бөлгөө.

Гирдигийн хөл лүгээ Сумъяан орон, умар зүгт үсэг харахуй ба түүнчлэн Буд долоо ба Бархасвадь зургаа, Сугар тав, Раху есд тоолох мөн. Тэр ч Раху-гаас бусад гараг түргэн, алгуур, гарахуй явдлаар эрхшээсэн гэж номлосон бөлгөө. Хажуу явдлаар явахын үест хатуу гарагийг баруун, зүүнийг эргүүлэн тоолно.

Нүүрс	Тэврэлт	Утаа	Нигуур
Үхэлд тулмуй	Өвчин тусмуй	Хэрэг үл бүтнэ	Аюул тусна

Зөөлөн гарагийн нүүрс, утаа, тэврэлт хорлол үгүй болой.

Гараг	Ад	Су	Ан	Бу	Ба	Суг	Са	Раху
Хар-ахуй газ-рын үр	Эд барагд-на	Аюул ихэд гарна	Үхэх буюу хэл ам болно	Дай-сан гарна	Амраг садан сүйд-мүй	Хэрэг үл бүт-мүй	Үхэх буюу хэл ам болно	Хатуу хэл ам гарна үхэл

Соёо	1	2	3	Соёо	1	2	3
Хатуу гарагийн үр	Хэрэг буурна	Өвчин гарна	Үхнэ	Зөөлөн гарагийн үр	Идээ ундаа лугаа хагац-на	Идээ ундаа лугаа хагацна	Хижиг болно, эд барагдна

Зургаан соёо	Төрсөн газар	Үйлийн газар	Үйлдэх газар	Тэм-дэгт газар	Ананда	Винаша-га	Сэтгэлт газар
Зур-гаан хорлол баригч-ийн үр-ийн номлол-ын ху-раангуй	Өвчин болно, эд ба-рагдна. Хэл ам болно. Дайсан лугаа тэм-цэлд-нэ	Нөхөр харшлан тэмцнэ. Урлалын үйл үнэ үгүй үйл үл бүтнэ	Нөхөр, Садан, амраг, садан лугаа хуран хага-цна	Санасан үйл үл бүтнэ	Хатуу хямрал, өвчин хижиг болно	Буян буур-муй	Сэтгэлд их зовлон болно

Нигуур хатгахад саран од ургавал зөөлөн гараг жад, хатуу гараг их жад барилдлага бөгөөд хорлол ихтэй. Тэр тэргүүтэн дэлгэрэнгүйг гол судраас хараарай.

Газрын эздийн үр

Газрын эзний гүйхүй ёсыг өгүүлэе. Жил, сар, өдөр, цагийн газрын эзний оршин, гүйхүй тэргүүтэн миний (Зохиогчийн) доор байгуулсан мэт мөн болой. Үүнд өдөрт гүйгчдийг хүснэгт (Ухахад хялбарыг бодож, өдөр

бүрээр дараалуулан бичив, Орч)-д байгуулж, дэлгэр өгүүлсэн нь:

Монголын анхдугаар сар, хаврын тэргүүн, Мэг, бар сар. Нэгнээс арван тавны хооронд Ялгуусан Шагжамүни бурхан номын ёр хувилгааныг үзүүлсэн их адист сайн өдөр. Долоонд есөн муу цаг тохионо. Таван бурхан (ལྔ་ལྷ།) дорно, есөн бурхан (ལྷ་དགུ།) умар, ялангуяа огторгуйн жил [43] гахай, могой ургахын цагт сарын эх хар. Гахай огторгуйн жилд ургахуйд шинийн найман хар. Гахай, могой нь хар өдөр. Газрын эзэн [44] Синпүн སྲིན་སྤུང་།) бар, бич өдрийн тахиа хоноглоход өмнөөс гүйнэ. Намчи (Огторгуйн хар нохой, གནམ་ཕྱི།) луу, хонин өдрийн нар хөөрөхөд, Халчи (ཧལ་ཕྱི།) нар шингэхэд, Билинпармаа (པི་ལིང་འབར་མ།) гахай цагт, Сайцол (ཟས་འཚོལ།) гахай, хонин өдрийн үүрээр, Модон хохимой (དམས་ཤིང་།) дорноос умар, Дэвжад (སྡེ་བརྒྱད།) туулай цагт гүйнэ. Данма (བསྙན་མ།) лугаа сэлт умраас дорнод мөлхөх, үд дунд буюу бич, үхэр цагт буцах, Рогу (རོ་དགུ།) найманд харуй бүрийд тус тус гүймүй. Энэ өдөр цагаан зүгт нялхсын хуримд муу. Муу зүг нь умар өрнө, түүнд хүүр гаргавал гурван хүүр гарна. Гахай өдөр шимунас уйлах, могой өдөр Дазэм (ཟླ་འཛེམས།), Мидэн (མི་བདེན།). Үхэр өдөр эм найруул. Хулгана, үхэр өдөр цустай орныг тэвч. Нохой өдөр бурхан мишээх сайн өдөр болой.

Сарын өдөр тус бүрийн тодорхойлолт.

Орчуулагчийн үг. Сар тус бүрийн сайн, муу өдөр, газрын эздийн гүйдэл, бурхад, лусын буулт зэрэг нь тухайн судармт хүснэгтээр байсныг хүснэгтээс гарган, өдрийн дугаарт оруулан орчуулав.

Нэгэнд Лхам [45]. Гуйлгачины гар (དབུལ་ལག།) . Өөрт харих. Эд бүү өг. Саейпүнжэд өдөр дунд. Жуулчны үүд. Хүмүүний хишиг.

Хоёронд Таван хаан (སྐྱ་ལྷ།). Балжинням. Есөн мангас цуглана. Хорын од (དུག་སྐར།). Саейпүнжэд (སའི་ཕུང་བྱེད།) үдэш, Худалдааны үүд, идээний хишиг, хиймори бууна.

Гурванд Саейпүнжэд шөнө дунд, Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Дөрвөнд Васан (ཕ་སངས།). Саейпүнжэд харуй бүрийгээр. Цэргийн үүд. Адууны хишиг.

Таванд Таван хаан. Лус буцах. Гарз (གོད་ཁ།). Саейпүнжэд нар хөөрөхүйд, Садны үүд. Савдаг (ས་བདག།) бүтнэ.

Зургаанд Дашням. Эд бүү өг. Худалдан өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Балгадын үүд

Долоонд Мэдүн (སྨི་བདུན།). Их хар өдөр. Лус нар ургахуйд. Дашням. Хорын од. Худалдан өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд нар шингэхүйд. Бэрийн үүд.

Найманд Жамсран [46]. Халчи. Пүнсор (ཕུང་སྲོར།). Элч. Тэнгэрийн барилдлага. Бага хар өдөр. Барчи (བར་ཁྲི།). Нян (གཉན།). Хан ад (རྒྱལ་པོ།) үүрээр. Дөрвөн шимунас. Сур цалам. Гарз. Саейпүнжэд үүрээр. Үхээрийн үүд. Савдаг завхана.

Есөнд Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Шидийн үүд.

Арванд Сэндонма (སེང་གདོང་མ།). Модон хохимой. Лус буцах. Саейпүнжэд шөнө дунд. Ерийн үүд.

Арван нэгэнд Гачүн (ཀ་ཆུང་།). Гуйлгачины гар. Саейпүнжэд харуй бүрийгээр. жуулчны үүд.

Арван хоёронд Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд.

Арван гурванд Дашням. Хар тэрсүүд (མུ་སྟེགས་ནག་པོ།). Саейпүнжэд үүр цүүрээр. Өчүүхэн хөвгүүнийүүд.

Арван дөрвөнд Лус буух. Дэвжад буух. Саейпүнжэд нар ургахуйд.

Цэргийн үүд.

Арван тавaнд Гомбо [47]. Таван хаан. Гиган (གི་གན།). Лус буцна. Дэвжад бууна. Саейпүнжэд өдөр дунд. Садны үүд. Лус, гараг буцна.

Арван зургаанд Сэндонма [48]. Таван хаан. Саейпүнжэд нар гудайхуйд. Балгадын үүд.

Арван долоонд Савдаг буцна. Дэвжад буцна. Лус нар ургахуй. Эрхшээгч (དབང་བྱེད།). Эгшиг од (དབྱངས་སྐར།). Янчэн (ཡང་ཆེན།). Янчүн (ཡང་ཆུང་།). Гарчэн (སྐར་ཆེན།). Өөрт харих. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд.

Арван найманд Жамсран. Хан ад цагаан гэгээнээр. Дөрвөн шимунас. Сур цалам. Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд.

Арван есөнд Савдаг буцна. Дэвжад буцна. Өөрт харих. Саейпүнжэд үдэш. Шидийн үүд.

Хоринд Саейпүнжэд шөнө дунд. нийтийн үүд. Хүмүүн, үхэр, тэмээний хишиг.

Хорин нэгэнд Хорын од, Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Жуулчины үүд. Хонь, адуу, нийтийн хишиг.

Хорин хоёронд Мамо [49] үдэш. Саейпүнжэд үд хэвийхэд. Худалдааны үүд.

Хорин гурванд Галын бурхан. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Хорин дөрвөнд Намсрай [50]. Саейпүнжэд нар жаргахуйд. Цэргийн үүд. Идээний хишиг.

Хорин тавaнд Сэндонма. Таван хаан. Дашням. Саейпүнжэд шөнө дунд. Садны үүд.

Хорин зургаанд Саейпүнжэд үүрээр. Балгадын

үүд.

Хорин долоонд Гачүн. Лус нар ургахуйд. Саейпүнжэд өдөр дунд. Бэрийн үүд.

Хорин наймандГиган. Билин (བི་ལིང་།). Хан ад цагаан гэгээнээр. Эрхшээгч. Эгшиг од. Раху. Янчэн. Янчүн. Гарчэн. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Үхээрийн үүд.

Хорин есөнд Саейпүнжэд нар ургахуйд. Шидийн үүд.

Адууны хишиг.

Гучинд Саейпүнжэд харуй бүрийгээр. Нийтийн үүд. Савдаг бүтнэ.

Монголын хоёрдугаар хаврын дунд, Удирабэлгүни, туулай сар. Арван дөрвөнд цэрэг бүү хөдөлгө. Таван бурхан, Есөн бурхан өмнө. Ялангуяа огторгуйн жил хулгана, морь ургахын цагт сарын зуурд хар. хулгана огторгуйн жилд ургахын үест шинийн долоон хар. Хулгана, морь өдөр хар өдөр. Синпүн бар, бичин өдрийн шөнө дунд өмнөөс гүйнэ. Намчи могой, бичин өдрийн өдөр дунд, Халчи өдөр дунд, Билинпарма бичин цагт, Сайцол бич, могой өдрийн шөнө дунд, Модон хохимой дорноос умар руу гүйнэ. Дэвжад гахай цагт дөрвөн шимунас лугаа сэлт дорноос умар мөлхөх. Буцахуй цагийг гол судар номлоогүй. Рогү арван наймны шөнө дунд, энэ өдөр ихэдгэх үйл, шүтээн амьлуулахад муу. Муу зүг өмнө дорно. Түүнд үхээр гаргавал дөрвөн үхээр гарна. Нохой өдөр зэтгэр үйлна. Бич өдөр Дазэм. Тахиа өдөр Мидэн. Бар өдөр эм найруул. Барс, бич, хонин өдөр цуст орныг тэвч. Гахай өдөр бурхан мишээх өдөр болой.

Нэгэнд Савдаг буцна. Дэвжад буцна. Өөрт харих.

Саейпүнжэд өдөр дунд. Жуулчны үүд. Адууны хишиг.

Хоёронд Таван хаан. Гиган. Гуйлгачины гар. Эрхшээгч. Васан. Эгшиг од. Раху. Янчэн. Гарчэн. Саейпүнжэд үдэш. Худалдааны үүд. Адуу, идээний хишиг.

Гурванд Гиган. Дашням. Янчүн. Саейпүнжэд шөнө дунд. Өчүүхэн хөвгүүнийүүд.

Дөрвөнд Гомбо. Мэдүн. Дашням. Хорын од. Гарз. Саейпүнжэд үдэш. Цэргийн үүд. Идээний хишиг.

Таванд Таван хаан. Гарз. Саейпүнжэд нар хөөрөхүйд. Садны үүд.

Зургаанд Нянзан нар ургахуйд Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Балгадын үүд. Савдаг завхарна.

Долоонд Огторгуйн барилдлага. Саейпүнжэд нар жаргахад. Бэрийн үүд.

Найманд Пүнсор. Савдаг буцна. Лус буцна. Дэвжад буцна. Балжинням. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Үхээрийн үүд. Савдаг бүтнэ.

Есөнд Ягшас (གཡག་སྲིན།) өдөр дунд. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Шидийн үүд.

Арванд Сэндонма. Лус бууна. Есөн мангас чуулна. Дашням. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд. Хүмүүн, адуу, хонь, тэмээ, нийтийн хишиг.

Арван нэгэнд Лхам. Дэвжад буцна. Дашням. Хар тэрсүүд. Саейпүнжэд үдшээр. Гомбын үүд.

Арван хоёронд Эд бүү өг. Худалдан өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд. Лус гараг буцна.

Арван гурванд Саейпүнжэд үүрээр. Өчүүхэн хөвгүүнийүүд.

Арван дөрвөнд Эгшиг од. Янчэн. Саейпүнжэд нар ургангуут. Цэргийн үүд. Их хар өдөр.

Арван таванд Гун-аа. Саейпүнжэд өдөр дунд. Садны үүд.

Арван зургаанд Жамсран. Сэндонма. Таван хаан. Халчи. Дэвжад бууна. Албин (བཙན།) нар ургахуйд. Сур цалам. Саейпүнжэд нар ургахуйд. Балгадын үүд.

Арван долоонд Өөрт харих. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд. Өөрт харих. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд.

Арван найманд Билин. Элч. Барчи. Лус буцна. Дөрвөн шимунас. Өөрт харих. Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд. Лус гараг буцна. Өчүүхэн хөвгүүний хар өдөр.

Арван есөнд Ягшас өдөр дунд. Хорын од. Саейпүнжэд газар борлохуйд. Шидийн үүд.

Хоринд Дам шин. Лус буцна. Саейпүнжэд шөнө дунд. нийтийн үүд. нийтийн хишиг.

Хорин нэгэнд Гуйлгачины гар. Дэвжад буцна. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Жуулчны үүд.

Хорин хоёронд Намсрай. Галын бурхан. Лус буцна. Саейпүнжэд нар хэвийхэд. Худалдааны үүд. Идээний хишиг.

Хорин гурванд Гуйлгачины гар. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Өчүүхэн хөвгүүнийүүд.

Хорин дөрвөнд Гачүн. Дашням. Эрхшээгч. Гарчэн. Сур цалам. Саейпүнжэд нар шингэхүйд. Цэргийн үүд.

Хорин таванд Сэндонма. Таван хаан. Саейпүнжэд шөнө дунд. Садны үүд.

Хорин зургаанд Жамсран. Саейпүнжэд үүрээр.

Балгадын үүд.

Хорин долоонд Саейпүнжэд өдөр дунд. Бэрийн үүд. Хийморийн буулт.

Хорин найманд Дэвжад буцна. Янчүн. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Лус буцна.

Хорин есөнд Саейпүнжэд наран гудайхуд. Шидийн үүд.

Гучинд Саейпүнжэд газар борлохуйд. Нийтийн үүд. Үхрийн хишиг.

Монголын гурвадугаар, хаврын адаг, Цэдэр, луу сар. Арван тавабнд Ханьцаш үгүй Цагийн хүрдэнийг Врайбүнд зарлигласан их адист сайн өдөр. Хорин нэгэнд Усны шимунасын хаан дайсан болон хөдөлсөн цаг. Усны үйлийг бүү үйлд. Таван бурхан умар. Есөн бурхан зүүн. Ялангуяа огторгуйн жилд хонь ургахын цагт сарын адаг хар. Үхэр огторгуйн жилд ургахын цагт шинийн таван хар. Үхэр, хонь өдөр хар хоног. Синпүн барс, бич өдрийн уул завсарлахуйд өмнөөс гүйнэ. Намчи бар, тахиа өдрийн уул завсарлахуйд, Халчи уул завсарлахуйд, Билинпарма могой цагт, Сайцол барс өдрийн уул завсарлахуйд гүйнэ. Дэвжад гахай цагт Дүд лүгээ сэлт өмнөөс умард мөлхмүй. Буцах цагийг гол судартномлоогүй. Рогү хорин наймны наран хөөрөхүйд. Энэ өдөр тус хэргийг бүтээх, замд оршихыг тэвч. Муу зүг нь өрнө. Тэнд үхээрийг гаргаваас хоёр үхээр гарна. Тахиа өдөр зэтгэр уйлна. Үхэр өдөр Дазэм. Мидэн. Туулай өдөр эм найруул. Барс, туулай, могой өдөр цуст орныг тэвч. Хулгана өдөр бурхан мишээх бөлгөө.

Нэгэнд Лус буцна. Дашням. Хорын одон. Саейпүнжэд өдөр дунд. Жуулчны үүд. Хорин тавнаас бусад бүтэн сард лус гараг буцна.

Хоёронд Таван хаан. Мэдүн. Гарз. Саейпүнжэд үдэш. Худалдааны үүд. Адууны хишиг.

Гурванд Гуйлгачины гар. Лус буцна. Гарз. Саейпүнжэд шөнө дунд. Өчүүхэн хөвгүүнийүүд.

Дөрвөнд Огторгуйн барилдлага. Нян. Лус буцна. Саейпүнжэд үдэш. Цэргийн үүд.

Таванд Таван хаан. Лус буцна. Саейпүнжэд наран хөөрөхүй. Садны үүд. Хийморь буууна.

Зургаанд Лус буцна.

Саейпүнжэд уул завсарлахуй. Балгадын үүд. Хонины хишиг. Савдаг завхарна.

Долоонд Лус буцна. Васан. Саейпүнжэд наран жаргах. Бэрийн үүд.

Найманд Билин.

Гуйлгачины гар. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд уул завсарлахуй. Үхээрийн үүд.

Есөнд Пүнсор. Лус буцна. Дэвжад буцна. Хар тэрсүүд. Саейпүнжэд уул завсарлахуй. Шидийн үүд. Тэмээний хишиг.

Арванд Сэндонма. Лус буцна. Балжинням. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Арван нэгэнд Лус буцна. Саейпүнжэд үдэш. Жуулчны үүд.

Арван хоёронд Гонбо. Лус буцна. Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд. Хонины хишиг.

Арван гурванд Лус буцна. Эрлэг (གཤིན་རྗེ) наран гудайхад. Саейпүнжэд үүр цүүрээр. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Арван дөрвөнд Лус буцна. Саейпүнжэд нар ургахуй. Цэргийн үүд.

Арван таванд Таван хаан. Лус буцна. Есөн

мангасын чуулган. Саейпүнжэд өдөр дунд. Садны үүд. Хүмүүний хишиг.

Арван зургаанд Сэндонма. Таван хаан. Лус буцна. Хорын од. Саейпүнжэд наран гудайхад. Балгадын үүд. Нийтийн хишиг.

Арван долоонд Жамсран. Лус буцна. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд.

Арван наймaнд Гиган. Харгис гараг. Лус буцна. Эрхшээгч. Эгшиг гараг. Раху. Янчэн. Янчүн. Гарчэн. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд. Савдаг бүтээх.

Арван есөнд Лус буцна. Саейпүнжэд газар борлохуй. Шидийн үүд. Үхрийн хишиг.

Хоринд Намсрай. Галын бурхан. Лус буцна. Эрхшээгч. Янчүн. Худалдан өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Хорин нэгэнд Их хар өдөр. Лус буцна. Хорын одон. Эгшиг од. Янчэн. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Жуулчны үүд.

Хорин хоёронд Лхам. Лус буцна. Дэвжад бууна. Саейпүнжэд үд хэвийх. Худалдааны үүд. Адууны хишиг.

Хорин гурванд Лус буцна. Саейпүнжэд уул завсарлахуй. Өчүүхэн хөвгүүнийүүд.

Хорин дөрвөнд Халчи. Лус буцна. Саейпүнжэд наран жаргахаар. Цэргийн үүд.

Хорин тавaнд Сэндонма. Таван хаан. Лус бууна. Саейпүнжэд шөнө дунд. Садны үүд.

Хорин зургаанд Лус буцна. Өөрт харих. Саейпүнжэд үүр цүүрээр. Балгадын үүд.

Хорин долоонд Лус буцна. Дашням. Саейпүнжэд

өдөр дунд. Бэрийн үүд.

Хорин найманд Гиган. Гачүн. Элч. Башга хар өдөр. Барчи. Лус буцна. Гарчэн. Дөрвөн шимунас. Өөрт харих. Саейпүнжэд уул завсарлахуй. Үхээрийн үүд.

Хорин есөнд Лус буцна. Шимунас үдэш Дашням. Саейпүнжэд наран гудайхад. Шидийн үүд. Идээний хишиг.

Гучинд Савдаг буцна. Дэвжад буцна. Өөрт харих. Саейпүнжэд газар борлохуйд. Нийтийн үүд.

Монголын дөрвөндүгээр, зуны тэргүүн, Шошаг, могой сар. Пүгвийн ёсоор Бурхан багш Чадагчийн эрхэт мэндэлсэн байна. Арван тавнаа Бурхан гаслангаас нөгчсөн их адистад сайн өдөр. Найманд Галын бурханы дэвсгэрийг тавьсан их цаг. Үхээр түлэх хийгээд өвчнийг арилгахуй үүдийг нээгч газар бүү од. Таван бурхан, есөн бурхан умар. Ялангуяа огторгуйн жилд бар, бич ургахын цагт сарын цээж хар. Барс жил огторгуйн жилд ургахын үест шинийн долоон хар. Синпүн үхэр, хонь, наран гудайхын ард өрнөөс гүйнэ. Намчи нохой, хонь өдрийн наран гудайхад, Халчи, Намчи шөнө дунд хэвийхэд, Билинпарма гахай цагт, Сайцол хонь, бич, туулай өдрийн үүр цүүрээс өдөр дундын хооронд гүйнэ. Дэвжад нийтдээ туулай цагт, их найман гараг лугаа сэлт бууна. Тахиа, хулгана цагт буцна. Рогү тавны наран хөөрөхөд. Хариулга балин, сор орхихыг бүү үйлд. Муу зүг нь өмнө. Түүнээ хүүр талбиваас дөрвөн хүүр гарна. Бич өдөр зэтгэр уйлна. Тахиа өдөр Дазэм. Бич өдөр Мидэн. Луу өдөр эм найруул. Луу, туулай өдөр цуст орноо тэвч. Үхэр өдөр бурхан мишээх болой.

Нэгэнд Саейпүнжэд өдөр дунд. Жуулчны үүд. Хүмүүний хишиг. Савдаг.

Хоёронд Жамсран. Таван хаан. Савдаг буцна. Сур цалам. Өөрт харих. Саейпүнжэд үдшээр. Худалдааны үүд.

Гурванд Пүнсор, Балжинням. Есөн мангасын чуулган. Саейпүнжэд шөнө дунд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Дөрвөнд Гуйлгачины гар. Саейпүнжэд үдэш. Цэргийн үүд.

Таванд Таван хаан. Бага хар өдөр. Барчи. Савдаг буцна. Дэвжад буцна. Дөрвөн шимунас. Өөрт харих. Саейпүнжэд наран хөөрөхөд. Садны үүд.

Зургаанд Саейпүнжэд уул завсарлахуйаар. Балгадын үүд. Савдаг үд хэвийхэд.

Долоонд Огторгуйн барилдлага. Нян. Лус наран мандахад. Хар тэрсүүд. Саейпүнжэд наран жаргахуйд. Бэрийн үүд.

Найманд Их хар өдөр. Гуйлгачины гар. Лус бууна. Дэвжад бууна. Хан ад цагаан гэгээнээр. Эд бүү өг. Худалдан, өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд уул завсарлахуйаар. Үхээрийн үүд.

Есөнд Халчи. Дашням. Саейпүнжэд уул завсарлахуйаар. Шидийн үүд.

Арванд Сэндонма.Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд. Хонины хишиг.

Арван нэгэнд Дашням. Саейпүнжэд үдшээр. Жуулчны үүд. Адууны хишиг.

Арван хоёронд Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд.

Арван гурванд Лхам. Саейпүнжэд үүрээр. Өчүүхэн хөвгүүний үүд. Үхрийн хишиг.

Арван дөрвөнд Саейпүнжэд наран ургахуйд.

Зуны түрүүн сарын 23-д

Цэргийн үүд. Нийтийн хишиг.

Арван таванд Таван хаан. лус буцна. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд өдөр дунд. Садны үүд.

Арван зургаанд Сэндонма. Таван хаан. Гиган. Харгис гараг. Эрхшээгч. Эгшиг од. Раху. Янчүн. Гарчэн. Саейпүнжэд нар гудайхад. Балгадын үүд.

Арван долоонд Лус наран ургахуйд. Янчэн. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд. Идээний хишиг.

Арван найманд Намсрай. Галын бурхан. Хан ад цагаан гэгээнээр. Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд.

Арван есөнд Васан. Хорын од. Саейпүнжэд газар борлох. Шидийн үүд. Үхрийн хишиг.

Хоринд Гомбо. Лус буцна. Хорын од. Өөрт харих. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Хорин нэгэнд Хорын одон. Эгшиг од. Янчэн. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Жуулчны үүд.

Хорин хоёронд Харгис гараг. Мамо үдэш. Раху. Дашням. Саейпүнжэд өдөр дунд хэвийх. Худалдааны үүд.

Хорин гурванд Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Өчүүхэн хөвгүүний үүд. Хийморь бууна.

Хорин дөрвөнд Жамсран. Саейпүнжэд наран жаргахуй. Цэргийн үүд.

Хорин таванд Сэндонма. Таван хаан. Билин. Дачэн (ཟླ་ཆེན།). Лус буцна. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд шөнө дунд. Лус гараг буцна.

Хорин зургаанд Гиган. Гачүн. Эрхшээгч. Янчүн. Гарчэн. Саейпүнжэд үүрээр. Балгадын үүд.

Хорин долоонд Мэдүнон. Лус наран ургахуйд. Дашням. Гарз. Саейпүнжэд өдөр дунд. Бэрийн үүд.

Хорин наймандХан ад цагаан гэгээнээр. Сур цалам. Гарз. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Үхээрийн үүд.

Хорин есөнд Саейпүнжэд наран гудайхуйд. Шидийн үүд.

Гучинд Саейпүнжэд газар борлохоор. Нийтийн үүд.

Монголын тавдугаар, зуны дунд, Цэста, морин сар. Арван зургаанд умар зүгт бүү од. Өмнө зарлиг бүү дуурсга. Дорнод тусыг бүү эгээр. Өрнөд оюу бүү худалд. Таван бурхан дорно. Ялангуяа огторгуйн жил туулай, тахиа ургахын цагт сарын хугас дунд хар. Туулай, тахиа өдөр хар өдөр. Синпүн үхэр, хонь өдрийн наран гудайхуйд гүйнэ. Намчи гахай, могой өдрийн наран гудайхад, Халчи газар борлохуйд, Билинпарма бичин цагт, Сайцол хонь, луу, гахай өдрийн наран мандахуйд, Модон хохимой дорноос өрнөд гүйнэ. Дэвжад нийт луу цагт найман лус лугаа өмнө өрнөөс дорно умрын зүгт бууж, могой цагт буцна. Рогү арван тавны үдэш. Нийтийн хэрэг хийгээд гүрэмийг тэвч. Муу зүг умар дорно. Тэнд хүүр гаргавал гурван хүүр гарна. Хонь өдөр зэтгэр үйлна. Хулгана өдөр саранг цээрлэх, бат бус. Могой өдөр эм найруул. Барс, могой өдөр цуст орныг тэвч. Барс нь бурхан мишээх өдөр.

Нэгэнд Раху. Саейпүнжэд өдөр дунд. жуулчны үүд. Хийморийн буулт.

Хоёронд Таван хаан. Саейпүнжэд үдэш. Худалдааны үүд.

Гурванд Савдаг буцна. Балжинням. Саейпүнжэд шөнө дунд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Дөрвөнд Дашням. Саейпүнжэд үдэш. Цэргийн

үүд.

Таванд Гун-аа. Гуйлгачины гар. Васан. Хорын од. Дөрвөн шимунас. Хар тэрсүүд. Саейпүнжэд наран хөөрөхүйд. Садны үүд. Адууны хишиг.

Зургаанд Дэжад буцна. Албин наран ургахуйд. Есөн мангасын чуулган. Өөрт харих. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Балгадын үүд.

Долоонд Огторгуйн барилдлага. Эрхшээгч. Янчүн. Саейпүнжэд наран жаргахуйд. Бэрийн үүд.

Найманд Лус буцна. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Үхээрийн үүд. Хонины хишиг.

Есөнд Ягшас өдөр дунд. Дашням. Хорын од. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Шидийн үүд.

Арванд Сэндонма. Нян. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Арван нэгэнд Гачүн. Гуйлгачины гар. Худалдан өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд үдэш. Жуулчны үүд. Хүмүүн, үхрийн хишиг.

Арван хоёронд Дашням. Эгшигийн од. Янчэн. Сур цалам. Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд.

Арван гурванд Харгис гараг. Раху. Саейпүнжэд үүрээр. Өчүүхэн хөвгүүний хишиг.

Арван дөрвөнд Саейпүнжэд нар ургахуйд. Цэргийн үүд.

Арван таванд Лхам. Гиган. Билин. Элч. Бага хар өдөр. Барчи. Лус хийгээд лус гараг буцна. Дэвжад бууна. Хорын од. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд өдөр дунд. Садны үүд. Хонины хишиг.

Арван зургаанд Намсрай. Сэндонма. Галын бурхан. Их хар өдөр. Дэвжад буцна. Албин наран ургахайд. Өөрт харих. Саейпүнжэд нар гудайхад.

Балгадын үүд.

Арван долоонд Гарчэн. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд.

Арван найманд Жамсран. Халчи. Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд.

Арван есөнд Ягшас өдөр дунд. Саейпүнжэд газар борлохуйд. Шидийн үүд. Савдаг бүтээх.

Хоринд Лус бууна. Сур цалам. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд. Адуу, идээ, тэмээний нийтийн хишиг.

Хорин нэгэнд Эгшиг гараг. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Жуулчны үүд.

Хорин хоёронд Лус бууна. Саейпүнжэд үд хэвийх. Худалдааны үүд. Адуу, хонь, тэмээний нийт идээний хишиг.

Хорин гурванд Пүнсор. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Хорин дөрвөнд Эрхшээгч. Гарз. Саейпүнжэд наран шингэхүйд. Цэргийн үүд.

Хорин тавaнд Сэндонма. Таван хаан. Дашням. Хорын од. Дөрвөн шимунас. Гарз. Саейпүнжэд шөнө дунд. Садны үүд.

Хорин зургаанд Жамсран. Албин нар ургахуйд. Янчүн. Эд бүү өг. Саейпүнжэд үүрээр. Балгадын үүд. Савдаг завхана.

Хорин долоонд Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд.

Хорин найманд Гиган. Гачүн. Янчэн. Гарчэн. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Үхээрийн үүд.

Хорин есөнд Гомбо. Ягшас өдөр дунд. Саейпүнжэд нар гудайхад. Шидийн үүд.

Гучинд Модон хохимой. Саейпүнжэд газар борлохуй. Нийтийн үүд.

Монголын зургадугаар, зуны адаг, Бурбасад, хонин сар. Чадагчийн эрхэт дөрвөнд номын хүрдийг эргүүлсэн хийгээд Пүгвийн ёсон [51]-д арван таванд эхийн умайд орсон их адистад сайн өдөр. Хорин дөрвөнд их эрдэнийн үйлийг бүү хий. Умараа морь бүү уралдуул. Таван бурхан, есөн бурхан өмнө. Ялангуяа огторгуйн жил луу, нохой ургахын цагт сарын адаг хар. Нохой огторгуйн жилд ургахын цагт хорин нэгэн хар. Синпүн үхэр, хонь өдрийн нар хөөрөхөд, Намчи нохой, морь, бич өдрийн үдэш, Халчи нар жаргахад. Билинпарма могой цагт, Сайцол тахиа, бич, морь өдрийн наран ургахуйгаас наран хөөрөхүйд. Модон хохимой дорноос өрнө гүймүй. Дэвжад нийт нь мамо лугаа сэлт үзэгдэн алгасмуй. Морин цагт буцна. Рогү хорин тавны наран ургахуйд гүйнэ. Түүнээ балгадын үйл, дээвэр бүрэхийг цээрлэ. Муу зүг нь дорно. Түүнээ хүүр гаргаваас таван хүүр болно. Морин өдөр зэтгэр уйлна. Луу өдөр Дазэм, Мидэн. Морин өдөр эм найруул. Морь, тахиа, туулай өдөр цуст орныг цээрлэ. Туулай өдөр бурхан мишээх болой.

Нэгэнд Саейпүнжэд өдөр дунд. жуулчны үүд.

Хоёронд Таван хаан. Эрхшээгч. Эгшиг од. Янчэн. Янчүн. Гарчэн. Саейпүнжэд үдэш. Худалдааны үүд. Үхрийн хишиг.

Гурванд Гиган. Хорын од. Хар тэрсүүд. Саейпүнжэд шөнө дунд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд. Савдаг бүтнэ.

Дөрвөнд Саейпүнжэд үдэш. Модон хохимой. Цэргийн үүд.

Тавaнд Таван хаан. Билин. Лус бууна. Дашням. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд наран ургахуйд. Садны үүд. Хонины хишиг.

Зургаанд Гуйлгачины гар. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Балгадын үүд.

Долоонд Саейпүнжэд наран шингэх. Бэрийн үүд.

Наймaнд Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Үхээрийн үүд. Хүмүүн, үхэр, хонь, тэмээний нийтийн хишиг.

Есөнд Пүнсор. Дэвжад бууна. Өөрт харих. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Шидийн үүд. Тэмээ, хонины нийтийн хишиг.

Арванд Сэндонма. Дашням. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Арван нэгэнд Гуйлгачины гар. Савдаг буцна. Лус буцна. Дэвжад буцна. Өөрт харих. Саейпүнжэд үдэш. Жуулчны үүд. Лус гараг буцна.

Арван хоёронд Модон хохимой. Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд. Адуу, идээний хишиг.

Арван гурванд Лус буцна. Эрлэг наран гудайхад. Өөрт харих. Саейпүнжэд үүрээр. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Арван дөрвөнд Лхам. Намсрай. Галын бурхан. Саейпүнжэд нар ургахуйд. Цэргийн үүд.

Арван тавaнд Таван хаан. Дачэн. Лус буцна. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд өдөр дунд.

Арван зургаанд Жамсран. Сэндонма. Таван хаан. Саейпүнжэд наран гудайхуйд. Балгадын үүд.

Арван долоонд Сур цалам. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд. Хиймориь бууна.

Арван наймaнд Харгис гараг. Дашням.

Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд.

Арван есөнд Саейпүнжэд газар борлохуйд. Шидийн үүд.

Хоринд Лус бууна. Хорын одон. Эд бүү өг. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд. Адууны хишиг. Савдаг завхана.

Хорин нэгэнд Хорын од. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Жуулчны үүд.

Хорин хоёронд Халчи. Есөн мангас чуулна. Саейпүнжэд шөнө дунд хэвийхэд. Худалдааны үүд.

Хорин гурванд Мэдүнон. Саейпүнжэд уул завсарлахуй. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Хорин дөрвөнд Гачүн. Их хар өдөр. Эрхшээгч. Васан. Эгшиг од. Янчэн. Янчүн. Гарчэн. Гарз. Саейпүнжэд нар шингэхүйд. Цэргийн үүд.

Хорин тавнд Гомбо. Сэдонмаа. Таван хаан. Элч. Бага хар өдөр. Барчи. Лус бууна. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд шөнө дунд. Садны үүд.

Хорин зургаанд Жамсран. Огторгуйн барилдлага. Эд бүү өг. Саейпүнжэд үүрээр. Балгадын үүд.

Хорин долоонд Нян. Сур цалам. Худалдааны үйл, өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд өдөр дунд. Бэрийн үүд.

Хорин наймaнд Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Үхээрийн үүд.

Хорин есөнд Балжинням. Шимунас үдэш. Саейпүнжэд нар гудайхад. шидийн үүд.

Гучинд Саейпүнжэд газар борлохуйд. Нийтийн үүд. Тэмээний хишиг.

Монголын долдугаар, намрын тэргүүн, Абизи, бичин сар. Есөнд цэрэг үл хөдөлгө. Орон хийгээд газар тариалан бүү худалд. Таван бурхан өрнө. Есөн бурхан

дорно. Ялангуяа огторгуйн жил могой, гахай ургахын цагт сарын эхэн хар. Могой огторгуйн жилд ургахуйд есөн хар. Могой, гахай өдөр хар. Синпүн нохой, луу өдрийн газар борлохуйд умраас гүйнэ. Намчи луу, хонь өдөр үдэш, Халчи наран хөөрөхүйд, Билинпарма нохой цагт, Сайцол могой, морь, хонь өдрийн наран хөөрөхүйд гүйнэ. Модон хохимой өрнөөс дорно. Дэвжад нийт нь арван тавны луу цагт дорно умар хийгээд хорин гурванд ч луу цагаа мам лугаа сэлт өрнө умард амаа харуулан бууна. Үхэр цагт буцна. Рогү нэгний уул завсарлахуйд. Үүнд малын хишиг даллага, гүрэмд муу. Муу зүг дорно өмнө. Түүнд хүүр тавьбаас гурван хүүр гарна. Могой өдөр зэтгэр уйлна. Гахай өдөр Дазэм, Мидэн. Хонь өдөр эм найруул. Луу, морь, бич өдөр цуст орныг цээрлэ. Луу өдөр бурхан мишээнэ.

Нэгэнд Гомбо. Элч. Бага хар өдөр. Барчи. Дөрвөн шимунас. Хар тэрсүүд. Саейпүнжэд өдөр дунд. Жуулчны үүд.

Хоёронд Таван хаан. Саейпүнжэд үдэш. Худалдааны үүд.

Гурванд Балжинням. Өөрт харих. Саейпүнжэд шөнө дунд.. Өчүүхэн хөвгүүнийүүд. Хонины хишиг.

Дөрвөнд Янчэн. Саейпүнжэд үдэш. Цэргийн үүд. Үхрийн хишиг.

Тавaнд Таван хаан. Лус буцна. Саейпүнжэд наран хөөрөхүйд. Садны үүд.

Зургаанд Лус уцна. Сур цалам. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Балгадын үүд. Адуу, тэмээ нийтийн хишиг.

Долоонд Жамсран. Пүнсор. Гуйлгачины гар. Лус наран ургахуйд. Саейпүнжэд нар шингэхүйд. Бэрийн

үүд. Адууны хишиг.

Найманд Хан ад цагаан гэгээнээр. Эрхшээгч. Васан. Хорын од. Янчүн. Гарчэн. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Үхээрийн үүд.

Есөнд Их хар өдөр. Харгис гараг. Нян. Лус бууна. Есөн мангас чуулна. Эд бүү өг. Худалдан, өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд уул завсарлахуй. Шидийн үүд.

Арванд Сэндонма. Халчи/Модон хохимой. Лус буцна. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд. Үхэр, идээний хишиг.

Арван нэгэнд Дөрвөн шимунас.

Саейпүнжэд үдэш. Жуулчны үүд. Идээний хишиг.

Арван хоёронд Лхам. Намсрай. Галын бурхан. Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд.

Арван гурванд Саейпүнжэд үүрээр. Өчүүхэн хөвгүүнийүүд.

Арван дөрвөнд Саейпүнжэд нар ургахуйд. Цэргийн үүд.

Арван таванд Таван хаан. Савдаг буцна. Дэвжад бууна. Саейпүнжэд өдөр дунд. Садны үүд. Лус гараг буцна.

Арван зургаанд Сэндонма. Таван хаан. Саейпүнжэд нар гудайхад. Балгадын үүд. Лус гараг буцна.

Арван долоонд Лу нар ургахуйд. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд.

Арван найманд Гиган. Хан ад цагаан гэгээнээр. Дашням. Эгшиг од. Янчэн. Янчүн. Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд.

Арван есөнд Огторгуйн барилдлага. Гуйлгачины гар. Лус бууна. Саейпүнжэд газар борлохуйд. Шидийн

үүд. Савдаг бүтнэ.

Хоринд Мэдүн. Хорын од. Өөрт харих. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд. Хийморь бууна.

Хорин нэгэнд Билин. Дөрвөн шимунас. Гарз. Саейпүнжэд үүрээр. Жуулчны үүд.

Хорин хоёронд Харгис гараг. Мам үдэш. Саейпүнжэд үд хэвийхэд. Худалдааны үүд.

Хорин гурванд Дэвжад. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Өчүүхэн хөвгүүнийүүд.

Хорин дөрвөнд Эгшиг од. Саейпүнжэд наран жаргахуйд. Цэргийн үүд.

Хорин таванд Сэндонма. Таван хаан. Дэвжад буцна. Өөрт харих. Саейпүнжэд шөнө дунд. Садны үүд.

Хорин зургаанд Жамсран. Дашням. Саейпүнжэд үүрээр. Балгадын үүд.

Хорин долоонд Лус нар ургахуйд. Сур цалам. Саейпүнжэд өдөр дунд. Бэрийн үүд.

Хорин найманд Гиган. Гачүн. Раху. Хан ад цагаан гэгээнээр. Гарчэн. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Үхээрийн үүд.

Хорин есөнд Саейпүнжэд наран гудайхуйд. Шидийн үүд. Савдаг завхана.

Гучинд Дашням. Саейпүнжэд газар борлохуйд. Нийтийн үүд.

Монголын наймдугаар, намрын дунд, Бурвабадрабад, тахиа сар. Таван бурхан, есөн бурхан умар. Ялангуяа огторгуйн жилд морь, хулгана ургахын цагт сарын хугас дунд хар. Морь огторгуйн жил ургахын цагт арван есөн хар. Морь, хулгана өдөр хар. Синпүн хулгана, луу өдрийн наран ургахуйд умраас гүйнэ. Намчи бар, гахай өдрийн наран хөөрөхүйд,

Халчи луу цагт, Билинпарма хонь цагт, Сайцол хонь, гахай, луу өдрийн наран хөөрөхүйд гүйнэ. Модон хохимой дорноос өрнөө бууна. Дэвжад нийт нь туулай, хулгана цагт бядагч одон лугаа сэлт өрнөөс дорнод амаа харуулан бууна. Үхэр цагт буцна. Рогү нь арван нэгний наран хөөрөхүйд гүйх тул энэ өдөр модны хурим ба жуулчиныг тэвч, муу зүг нь өрнө умар. Түүнээ хүүрийг гаргаваас хоёр хүүр буцна. Луу өдөр зэтгэр уйлна. Туулай өдөр Дазэм, Мидэн. Бич өдөр эм найруул. Хулгана, могой өдөр цуст орноо цээрлэ. Могой өдөр бурхан мишээнэ.

Нэгэнд Дачэн. Янчүн. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд өдөр дунд. Жуулчны үүд. Хонины хишиг.

Хоёронд Жамсран. Таван хаан. Хорын од. Сур цалам. Саейпүнжэд үдэш. Худалдааны үүд.

Гурванд Савдаг буцна. Лус буцна. Дэвжад буцна. Өөрх харих. Саейпүнжэд шөнө дунд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Дөрвөнд Саейпүнжэд үдэш. Цэргийн үүд. Хүмүүн, үхрийн хишиг.

Таванд Таван хаан. Лус буцна. Саейпүнжэд наран хөөрөхүйд. Садны үүд. Садны үүд. Морь, хонь, тэмээ, идээний нийтийн хишиг.

Зургаанд Лус буцна. Албин нар ургахуйд. Есөн мангас чуулна. Янчүн. Гарчэн. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Балгадын үүд. Лус гараг буцна.

Долоонд Гомбо. Саейпүнжэд наран шингэхүйд. Бэрийн үүд.

Найманд Гуйлгачины гар. Саейпүнжэд торон. Үхээрийн үүд. Идээний хишиг.

Есөнд Лус буцна. Ягшас өдөр дунд. Саейпүнжэд

уул завсарлахуйгаар. Шидийн үүд. Савдаг бүтнэ.

Арванд Намсрай. Сэндонма. Галын бурхан. Гуйлгачины гар. Дэвжад бууна. Өөрт харих. Эд бүү өг. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Арван нэгэнд Билин. Элч. Бага хар өдөр. Барчи. Дөрвөн шимунас. Худалдан, өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд үдэш. Жуулчны үүд. Адууны хишиг. Хийморь бууна.

Арван хоёронд Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд. Савдаг завхана.

Арван гурванд Лус буцна. Дэвжад буцна. Өөрт харих. Саейпүнжэд үүрээр. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Арван дөрвөнд Саейпүнжэд нар ургахуйд. Цэргийн үүд.

Арван тавaнд Таван хаан. Лус бууна. Саейпүнжэд өдөр дунд. Садны үүд.

Арван зургаанд Сэндонма. Таван хаан. Гиган. Лус буцна. Албин нар ургахуйд. Эрхшээгч. Эгшиг од. Раху. Янчэн. Саейпүнжэд нар гудайхад. Балгадын үүд. Үхрийн хишиг.

Арван долоонд Мэдүн. Пүнсор. Дэвжад бууна. Балжинням. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд.

Арван наймaнд Их хар өдөр. Дэвжад бууна. Хорын одон. Гарз. Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд.

Арван есөнд Огторгуйн барилдлага. Дэвжад бууна. Ягшас өдөр дунд. Хар тэрсүүд. Гарз. Саейпүнжэд газар борлохуй. Шидийн үүд.

Хоринд Лхам. Халчи. Модон хохимой. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Хорин нэгэнд Дачэн. Дэвжад бууна. Хорын од.

дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Жуулчны үүд.

Хорин хоёронд Дэвжад бууна. Саейпүнжэд нар хэвийхэд. Худалдааны үүд.

Хорин гурванд Дэвжад буцна. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Хорин дөрвөнд Жамсран. Дэвжад бууна. Дашням. Янчэн. Сур цалам. Саейпүнжэд наран жаргахуйд. Цэргийн үүд.

Хорин таванд Сэндонма. Таван хаан. Дэвжад бууна. Дашням. Хорын одон. Саейпүнжэд шнө дунд. Садны үүд.

Хорин зургаанд Гиган. Гачүн. Дэвжад бууна. Албин нар ургахуйд. Дашням. Эрхшээгч. Эгшиг од. Гарчэн. Саейпүнжэд үүрээр. Балгадын үүд.

Хорин долоонд Дэвжад бууна. Саейпүнжэд өдөр дунд. Бэрийн үүд.

Хорин найманд Дэвжад бууна. Васан. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Үхээрийн үүд.

Хорин есөнд Дэвжад бууна. Ягшас өдөр дунд. Саейпүнжэд наран гудайхуйд. Шидийн үүд. Хонины хишиг.

Гучинд Нян. Дэвжад бууна. Саейпүнжэд газар борлохуйд. Нийтийн үүд.

Монголын есдүгээр, намрын адаг, Ашувани, нохой сар. Хорин хоёронд Ялгуусан тэнгэрээс буусан их адист сайн өдөр. Хорин долоонд шинээр нохой бүү тэжээ. Хурал цуглаан бүү хий. Таван бурхан дорно. Есөн бурхан өрнө. Ялангуяа огторгуйн жил хонь, үхэр ургахын цагт сарын адаг хар. Хонь огторгуйн жилд ургахын цагт шинийн долоон хар. Хонь, үхэр өдөр хар.

Синпүн нохой, луу өдөр наран хөөрөхүйд умраас гүйнэ. Намчи хулгана, туулай, бич өдрийн шөнө дунд, Халчи бар цагт, Билинпарма луу цагт, Сайцол хулгана, туулай, бич өдрийн өдөр дунд. Дэвжад нийт нь морь, тахиа цагт тэнгэр лүгээ сэлт өрнө умар завсарт амаа харуулан бууна. Туулай цагт буцна. Рогү хорин хоёронд үдэш буух тул үүнээ өгүүлэх, суралцах, тэмцэхийг тэвч. Муу зүг умар. Түүнд хүүр гаргаваас малын хашаа хоосрон, эдийн гарз, цааз болно. Туулай өдөр зэтгэр уйлна. Хонь өдөр Дазэм, Мидэн. Тахиа өдөр эм найруул. Могой, морь, нохой өдөр цуст орноо цээрлэ. Морь өдөр бурхан мишээх болой.

Нэгэнд Билин. Раху. Лус бууна. Дэвжад буцна. Дөрвөн шимунас. Өөрт харих. Саейпүнжэд өдөр дунд. Жуулчны үүд. Идээний хишиг.

Хоёронд Таван хаан. Савдаг буцна. Дэвжад буцна. Өөрт харих. Саейпүнжэд үдэш. Худалдааны үүд. Нийтийн хишиг.

Гурванд Балжинням. Дашням. Хорын од. Саейпүнжэд шөнө дунд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд. Савдаг завхана.

Дөрвөнд Хорын од. Саейпүнжэд үдэш. Цэргийн үүд.

Таванд Таван хаан. Саейпүнжэд нар хөөрөхүйд. Садны үүд. Үхэр, идээний хишиг.

ЗургаандГомбо.Саейпүнжэдуулзавсарлахуйгаар. Балгадын үүд.

Долоонд Огторгуйн барилдлага. Хорын од. Саейпүнжэд наран шингэхүйд. Бэрийн үүд.

Наймaнд Жамсран. Лхам. Намсрай. Галын бурхан. Пүнсор. Дэвжад бууна. Сур цалам. Саейпүнжэд

уул завсарлахуй. Үхээрийн үүд.

Есөнд Гуйлгачины гар. Лус буцна. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Шидийн үүд. Савдаг бүтнэ.

Арванд Сэндонма. Лус буцна. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Арван нэгэнд Гачүн. Лус бууна. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд үдэш. Жуулчны үүд.

Арван хоёронд Эгшиг од. Янчэн. Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд. Адууны хишиг.

Арван гурванд Эрлэг нар гудайхуйд. Саейпүнжэд үүрээр. Өчүүхэн хөвгүүний үүд. Адуу, хонины хишиг.

Арван дөрвөнд Саейпүнжэд нар ургахуйд. Цэргийн үүд.

Арван тавaнд Таван хаан. Саейпүнжэд өдөр дунд. Садны үүд. Хийморь бууна. Лус гараг буцна.

Арван зургаанд Сэндонма. Таван хаан. Гарз. Саейпүнжэд нар гудайхуйд. Балгадын үүд.

Арван долоонд Эрхшээгч. Васан. Хорын од. Янчүн. Гарчэн. Хар тэрсүүд. Гарз. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд.

Арван наймaнд Жамсран. Янчүн. Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд.

Арван есөнд Лус буцна. Саейпүнжэд газар борлохуйд. Шидийн үүд. Хүмүүний хишиг. Лус гараг буцна.

Хоринд Мэдүн. Худалдан, өгөх, вахыг тэвч. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Хорин нэгэнд Элч. Бага хар өдөр. Барчи. Лус бууна. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Жуулчны үүд.

Хорин хоёронд Гуйлгачины гар. Лус буна.

Саейпүнжэд үд хэвийхэд. Худалдааны үүд. Үхрийн хишиг.

Хорин гурванд Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Өчүүхэн хөвгүүний үүд. Хорин дөрвөнд Эгшиг од. Янчэн. Өөрт харих. Саейпүнжэд наран жаргахуйд. Цэргийн үүд.

Хорин тавaнд Сэндонма. Таван хаан. Есөн мангас чуулна. Дашням. Саейпүнжэд шөнө дунд. Садны үүд.

Хорин зургаанд Саейпүнжэд үүрэр. Балгадын үүд.

Хорин долоонд Гачүн. Их хар өдөр. Нян. Эд бүү өг. Саейпүнжэд өдөр дунд. Бэрийн үүд.

Хорин наймaнд Гиган. Дэвжад бууна. Эрхшээгч. Гарчэн. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Үхээрийн үүд.

Хорин есөнд Шимунас үдэш. Саейпүнжэд нар гудайхуйд. Шидийн үүд. Үхрийн хишиг.

Гучинд Халчи. Дэвжад бууна. Саейпүнжэд газар борлохуйд. Нийтийн үүд. Адуу, хонь, тэмээ нийтийн хишиг.

Монголын аравдугаар, өвлийн тэргүүн, Гирдиг, гахай сар. Таван бурхан, есөн бурхан өмнө. Ялангуяа огторгуйн жил бич, бар ургахуйн цагт сарын эх хар. Бич огторгуйн жилээ ургахын үест арван зургаан хар. Бич, бар өдөр хар. Синпүн гахай, могой өдрийн үд дунд дорноос гүйнэ. Намчи үхэр, бар, луу өдрийн наран гудайхад. Халчи наран жаргахуйд. Билинпарма тахиа цагт. Сайцол үхэр, бар, луу өдрийн нар жаргахуйд. Дэвжад нийт нь бич, үхэр цагт ягшас лугаа сэлт умар зүг рүү амаа харуулан буух ба хулгана цагт буцна. Рогү есний шөнө дунд. Үүнээ хатуу үйл, ухах малтахыг тэвч.

Муу зүг өрнө умар. Мал гаргавал хүмүүн үхэхүй тул муу. Барс өдөр зэтгэр уйлах ба Дазэм, Мидэн. Нохой өдөр эм найруул. Үхэр, нохой өдөр цуст орноо цээрлэ. Хонь өдөр бурхан мишээх болой.

Нэгэнд Пүнсор. Гуйлгачины гар. Есөн мангас чуулна. Дашням. Хорын одон. Саейпүнжэд өдөр дунд. Жуулчны үүд.

Хоёронд Таван хаан. Гиган. Эрхшээгч. Эгшиг одон. Раху. Гарчэн. Саейпүнжэд үдшээр. Худалдааны үүд.

Гурванд Гиган. Саейпүнжэд шөнө дунд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд. Идээний хишиг.

Дөрвөнд Бага хар өдөр. Янчэн. Саейпүнжэд үдэш. Цэргийн үүд.

Таванд Таван хаан. Хорын од. Саейпүнжэд нар хөөрөхүйд. Садны үүд. Хийморь бууна.

Зургаанд Намсрай. Галын бурхан. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Балгадын үүд.

Долоонд Лхам. Лус наран ургахуйд. Саейпүнжэд наран шингэхүйд. Бэрийн үүд.

Найманд Лус бууна, Дэвжад буцна. Хан ад цагаан гэгээнээр. Янчүн. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Үхээрийн үүд.

Есөнд Элч. Дачэн. Барчи. Лус буцна. Дэвжад буцна. дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Шидийн үүд. Савдаг завхана.

Арванд Сэндонма. Их хар өдөр. Лус буцна. Худалдан өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Арван нэгэнд Мэдүн. Халчи. Саейпүнжэд үдэш. Жуулчны үүд. Адууны хишиг.

Арван хоёронд Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд.

Арван гурванд Дэвжад бууна. Гарз. Саейпүнжэд үүрээр. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Арван дөрвөнд Дэвжад бууна. Янчэн. Гарз. Саейпүнжэд наран ургахуйд. Цэргийн үүд.

Арван таванд Таван хаан. Дэвжад бууна. Хорын од. Саейпүнжэд өдөр дунд. Садны үүд.

Арван зургаанд Сэндонма. Таван хаан. Огторгуйн барилдлага. Харгис гараг. Дэвжад бууна. Балжинням. Саейпүнжэд наран гудайхуйд. Балгадын үүд.

Арван долоонд Лус нар ургахуйд. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд.

Арван найманд Жамсран. Савдаг буцна. Лус бууна. Дэвжад буцна. Хан ад цагаан гэгээнээр. Эрхшээгч. Янчүн. Сур цалам. Өөрт харих. Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд.

Арван есөнд Нян. Лус буцна. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд үдэш. Шидийн үүд. Лус гараг буцна.

Хоринд Васан. Өөрт харих. Эд бүү өг. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд. Үхрийн хишиг.

Хорин нэгэнд Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Жуулчны үүд.

Хорин хоёронд Харгис гараг. Мамо үдэш. Саейпүнжэд үд хэвийхэд. Худалдааны үүд. Үхрийн хишиг.

Хорин гурванд Эгшиг од. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд. Хүмүүн, морь, хонь, тэмээний нийтийн хишиг.

Хорин дөрвөнд Гачүн. Дашням. Гарчэн. Саейпүнжэд наран жаргахуйд. Цэргийн үүд.

Хорин тавандСэндонма. Таван хаан. Хар тэрсүүд. Саейпүнжэд шөнө дунд. Садны үүд.

Хорин зургаанд Лус буцна. Дэвжад буцна. Саейпүнжэд үүр цүүрээр. Балгадын үүд. Үхрийн хишиг.

Хорин долоонд Лус нар ургахуйд. Саейпүнжэд өдөр дунд. Бэрийн үүд. Савдаг бүтнэ.

Хорин найманд Хан ад цагаан гэгээнээр. Сур цалам. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Үхээрийн үүд.

Хорин есөнд Гомбо. Билин. Дашням. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд нар гудайхуйд. Шидийн үүд.

Гучинд Саейпүнжэд газар борлохуйд. Нийтийн үүд.

Монголын арван нэгдүгээр, өвлийн дунд, Мэргэшир, хулгана сар. Таван бурхан өрнө. Есөн бурхан дорно. Ялангуяа огторгуйн жил тахиа, туулай ургахын цагт сарын хугас дунд хар. Туулай огторгуйн жилд ургахын цагт шинийн долоон хар. Тахиа, туулай өдөр хар. Синпүн гахай, могой өдрийн шөнө дунд дорноос гүйнэ. Намчи бар, луу, нохой өдрийн нар жаргахуйд, Халчи нар гудайхад, Билинпарма морин цагт. Модон хохимой дорноос өрнөд гүйнэ. Сайцол үхэр, могой, бар өдрийн наран жаргахуйд, Дэвжад нийт нь хулгана, морь цагт эрлэг лүгээ сэлт өмнө дорнод бууна. Тахиа цагт буцна. Рогү арван есний шөнө дунд бууна, энэ цагт урлахуй ухааныг тэвч. Муу зүг нь дорно өрнө. Өнчин бүсгүй үхнэ. Үхэр өдөр зэтгэр уйлна. Бар өдөр Дазэмл. Морь өдөр Мидэн. Гахай өдөр эм найруул. Могой, нохой өдөр цуст орноо тэвч. Бич өдөр тэнгэр баясах өдөр болой.

Нэгэнд Гуйлгачины гар. Балжинням. Есөн мангас чуулна. Саейпүнжэд өдөр дунд. Жуулчны үүд. Идээний

хишиг.

Хоёронд Таван хаан. Лус буцна. Янчэн. Янчүн. Саейпүнжэд үдэш. Худалдааны үүд. Морь нийтийн хишиг. Савдаг завхарна.

Гурванд Саейпүнжэд шөнө дунд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Дөрвөнд Намсрай. Галын бурхан. Хорын од. Эгшиг од. Саейпүнжэд үдэш. Цэргийн үүд.

Таванд Таван хаан. Саейпүнжэд нар хөөрөхүйд. Садны үүд. Үхрийн хишиг.

Зургаанд Лус буцна. Албин нар ургахуйд. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Балгадын үүд. Лус гараг буцна.

Долоонд Лус буунa. Саейпүнжэд наран жаргахуйд. Бэрийн үүд. Хийморийн буунa.

Наймaнд Лхам. Эрхшээгч. Гарчэн. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Үхээрийн үүд. Идээний хишиг.

Есөнд Ягшас өдөр дунд. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Шидийн үүд.

Арванд Жамсран. Сэндонма. Нян. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Арван нэгэнд Гарз. Саейпүнжэд үдэш. Жуулчны үүд.

Арван хоёронд Хорын од. Эд бүү өг. Гарз. Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд.

Арван гурванд Янчэн. Саейпүнжэд үүрээр. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Арван дөрвөнд Эгшиг од. Саейпүнжэд нар ургахуйд. Цэргийн үүд.

Арван таванд Таван хаан. Мэдүн. Саейпүнжэд өдөр дунд. Садны үүд.

Арван зургаанд Сэндонма. Таван хаан. Пүнсор. Гуйлгачины гар. Лус буцна. Албин наран гудайхад. Сур цалам. Саейпүнжэд наран гудайхад. Балгадын үүд. Үхрийн хишиг.

Арван долоонд Лус бууна. Дэвжад бууна. Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд.

Арван наймaнд Гиган. Бага хар өдөр. Раху. Эрхшээгч. Васан. Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд. Тэмээний хишиг.

Арван есөнд Билин. Элч. Огторгуйн барилдлага. Барчи. Ягшас өдөр дунд. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд газар борлохуй. Шидийн үүд.

Хоринд Их хар өдөр. Лус буцна. Дэвжад буцна. Өөрт харих. Худалдан, өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Хорин нэгэнд Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Жуулчны үүд.

Хорин хоёронд Халчи. Дэвжад бууна. Саейпүнжэд үд хэвийхэд. Худалдааны үүд. Хонины хишиг.

Хорин гурванд Дэвжад бууна. Өөрт харих. Хар тэрсүүд өдөр. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Хорин дөрвөнд Дэвжад бууна. Саейпүнжэд наран жаргахуйд. Цэргийн үүд.

Хорин тавaнд Сэндонма. Таван хаан. Дэвжад бууна. Саейпүнжэд шөнө дунд. Садны үүд. Хүмүүний хишиг.

Хорин зургаанд Лус буцна. Дэвжад бууна. Албин наран ургахуйд. Саейпүнжэд үүрээр. Балгадын үүд. Адуу, хонь, тэмээний хишиг.

Хорин долоонд Савдаг буцна. Дэвжад бууна.

Дашням. Саейпүнжэд өдөр дунд. Бэрийн үүд. Лус гараг буцна.

Хорин найманд Жамсран. Гиган. Гачүн. Дэвжад бууна. Янчүн. Гарчэн. Сур цалам. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Үхээрийн үүд.

Хорин есөнд Гомбо. Дэвжад бууна. Ягшас өдөр дунд. дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд нар гудайхад. Шидийн үүд.

Гучинд Модон хохимой. Дэвжад бууна. Саейпүнжэд газар борлохуйд. Нийтийн үүд. Савдаг бүтнэ.

Монголын арван хоёрдугаар, өвлийн адаг, Бүс, үхэр сар. Битүүнд баяр наадам, наадгай, төлөг тавих зэргийг бүү үйлд. Хорин долоон Дэвжад буцах учир бүтээн сард буулт их болохоор тарни тогтоол урих, сор орхих сар гэж алдаршсан ажээ. Таван бурхан, есөн бурхан умар. Ялангуяа огторгуйн жил нохой, луу ургахын цагт сарын адаг хар. Луу огторгуйн жилд ургахын цагт хорин зургаан хар. Нохой, луу өдөр хар. Синпүн гахай, могой өдрийн үдэш дорноос гүйнэ. Намчи гахай, туулай, хулгана өдрийн үдшээр, Халчи үүрээр, Билинпарма нь туулай цагт. Сайцол бар, туулай, хулгана, гахай өдрийн үдэш гүйнэ. Модон хохимой өмнөөс умраа. Дэвжад нийт нь жад өдөр хээлэн зурж бууна. Нохой цагт буцна. Рогү хорин есний уул завсарлахуйд гүйнэ. Энэ өдөр бурхныг бүтээх тарнийг бясалгаваас зохисгүй. Муу зүг нь өрнө. Заргалдах хийгээд хэл амыг бүү гарга. Хулгана өдөр зэтгэр уйлна. Могой өдөр Дазэм. Нохой өдөр Мидэн. Хулгана өдөр эм найруул. Хулгана, бич өдөр цуст орныг цээрлэ. Тахиа өдөр бурхан мишээнэ.

Нэгэнд Саейпүнжэд өдөр дунд. Жуулчны үүд.

Хоёронд Жамсран. Намсрай. Таван хаан. Галын бурхан. Сур цалам. Саейпүнжэд үдэш. Худалдааны үүд.

Гурванд Халчи. Нян. Есөн мангас чуулна. Саейпүнжэд шөнө дунд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Дөрвөнд Хорын од. Саейпүнжэд үдэш. Цэргийн үүд. Хийморь буна.

Таванд Таван хаан. Саейпүнжэд наран хөөрөхүйд. Садны үүд. Адууны хишиг.

Зургаанд Янчэн. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Адуу, идээний хишиг. Савдаг завхана.

Долоонд Васан. Саейпүнжэд наран шингэх. Бэрийн үүд.

Наймaнд Лхам. Мэдүн. Гарз. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Үхээрийн үүд.

Есөнд Билин. Пүнсор. Гуйлгачины гар. Балжинням. Дөрвөн шимунас. Өөрт харих. Гарз. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Шидийн үүд.

Арванд Сэндонма. Дашням. Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд.

Арван нэгэнд Саейпүнжэд үдэш. Жуулчны үүд.

Арван хоёронд Модон хохимой. Худалдан, өгөх, авахыг тэвч. Саейпүнжэд шөнө дунд. Худалдааны үүд.

Арван гурванд Эрлэг наран ургангуут. Саейпүнжэд үүрээр. Өчүүхэн хөвгүүний үүд.

Арван дөрвөнд Савдаг буцна. Саейпүнжэд наран ургангуут. Цэргийн үүд.

Арван таванд Гомбо. Таван хаан. Дашням. Хорын од. Саейпүнжэд өдөр дунд. Садны үүд.

Арван зургаанд Сэндонма. Таван хаан. Гиган. Бага хар өдөр. Эрхшээгч. Эгшиг од. Янчүн. Гарчэн.

Саейпүнжэд наран гудайхуйд. Балгадын үйл.

Арван долоонд Саейпүнжэд шөнө дунд. Бэрийн үүд.

Арван найманд Дашням. Янчүн. Саейпүнжэд шөнө дунд. Үхээрийн үүд. Үхрийн хишиг.

Арван есөнд Дашням. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд газар борлохуйд. Шидийн үүд. Савдаг бүтээх.

Хоринд Саейпүнжэд шөнө дунд. Нийтийн үүд. Үхрийн хишиг.

Хорин нэгэнд Хар тэрсүүд. Саейпүнжэд уул завсарлахуйгаар. Жуулчны үүд.

Хорин хоёронд Саейпүнжэд үд хэвийхэд. Худалданы үүд. Хүмүүн, тэмээний нийтийн хишиг.

Хорин гурванд Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Өчүүхэн хөвгүүний үүд. Тэмээний нийтийн хишиг.

Хорин дөрвөнд Тэнгэрийн барилдлага. Эгшиг од. Сур цалам. Саейпүнжэд наран шингэхүйд. Цэргийн үүд.

Хорин таванд Сэндонма. Таван хаан. Хорын од. Саейпүнжэд шөнө дунд. Садны үүд.

Хорин зургаанд Гиган. Гачүн. Гарчэн. Саейпүнжэд үүрээр. Балгадын үүд.

Хорин долоонд Дэвжад буцна. Өөрт харих. Саейпүнжэд өдөр дунд. Бэрийн үүд. Идээний хишиг.

Хорин найманд Жамсран. Саейпүнжэд уул завсарлахуйд. Үхээрийн үүд.

Хорин есөнд Элч. Бачи. Гуйлгачины гар. Дэвжад бууна. Шимунас үдэш. Дөрвөн шимунас. Саейпүнжэд наран гудайхуйд. Шидийн үүд. Хонины хишиг.

Гучинд Их хар өдөр. Эд бүү өг. Саейпүнжэд

үдэш. Нийтийн үүд.

Гэрийн газрын эзэд оршихуй ёс нь: Арван хоёр сарын аль нь байсан ч гурван нэгэнд хэрмэнд оршимуй. Хэрэм эвдвэл гурван хоногоос өвчин тэргүүтний гэм ирнэ. Гурван хоёрд ерийн юмнаа оршимуй. Эвдэвээс гэрийн эзэгтэйд муу. гурван гуравд шүтээн буюу унтахуй газар(ор дэвсгэр)-ын доор оршимуй. Ухах буюу эвдвээс хөвгүүдэд муу. Зоорь хийгээд хашааны үүдийг бүү малт хэмээсэн болой. Гурван дөрвөнд хаалга буюу баганад оршимуй. Засваас гэрийн эзнээ муу.

Гурван таванд гэрийн хоймор оршимуй. Хашааны хаалга хийгээд байшингаа эвдвээс их охидод муу. Багана тэргүүтнийг сольвоос өвчин, гарз болно. Гурван зургаанд хаалганд оршимуй. Засваас гэм ирнэ. Гурван долоонд гэрийн дотор буюу гэрийн өрөнд оршимуй. Ухваас эзэнд муу.

Гурван найманд зууханд оршимуй. Эвдэж, засваас их төрөлхтөнд муу. Гурван есөнд багананд оршимуй. Сольвоос хөвгүүдэд муу. Гурван арванд шувуун нуруунд оршимуй. Сольвоос нөхөд ханьд муу. Түүнийг тэвчвээс маш их тустай. 1, 2, 6, 7, 11, 12, 16, 17, 21, 22, 26, 27 нь цагаан, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 28, 29, 30 нь хар. Гэрийн үүдийг битүүлэхэд хар, цагаан эдгээр хугацааг тоолох их тустай. Цагаан лугаа учирваас амгалан ба жаргалан болно. Хард бууваас үхэл, гарз болох тул тэвч.

Бөөзн

12 сар	Бар	Туулай	Луу	Могой	Морь	Хонь
Савдаг гайсах зүг	өрнө өмнө.	өрнө умар	дорно умар	дорно өмнө	өрнө умар	Өрнө
Лхачэн-гийн зүг.	дорно.	өмнө	дорно	умар	өрнө	өмнө
Муу өдөр	7	14	21	8	16	24

12 сар	Бич	Тахиа	Нохой	Гахай	Хулгана	Үхэр
Савдаг гайсах зүг	дорно умар	дорно өмнө	өрнө умар	өмнө	дорно	дорно умар
Лхачэн-гийн зүг.	өрнө	умар	дорно	өмнө	өрнө	умар
Муу өдөр	9	18	27	10	20	30

12 сар	Бар	Туулай	Луу	Могой	Морь	Хонь
Синпүн гүйх өдөр	1, 7, 13, 19, 25	1, 7, 13, 19, 25	1, 7, 13, 19, 25	6, 12, 18, 24, 30	6, 12, 18, 24, 30	6, 12, 18, 24, 30
Хар намчийн гүйх өдөр	3, 6, 15, 18, 27, 30	1, 10, 13, 22, 25	5, 8, 17, 20, 29	3, 12, 15, 24, 27	4, 10, 16, 22, 28	1, 5, 11, 13, 17, 23, 25, 29

12 сар	Бич	Тахиа	Нохой	Гахай	Хулгана	Үхэр
Синпүн гүйх өдөр	3, 9, 15, 21, 27	3, 9, 15, 21, 27	3, 9, 15, 21, 27	4, 10, 16, 22, 28	4, 10, 16, 22, 28	4, 10, 16, 22, 28
Хар намчийн гүйх өдөр	3, 6, 15, 18, 27, 30	4, 7, 12, 16, 19, 24, 28	2, 7, 11, 14, 19, 23, 26	6, 7, 9, 18, 19, 21, 30	1, 2, 9, 13, 15, 21, 25, 27	4, 5, 8, 16, 17, 20, 28, 29

Синпүн хийгээд Хар намчи хоёр нь эдгээр өдөрт гүйх нь магад үгүй харагдах бөлгөө. “Цагаан бэндэрьяа“-д тэр хоёрын гүйх ёсыг номлохын үест “Бар, бич өдөр тэргүүтэн хийгээд луу, хонь өдөр тэргүүтэнд гүйнэ” хэмээн номлосон болой. Өдрийн тооны магадлалыг өнцгийн төдийд номлоогүйн тулд болой. Тийм бөгөөс “Цагаан бэндэрьяа“ хийгээд “Дахин тодруулсан зул”

[52] тэргүүтэнд сарын хүснэгтэд хаврын тэргүүн сарын шинийн нэгэн ба долоон тэргүүтэнд Синпүн хийгээд гурван ба зургаан тэргүүтэнд Намчи буй гэсэн нь юун хэмээвээс тэр нь өдрийн анхдугаарыг барс болгон авсанаар үлгэрлэж буй төдий нь илт болой.

Лус буух, буцах тэргүүтний ёс олон буй ч Цагийн хүрдний лусын бүтээл тэргүүтэнтэй дүйлгэвээс: Луу сарын 25 бууна. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 эдгээрт буух, буцах ёс буй, бусад бүхнээ буцна. Могой сарын 7, 9, 10, 15, 23 бууна. 21 буун, буцна. 2, 8, 16, 20, 25, 26, 30 буцна. Морь сарын 5, 9, 14, 19, 20, 22, 23, 25, 28, 30-наа бууна. 16 буун, буцна. 6, 8, 11, 15 буцна. Хонь сарын 4, 5, 9, 10, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 29, 30-наа бууна. 18, 22 буун, буцна. 1, 7, 8, 11, 13, 15 буцна. Бич сарын 1, 9, 15, 17, 19, 20, 23, 25 бууна. 28 5, 6, 7 буцна. Тахиа сарын 15, 16, 25, 29, 30 бууна. 3, 6, 9, 10, 11, 13, 16, 22, 23 буцна. Нохой сарын 1, 11, 16, 21, 22, 23, 29 бууна. 2, 8, 9, 10, 19 буцна. Гахай сарын 2, 3, 4, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 18, 20, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 30 бууна. 21, 24 буун буцна. 1, 9, 10, 19, 26 буцна. Тахиа сарын 2, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 27 бууна. 6, 10, 16, 26 эдгээрт буцна. Үхэр сард хэвтэх тул бууж, буцахгүй. Бар сарын 4, 11, 14 бууна. 1 буун, буцна. 5, 8, 9, 10, 15 буцна. Туулай сарын 1, 3, 10, 16, 19 бууна, буцна. 18, 20, 21, 22, 25, 28 буцна. Үлдсэн өдрүүдэд тэгш болой.

Жилинчинбо (ཀྱི་ལིང་ཆེན་པོ) хэмээх эзний гүйх зүгт үхээр, золиг, балин, сор тэргүүтнийг гаргаж дар! Бэр авах, нүүдэл суудал хийх, элдэв жуулчлал, балгадын үйл хийх, өглөг өгөх, өглөгийн түллэгийн үнсийг гаргавал үхэл болох ба элдэв өлзий бусын явдал гарна. Суудал засваас сайн.

Жилинчинбо гүйх өдрийн хүснэгт

Бар, морь, нохой сар.	1 дорно	2 дорно өмнө	3 дорно умар	4 өмнө	5 умар	6 өрнө өмнө	7 өрнө умар	8 өрнө	9 бас дорно
Гахай, хонь, туулай сар.	1 өмнө	2 өрнө өмнө	3 дорно өмнө	4 өрнө	5 дорно	6 өрнө умар	7 дорно умар	8 умар	9 бас өмнө
Хулгана, луу, бич сар.	1 өрнө	2 өрнө умар	3 өрнө өмнө	4 умар	5 өмнө	6 өрнө дорно	7 дорно өмнө	8 дорно	9 бас өрнө
Тахиа, үхэр, могой сар.	1 умар	2 дорно умар	3 өрнө умар	4 дорно	5 өрнө	6 дорно өмнө	7 өрнө өмнө	8 өмнө	9 бас умар

ЦАНМА өмнө, ШОННҮМА баруун өмнө, ПАГМО баруун, ЧАВЖҮГМА баруун хойно, БАНМО хойно, ЗАМҮНДА зүүн хойно, ДАГМО зүүн, БАЛМО зүүн урд оршмуй.

Балмо 4 12	Цанма 5 13	Шоннүма 7 15	Балмо 5 13	Цанма 6 14	Шоннүма 8 16
Дагмо 6 14	ПАГМО **5 13 20 28**	Пагмо 1 9	Дагмо 7 15	ЧАВЖҮГ-МА **4 19 27 13**	Пагмо 2 10
Замүнда 3 11	Ванмо 2 10	Чавжүгма 8 16	Замүнда 4 12	Ванмо 3 11	Чавжүгма 1 9

Балмо 3 11	Цанма 4 12	Шоннүма 6 14	Балмо 2 10	Цанма 3 11	Шоннүма 5 13
Дагмо 5 13	БАНМО **6 14** **21 29**	Пагмо 8 16	Дагмо 4 12	ЗАМҮНДА **7 15** **22 30**	Пагмо 7 15
Замүнда 2 10	Ванмо 1 9	Чавжүгма 7 15	Замүнда 1 9	Ванмо 8 16	Чавжүгма 6 14

Балмо 7 15	Цанма 8 16	Шоннүма 2 10	Балмо 1 9	Цанма 2 10	Шоннүма 4 12
Дагмо 1 9	ДАГМО **2 10** **17 25**	Пагмо 4 12	Дагмо 3 11	БАЛМО **8 15** **23 30**	Пагмо 6 14
Замүнда 6 14	Ванмо 5 13	Чавжүгма 3 11	Замүнда 8 16	Ванмо 7 15	Чавжүгма 5 13

Цагийн Хүрдэнээс номлосон найман Лхам. Тэр ч өдрийн эдэлбэрийн хагас, урд, хойт наймаар ялгасан мөч тэргүүтнийг өдөр бүрийн арван зургаан хувьд үржүүлнэ. Налжормаа нижгээдийн тохирох түнцодын хэмжээ болой. Өөр, өөрийн өдрийн эзний эхнээс дараалан өөрийн баруун зүгийн орноос урагш хийгээд зүүнээ бууна гэж таалсан байна. Цагийн хүрдэн висдийн өдрийн эдэлбэрийг хос бээр хувааж, ногдворын өнийн хэмжээнд оршоод, өөр, өөрийн зүгээс дээр мэт тоолохуй бээр үйлийн хүчин дэлгэрнэ. Эгшиг буухын хурын налжормаан өдөр өөр, өөрийн зүгээс буухуй ёс нь нийт лүгээ тохирно. Эгшиг буухын хурын Висдийн өдрийн эдэлбэр тэргүүтнийг цагийн хүрдний ёс мэт мэд. Бас бус өдөр тус, тусд найман түнцодод хуваасан бээр гийгүүлэгч өдөр хийгээд эгшигтэй тохирон олдно. Өөр өөрийн зүгээс бууна гэж таалсан. Өдөр, шөнийн

хэмжээг наймд хувааж, ээлжийн гарагаас эхлэн зүүн тийш эргэхүй цагийн хүрдний түнгийн хагас гарна. Эгшиг буухын хурын түнгийн хагас нь шинэдийн өдөр баруунаа эргэн, шөнө зүүнээ эргэнэ. Өдөр, шөнийн хэмжээг наймаар хувааж, өөр, өөрийн зүгээс эргүүлэн мэд. Шөнийн цагт өөр, өөрийн өдрийн тооны зүгт оршин бууна. Дэвжад өдөр буухуйд өөрийн зүг нь сайн. Буруу зүгт нь муу хэмээн таалсан. Ордонд наран хаана оршино, хоосон хумхын орших зүг болой. Дажан нүрүү(ནུ་རུ།)-гийн гүйхүй, цаг хоёрыг тэвчиж үйлд. Хатуу буухуйн зурхайн энэ аймгийг нягтлан гол судраас мэдэх хэрэгтэй.

Дажангийн хүрдийг эргүүлэх ёс нь: Саран, ордон хаана байгаа лугаа тохируулан тавина. Амыг од лугаа нь тохируулан тавина. Сар шинэ хийгээд хуучдыг дараалан бээр анх, сүүлийн одноос эхлэн тоолно. Сум хаана очихуй зүг лүгээ тохируулна. Түүнд сор тэргүүтнийг орхих сайн. Бусдад муу гэж зарлигласан. Нэг ёс нь ордонд харгалзуулал үгүй шинийн нэгэн тэргүүтний наран одыг цаг лугаа тохируулан нүүлгэнэ. Бусад нь дээрхи мэт гэж зарлигласан ч эргүүлэх ёс төдийгөөс бус утгандаа харшлал их үгүй.

Жил, сар, өдөр, цагийн Намчийн хүрд. (12 зүгийг зааж буй жилийг Хулгана-ху, Үхэр-ү, Бар-ба, Туулай-ту, Луу-лу, Могой-мог, Морь-мор, Хонь-хо, Бич-би, Тахиа-та, Нохой-но, Гахай-га гэж, Намчийн толгой-1, ам-2, хоолой-3, гүрээ-4, хэвлий-5, хонго-6, сүүл-7, бөгс-8, бөгсөн бие-9, нуруу-10, дал-11, хүзүү-12 гэж тэмдэглэе, Орч)

2. Үм аа хум. А хара, хара нан. Сара, сара нан. Вара, вара шиг нан
– Энэ тарний нь үүшигийн өвчин,

Барс жил, сар, өдөр, цаг

Зүг	ба	ту	лу	мо	мор	хо
хуучин ёс	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

	би	та	но	га	ху	Ү
хуучин ёс	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

Хижиг хямарсан, хорын өвчин тэргүүтэн халууны зүйл бүхнээ тустай.

Туулай жил, сар, өдөр, цаг

Зүг	ту	лу	мо	мор	хо	би
хуучин ёс.	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

	та	но	га	ху	Ү	ба
хуучин ёс.	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

3. Үм аа хум. Э ям хам лам хам. Харини са шанди а гуру бүүхаа. Э.Т-2 олон

Луу жил, сар, өдөр, цаг

Зүг	лу	мо	мор	хо	би	та
хуучин ёс.	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

Зүг	но	га	ху	Ү	ба	ту
хуучин ёс.	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

у-аас шинэ, хуучин халуун, халуун ямар ч арилган үйлдэнэ хэмээн «Чил бүхний дандар»-аас номлосон буй.

Могой жил, сар, өдөр, цаг

Зүг	мо	мор	хо	би	та	но
хуучин ёс.	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

	га	ху	Ү	ба	ту	лу
хуучин ёс.	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

Морь жил, сар, өдөр, цаг

Зүг	мор	хо	би	та	но	га
хуучин ёс.	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

Зүг	ху	Ү	ба	ту	лу	мо
хуучин ёс.	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

Хонь жил, сар, өдөр, цаг

Зүг	хо	би	та	но	га	ху
хуучин ёс.	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

Зүг	Ү	ба	ту	лу	мо	мор
хуучин ёс.	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

Бич жил, сар, өдөр, цаг

Зүг	би	та	но	га	ху	Ү
хуучин ёс.	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

6. Уи сарва, зва ла, та рам, мэ хум суухаа. Т-г олон у-с Х.өвгөнд

Зүг	ба	ту	лу	мо	мор	хо
хуучин ёс.	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

тустай хэмээн „Нууц сан"-гийн номонд гарсан бүй.

Тахиа жил, сар, өдөр, цаг

7. Уи, аа ру нэ, хум паз суухаа.

Зүг	та	но	га	ху	ү	ба
хуучин ёс.	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

Зүг	ту	лу	мо	мор	хо	би
хуучин ёс.	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

т-г үсэнд у-д, нүдээ угаавал нүдний өвчинд бүхэнд Т тустай хэмээн „Загар Самбара илт гарсны дандар"-

Нохой жил, сар, өдөр, цаг

Зүг	но	га	ху	ү	ба	ту
хуучин ёс.	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

Зүг	лу	мо	мор	хо	бич	та
хуучин ёс.	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

аас зарлигласан болой.

Гахай жил, сар, өдөр, цаг

8. Уи зуру зуру, сада, гүлү гүлү лээз

Зүг	га	ху	ү	ба	ту	лу
хуучин ёс.	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

Зүг	мо	мор	хо	би	та	но
хуучин ёс.	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

суухаа. Т-ний нь нүдний өвчин бүхэнд тустай.

Хулгана жил, сар, өдөр, цаг

Зүг	ху	ү	ба	ту	лу	мо
хуучин ёс.	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

Зүг	мор	хо	би	та	но	га
хуучин ёс.	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

Үхэр жил, сар, өдөр, цаг

Зүг	ү	ба	ту	лу	мо	мор
хуучин ёс.	7	8	9	10	11	12
Шинэ ёс	1	2	3	4	5	6

Зүг	хо	би	та	но	га	ху
хуучин ёс.	1	2	3	4	5	6
Шинэ ёс	7	8	9	10	11	12

Долоон намчийг танин барихуй нь: Жилийн намчийг арван найман хийгээд бар, морь, нохой гуравд номлодог ба сарын намчи намрын адаг сард, өдрийн намчи нь бар, морь, нохой гурав хийгээд хар өдөр нь намчи болой. Цагийн намчи үдшийн цагт буй. Мэндүн ургахын цагт хүүр тэргүүтний амыг умар зүгт хандуулваас машид муу. Хөлөлийн намчи хэн, сон, ли болно. Гарагийн намчи Буд, Раху болно. Савдагийн намчи халчи болно. Долоон нохойны эвэршээлийг зайлуул. Бас бус Нангиадын зурхайн хуучин ёсноо жил тэргүүтэн алин ургасны дээр сүүлийг, шинэ ёсноо жил, сар, өдөр, цаг дөрвийн алин буусны дээр толгой хийгээд өнцөг долоод нь сүүлийг дараалан наран зөв тойруулж тавьсны: **Толгойд** хүүр гаргах, балгадын

үйл, цэрэг тэргүүтэнд муу. Бэрийн үйл хийвээс нөхөр хийгээд найрын удирдаач үхнэ. **Аманд** хөрөнгө талбих, худалдаанаа муу. Бэр гаргаваас бэр нь өөрөө үхмүй. **Хоолойд** эд, эдэлбэрийг гадагш гаргаваас муу. Оролдуур мах хоёрдугаарт бэрийн үйлийг хийвээс сайн. **Гүрээнд** цэрэг хийгээд хорыг найруулваас муу. Бэр авбаас эд арвижих сайн. **Хэвлийд** бэр гаргаваас эцэгт муу. Шөнө байшингийн суурь тавихыг тэвч.

Бэр авбаас тачаал ихтэй, бөгсөө худалдагч болмуй. **Хонгонд** хүүр гаргах ба нүүдэл суудал хийхэд муу. Бэр авбаас хүүхэд нь тэнэг, хэлгий төрюү. **Сүүлэнд** цэрэг хөдөлгөх, дээрэм хийгээд хүүр гаргахад муу. Бэр авбаас үр нь тасрах болой. **Бөгсөнд** суврага босгох ба балгадын үйлд муу. Бэр авбаас гэртээ буцах, салах хагацах болюу. Бөгсний дунд (бөгсөн бие) тариалангийн газар хагалах, буяны үндсэнд муу. Бэрийн үйлд олон хөвгүүн төрөх сайн.

Нуруунд хүүр гаргах ба гүрэм хийхэд муу. Бэр авбаас ганц хөвгүүн төрнө. Даланд хүүрийн үйл, балгадын үйл ба тус хэрэгт үйлд муу. Бэрийн үйлд сайн. **Хүзүүнд** балгад, байшин, суврага босгох хийгээд тээрэм барих, бэр авахуйд муу.

Хөлөл хэн-д буухуйд намчи эр, сон-д буухуйд эм тул тэр үест бэрийн үйлийг үйлдвээс тус, тусын заслыг хийх хэрэгтэй. Эм намчийн оршихуй ёс нь хавар, зун, намар, өвөл дөрөвд дараалан дорноо толгойгоо харуулж, амаа өмнө тэргүүтнээ хандаж эвэршээнэ. Хаврын гурван сард өмнө харахын цагт сон-д баруун соёо, ли-д ам, хон-д зүүн соёо тэргүүтнийг байрлуул.

Хөлөлийн хуучин ёс

хишиг	цог	зэтгэр	цог	хишиг	бие	зэтгэр	бие	хишиг
эм	ХИЙ	бие	амь	ГАЛ	Зэтгэр	хорлол	ШОРОО	цог
шул-мас	амь	хор-лол	хор-лол	эм	шиму-нас	амь	шулмас	эм
эм	амь	хор-лол	**4**	**9**	**2**	бие	зэтгэр	цог
хишиг	МОД	шул-мас	**3**	**5**	**7**	шул	ТӨМӨР	хишиг
бие	цог	зэтгэр	**8**	**1**	**6**	эм	хорлол	амь
шул-мас	хорлол	амь	амь	эм	шул-мас	хор-лол	шулмас	эм
бие	УУЛ	эм	цог	УС	хор-лол	зэтгэр	ОГТОРГУЙ	амь
хишиг	зэтгэр	цог	зэтгэр	хишиг	бие	цог	бие	хишиг

Хөлөлийн шинэ ёс

хишиг	амь	х о р - лол	амь	хишиг	эм	х о р - лол	эм	хишиг
бие	ХИЙ	эм	цог	ГАЛ	х о р - лол	зэтгэр	ШОРОО	амь
ш у л - мас	цог	зэтгэр	зэтгэр	бие	шул мас	цог	шулмас	бие
бие	цог	зэтгэр	**4**	**9**	**2**	эм	хорлол	амь
хишиг	МОД	ш у л - мас	**3**	**5**	**7**	ш у л - мас	ТӨМӨР	хишиг
эм	амь	х о р - лол	**8**	**1**	**6**	бие	зэтгэр	цог
ш у л - мас	зэтгэр	цог	цог	бие	ш у л - мас	зэтгэр	шулмас	бие
эм	УУЛ	бие	амь	УС	зэтгэр	х о р - лол	ОГТОРГУЙ	цог
хишиг	х о р - лол	амь	х о р - лол	хишиг	эм	амь	эм	хишиг

Найман хөлөлийг тоолохуй ёс нь: Эрийг галаас өрнө, эмийг уснаас дорно эргүүл. Арав хүрвэл өнцөгөөс өнцөгт хөтөл, үл хүрвээс нижгээд, нижгээдээр тоол. Хаана хүрсэн тэр нь дотоод хөлөл болно. Ли-гал, хон-шороо, да-төмөр, хэн-огторгуй, хам-ус, гин-уул, син-мод, сон-хий хэмээмүй. Гал, шороо, хий, төмөр, огторгуй, ус, уул, мод бие. гал, төмөр, огторгуй, мод, уул, ус, шороо, хий зэтгэр. Гал, огторгуй, шороо, ус, төмөр, мод, уул, хий шимунас. Гал, ус, уул, төмөр, огторгуй, шороо, хий, мод эм. Гал, уул, шороо, мод, төмөр, ус, огторгуй, хий хорлол. Гал, мод, шороо, уул, огторгуй, төмөр, ус, хий амь. Гал, хий, шороо, төмөр, огторгуй, уул, ус, мод цог. Хишиг нь өөр, өөрийн зүгт ч орших болой. Гал, гал тэргүүтэн уснаас бусдыг эргүүлэн мэд.

Биеийн зүгт тус хэргийг үйлдвээс дайсны аюул гарна. **Зэтгэрийн зүгт** золигийг гаргавал сайн. Тус хэрэгт үйлнээ муу. **Шимунасын зүгт** сор тэргүүтнийг орхих сайн, замд гарах муу. **Эмийн зүгт** нөхөр, эдийг эрэх, тус хэрэгт сайн. **Хорлолын зүгт** эдийг худалдан авах тэргүүтэн тус хэрэгт үйлнээ муу. **Амин зүгт** садныг эрэх, зөвлөгөөн үйлдэх, дэвсгэр засахуйд сайн. **Цогийн зүгт** хишиг дуудуулах, бурхныг тахих, явах, суух үйлнээ сайн. **Хишигийн зүгт** тариа худалдан авах тэргүүтэн эд эрэхүйд сайн.

Эдүгээ өдөрт гүйхүй газрын эздийн сайн, муугийн ялгалыг өгүүлэе. Их хар өдөр муу үйлийг үйлдэх, хатуу үйлд сайн төдий, түүнээс бусад амьд, үхэгсэдийн үйл алиныг үйлдсэн ч муу. Ялангуяа абшиг өгөх, авах, амьлуулах, бэр, балгадын үйл, гэвш болох, ихэтгэх, үхээр тавих, худалдаа, арилжаа, гадагш

өгөх тэргүүтэнд муу. Ялангуяа онцгойлон ялгахуй тэвчигдэхүүнийг нь өвчин мэт цээрлэх хэрэгтэй. **Бага хар өдөр** үхэгсэд, бэр, тойны хурим, хүнд(Үхэгсэд, орч) ялангуяа эдийг гадагш өгөхүй үйлд муу. **Хар өдөр** тойдын хурим, бэр, шид, залбиран тахихуй, шинэ орныг барих тэргүүтэн үйлд муу. **Хар цаг ч** хар өдөр лүгээ адилхан. **Билинпармаа** гүйхийн цагт дарах, тушаах, мөндөр буулгах, сор орхих, арилгах, хийн хүрд байгуулах хийгээд хариулга, балин гаргах, чинагш тэмцэлдэх хатуу үйлд сайн. Түүн лүгээ хавсарвал машид хүчир. Балгадын үйл, суврага босгох, амьлуулах, бэрийн үйл, нярайлах, үхэгсэдийн үйл ба газар малтах, хөлдөснийг малтваас хүмүүн үхюү. Нүүдэл суудал хийх, манжилга хатгах, үзмэр үзэх, хуримлах, хүндийн үйл, ихэтгэх, хүүр тавих, хот мандал зурахуй тэргүүтэн буяны үйлийг цээрлэ. Газрын эзэн **Синпүннагва** нь үйл хийгээд үйлдвэрлэл бүхнээ муу. Хөвгүүн төрвөл үхэхүй ба эх, эцгээс хагацъюу. Хатуу үйлд эдгээр нь тохирмуй. **Пүнсорын өдөр** хүүр гаргах, ядуусын газар очихуй, бүтээл хийгээд эрх абшиг өгөх, санваар авах, ном номлох, балгадын үйл ба гал голомт байгуулах, тээрэм тавих, түс хэрэгт үйл, үзмэр үзэх, хуримлах, үхэгсэдийн үйл, бэрийн үйл, нярайлах, цэргийн үйл ба өр төлөх, өр тавих зэрэгт муу. **Таван бурхан чуулсан газар амьд**, үхэгсэдийн үйл, зээлд цуглахуй, чуулганыг тэвч. Сор орхих, мөндөр буулгах, хатуу үйлд сайн. **Есөн бурхан чуулсан газар** сор орхих, хүүр хийгээд бэрийн үйл тэргүүтнийг тэвч. **Халчи, Сайцолын гүйх цагт ч** нохой авах, балгадын үйл, бэрийн үйл, нүүдэл суудал хийх, хуримлах, цэрэг хөдөлгөх, хүүр хийгээд үхэгсэдийн үйлийг тэвч. **Намчийн үед** хүүр гаргах, зээл

ба цэргийн үйл, холбогдон барилдах, уулзан учирах, үзмэр үзэх, хуримлах тэргүүтэн үйл бүхэнд муу ба ялангуяа бэр өгөх, авахыг цээрлэж үйлд. **Огторгуйн барилдлага** (གནམ་སྦྱོར།)-д гэр бүл болох, хүүр гаргах, бэрийн үйл нүгүүдийг тэвч. **Харгис гараг гарахуйд** идээ ундаа эрэхүй, бэрийг өгөх, авах, хүүр гаргах, нярайлах, өвчин дарахуй хатуу үйлд муу. **Гуйлгачины гар** өдөр балгадын үйлийн эх хатгах, шинээр номлох, шүтээн босгох, амилах, бэрийн үйл, хөвгүүн өгөх, нэмэр өгөх, үзмэр үзэх, хуримлах, дээвэр тавих, дарцаг хийсгэх, эд малыг гадагш өгөх, хүү сангийн амыг нээх, хүүр гаргах, тариалан тарих тэргүүтэн амьд, үхэгсэдийн үйл нүгүүдэд муу учираас тэвч. **Долоон гарагийн элч (Үүнийг өмнө сарын газрын эзэд гүйхүй үест элч гэж тэмдэглэсэн буй, орч) нээхүйд** хүүр, хүнд, балгадын үйл, нярайлах, бэр авахуй, нялхыг гадагш гаргахад муу. Гиган үүнтэй үр нь адил. **Модон хохимой өдөр** гэвш, хэргэмтний ширээг засах, шинээр номлох ба цэргийн үйлийг тэвч. **Барчи, Намчи, Халчи** гүйхийн цагт бэрийн үйл, дээвэр тавих, хүүр түлэх, шүтээн босгох, амьлуулах, нэмэрлэх, үзмэр үзэх, хуримлах, балгадын үйл, тус хэрэгтэн тэргүүтэн үйл ба дарцаг хийсгэхийг тэвч. **Гачүн, Гиганд** хатуу үйлд буянтай, зөөлөн үйл бүгдийг тэвч. Дачэн гүйхийн цагт бэрийн үйл ба хуримлах, цэргийн үйл, хүүрийг гаргахыг тэвч. **Раху нагвын үр нь** хатуу үйлээс бусдад муу. Нян гүйх цагт давтан тахихуй хэрэгтэй тул муу. Тийм боловч нянг тахиваас сайн хэмээн үзүүлсэн. **Саейпүнжэдийн цагт** үйл бүгд ялангуяа бэрийн үйл, хүүр, хүнд, хүүр тавих, сүр хүчийг үзүүлэх, хатуу үйлийг цээрлэ. Дэвжад буух үед хариулга, балин гаргах, сор орхих, хараал хийх, ханиур,

төөнүүр, дарахуй, цэрэг, дээрэм тэргүүтэн чинадыг дарах хатуу үйлд сайн. Дэвжад буцах үед тэдгээрийг тэвчиж үйлд. **Лус буухуй цагт** хур буулгах, лусын зан үйл, лусын балин гаргах, луст өглөг өгөх тэргүүтэнд сайн. Лус буцахуй үед эдгээрийг тэвч. **Савдаг буцахуй үед** цэрэг хөдөлгөх, хүүр гаргах, хараах, мөндөр буулгах хийгээд хур буулгах, газар хагалах, лусын зан үйл алиныг туурвисан ч нааш буцаж, хөвгүүд эд ямагт буурч, насан охор болж, үгүйрэн, эцэс тасрана. **Савдаг бүтсэн өдөр** газрын эзний засал хийгээд гүрэмд сайн. Үл завхаран өөрт харина. **Эдийг үл өгөхүй өдөрт** эд, малыг өгвөөс хишгийн хүрээ хоосроно. Гайсыг тэр зүгт тавибаас сайн. **Лус, Шимунас, Албин, Хан ад, Ягшас хийгээд Мамо, Эрлэг, Мангас эдний үед өөр,** өөрийн тохирсон үйлд өлзийтэй. **Жуулчны огторгуйн үүдэнд** тус хэрэгт үйл хийгээд жуулчлалыг үйлдвээс тэр гэр бууран доройтно. **Худалдааны огторгуйн үүдэнд** худалдааны үйлийг үйлдвээс худалдаанаа гэм гаран, гарз үргэлжид үл тасрана. **Өчүүхэн хөвгүүний огторгуйн үүдэнд** нялхсын мэндэлсний хурим, нялхсыг гадагш гаргах үйлийг үйлдвээс тотгор болно. **Цэргийн огторгуйн үүдэнд** цэрэг хөдөлгөвөөс байлдаанд ялагдах ба орноо есөн гэм болон буцна. **Садны огторгуйн үүдэнд** амраг садан бололцвол дайснаа урвах ба хурим үйлдвээс хосрон сүйдэл болно. **Балгадын огторгуйн үүдэнд** балгадын үйл үйлдвээс даруйд гэм болох амой. **Бэрийн огторгуйн үүдэнд** бэрийн үйл үйлдвээс дахин, дахин бэлбэсэрнэ. **Үхээрийн огторгуйн үүдэнд** хүүр тавьбаас үхээрийн буг босон эцэст нь хоосроно. **Шидийн огторгуйн үүдэнд** үхэгсэдийн хурим үйлдвээс даруйд үхлийн үйл бууна. **Нийтийн огторгуйн үүдний** үест

үйл хийгээд үйлдвэрлэл алиныг үйлдсэн ч хоосроно. Ялангуяа нийтийн зөвлөгөөнийг тэвч. Энэ нь өдөрт гүйхүй газрын эздийн үр болой. "Цагаан бэндэръяа" тэргүүтнээс гарсанчилан байгуулвай. Уг ариун итгэмжтэйг олоогүй ч Балжинням тэргүүтэн алдар ихтэй заримыг алаг цаасан байгуулсан үрийн номлол нь: **Балжинням ургахын цагт амьд**, үхэгсэдийн үйл аль нь ч сайн. Тэр өдөр **Синпүн тэргүүтэн** бусад газрын эзэд байсан ч гэм үгүй өлзий буянтай болно. **Хар тэрсүүд гүйхүй өдөр** тойн болох, ном номлох, бурхныг тахих, хишиг даллага дуудуулах, мөрд гарах, нүүдэл суудал хийх хийгээд бэрийн үйл, хүүрийг гаргах тэргүүтнийг тэвч. **Васан ба Сур цалам, Эрхшээгч, Зэтгэр уйлах, Мидэн, Эгшиг од, Дөрвөн шимунас** эдгээрт нийт үйлнээ муу. **Хор од, Дазэм, Янчэн, Янчүн** эдгээрт зонхи үйлийг цээрлэ. **Бурхан мишээх өдөрт** бурхныг тахих, сан тавих, балин орхих тэргүүтэн үйлд машид сайн. **Цуст орныг тэвчихүй өдөр** хануур тэргүүтнийг тэвч. **Лхачэнгийн зүгт** хүүр гаргахад муу. Бэр авбаас гэмшил болно. Цэрэгт мордвоос даргадаа муу. Жуулчлалаар бүү од. Мал өгвөөс ядуу болно. Гүрэм хийх, балин орхих, навч гүйцээх, балгад барих үйлнээ муу ёр болно. Тотгортой болох тэргүүтэн тул тэр зүгт үйл алиныг ч цээрлэ.

Эдүгээ халхалах заслыг өгүүлэе. **Анх гарагийн хаалт нь:**

Адъяад наранд гүзээнд ус хийж, түүнээ нарны хот мандлыг зурна. Гахайн толгой сэлтийг хийсгэвээс чадна. **Сумъяад** шар хэвэнд шар шороо хийж, элдэв бөсөөр чимж хийсгэ. **Ангарагт** хулганын битүү тулам хийгээд хулганын толгойг усаар дүүргэж хийсгээд

халхал. **Будад** үхрийн толгойг огторгуйд хийсгэ. Хонины толгойг гараар барьж халхал. **Бархасвадьд** бичний толгой, төмөр сумыг онгорхой амтай лонхонд хийж халхал. **Сугард** могойн толгойг огторгуйд хийсгэ. Тэмээний толгойг гяндан баригчид бариулж халхал. **Санчирт** махчин араатны толгой ба хусны үйсийг элдэв бөсөөр чимээд хийсгэ. **Рахуд** хорыг халхалахуйд ямааны толгой, үхрийн эврийн дотор дэвжад хорлыг хийх хийгээд Очирванийн лагшиныг хандуулж гэмийг чадна. **Замд гарахуйд гараг нүүрлэхийг** үхрийн баруун эвэр дотор дигваранзын баруун эврийг хийж, явахуй зүг зам түүний баруунаа тавьбаас гэмийг чадюу.

Тэндээс **бядагч одны халхалахуй аргын номлол. Гирдиг, Ровагини, Мэргэшир, Артир, Бурнавасан, Бүсд** дараалан бич, нохой хийгээд үнэг, гахай, ямааны толгойг зүүн зүгт хийсгэж халхал. **Аслист** хулганын толгойг дорно зүгт хийсгэ. **Мэг, Бурбабэлгүни, Удирабэлгүни, Хасда, Цэдэр, Сувади** одноо дараалан могой, хулгана, баавгай хийгээд махэ (མཆེ།), бар, буга зургаагийн толгойг өмнө хандуулж халхал. **Шошагд** барсын толгойг өрнө хийсгэ. **Анурад, Цэста, Мол, Бурбасад, Удирасад, Абизи** одноо дараалан угалз, бич, тогосын толгой хийгээд матрын дүрс, өтөг ба үхрийн толгойг өрнө зүгт хийсгэ. **Ширванд** бугын толгойг салхинд тавих болой. **Даниста, Садабис, Бурбабадрабад, Удирабадрабад, Ривади, Ашувани** одноо дараалан морь, шар шувуу, үр нь тасарсан (хайнаг, орч), могой, эхнэр, үр нь тасарсан (Луус, орч)-уудын толгой, морины дүрсийг умар зүгт хийсгээд халхал. **Баранид** үхэр, хонь хоёрын аль нэгний толгойг дорно умар завсарт хийсгэж гэмийг чад. Тэндээс **өдөр, хөлөл,**

мэнгэ, өдрийн газрын эзний халхалах арга нийт хийгээд өвөрмөц хоёр. Нийтэд сахих, буцаах, халхалах арга гурав буй. Хүрдийг зүүж сахих бөгөөд үйс буюу цаасан дээр эрдэнээр "Гэм бүхнийг арилгагч" (ཉེས་པ་ཀུན་སེལ།)-ийн таван махбодын дэлгэр, хураангуй хүрдийг бичиж, махбода лугаа нь тохирсон будгаар будаж, амьлуулаад эвхэн, хуйлж таван утсаар дотроос гадагш хөөхүй маягаар уяна. Түүн лүгээ хамт хөх цаасанд алтан очир бичээд тэр хоёрыг яст мэлхийн хуяган дотор хийнэ. Эсвэл сахиус болгон зүүх буюу хийсгэвээс гэм бүхнийг сахихын дээд. Тарнийг тоолон хариулах бөлгөө. Өөр ямагт бээр Манзушри мэт ядам алин мөн хэмээн сэтгээд омог бардамаар " **гон хам. ян ян. шин го ма. ум са до жэд суухаа. дог дог**" (ཀོང་ཧམ། ཡང་ཡང་། ཤིང་ཀོ་མ། ཨོཾ་ས་རྡོ་རྗེ་སྭཱ་ཧཱ། བཟློག་བཟློག) хэмээн зуу буюу мянга урьсны эцэст "Найман гэгээн"-ний зүрхэн тарнийг зуу урь. Түүгээр буцахгүй гэм аль ч үгүй болой. Дияаныг бясалгаж халхалах бөлгөө. Бурхны лагшиныг бясалгаж омог бардамгай үйлд. Бас халхалахын үзүүр нь хоосон чанарын агаарт оршихуй бөгөөд гэм бүхнийг арилган ялмуй. Хоёрдугаарт өвөрмөц тус, тусын халхалах аргыг их нуршихаас эмээн сэжиглэж үүнд үл бичвэй. Бусдаас хараарай.

Бас "Цагаан бэндэръяа"-гаас номлосон газрын эзэн нийтийн халхалах арга нь адистадт гурван шүтээн, найман гэгээн хийгээд яст мэлхийн хуяг, тогосын өд, толь, даграй (སྣ་རས།), амьтны дүрс, мэсийн уут, жанмиг ес (བྱང་མིག་དགུ།), бажаг (Эртний төвдийн төрийн дээд мяндагтнуудын тэргүүний өмсгөл, орч), таван зүйл сум хийгээд хонины хишиг, сарлагийн толгой, явуу тэргүүтнийг зүг рүү нь талби. Эсбөгөөс сахигдахууныг биедээ зүү. Эсбөгөөс адистадт гурван шүтээн хийгээд

Й, муу чидх увдис: Ом агаани нигаани алигде-ла мандал ей майя сууха

сац, газрын эзэн өөр лүгээ нь адилхан дүрсийг эрдэнээр чимгэлэн, найман гэгээн хийгээд яст мэлхийн хуяг тэргүүтнийг халхалагдахуун түүний зүгт талби. Түүгээр халхалагдах нь эргэлзээгүй. Газрын эзэд зонхидоо доройтохуйд "Догсүн" (རྡོག་གཟུངས།), "Найман гэгээн", "Бангон" (སྤང་སྐོང་།) хийгээд "Дотигсүн" (མདོ་ཏིག།) уншуул, "Донзэ" (ཏྟང་ཟོ།) уншуулах хийгээд газрын эзний золигийг гарга, усан балин гарга, сац дэлдэх тэргүүтнээр хэрэг бүхнийг бүтээх болно гэж номлосон буй. **Түлэхүй өдөр** тос, цагааны утлага талбих хийгээд ээлжийн гарагийн махбода лугаа тохирсон дарцагийг хийсгэж халхал. **Хоосон хумхын оршихуй зүгийн** гэмийг халхалахуйд эрдэнийн хумхан дотор таван зүйлийн эм, эрдэнэ, үр хийгээд архиар дүүргэж тогосын өдөөр амыг нь чимж хоосон хумхын зүгт харуулж засна.

Туган их эрдэнэ (ཐུའུ་ཀྭན་རིན་པོ་ཆེ།)-ийн зохиол "Есөн мууг чадахуй увдис" (ངན་པ་དགུ་སྤྱུལ་ཀྱི་མན་ངག།) хэмээхээс :

"Гараг, одон, өдрийн тооны муу гэмийг амирлуулах арга нь: Ялж Төгс Нөгчигсөн Түүнчлэн Ажирсан Дайныг Дарагсан Үнэхээр Туулагсан Бурхан өдрийн тоо, бядагч од, өнийн хаанд мөргөмүй. Ум агаа. ни ни. га ни. а жи лаа. ман даа лээ. ман даа лээ. ма ей суухаа. (ཨོཾ་ཨ་ཀ་ནི་ནི་ཀ་ནི། ཨ་བྲྀ་ལ་མནྡླེ་མ་ཡེ་སྭཱ་ཧཱ།) Өдөр болгон буян болой. Бядагч одон бүгд сайн болой. Дайныг Дарсан бүгд цувралаас хагацсан. Бурхан бүгд рид хувилгаан ихтэй. Үнэн хийгээд үнэн үг эдгээрээр гараг, одон, өдрийн тооны муу гэм бүгд амирлах болтугай. Санасан хэрэг бүхэн сэтгэлчлэн бүтэх болтугай" хэмээн өгүүлэн замд гарваас гараг, од, өдрийн тооны муу гэм бүгд амирлах болой" хэмээн номлосон болой.

+ Нагаа дре унших.

Тавдугаарт. Бэрийн зурхайн аймаг тэргүүтний үр

Гэртэн эр, эмийн ханилан нийлэхүйн **бэрийн зурхайг хураангуйлан өгүүлэхүй нь:**

Тэр ч эр, эм хоёрын төрсөн жилийн амь, бие, эрхтэн, хийморь тохирсон бол сайн гэж номлосон болохоор түүний ёс нь энэ мэтээ. Амь, хийморийг эрэгтэйнхийг эмэгтэйд хэрэлдүүлнэ. Бие, эрхтэнийг эмэгтэйнхийг эрэгтэйд хэрэлдүүлнэ. Дөрвүүлээ эх, хөвгүүн болон учирваас үйлийг бэр хэмээх ба тус, тус эх, хөвгүүн түүнчлэн болой. Нөхөр лүгээ учирваас амраг, дайсан лугаа учирваас дайсан бэрд тооцмуй. Гал, төмөр, мод дунд, шороо, ус сайн. хэмээн зарлигласан мэт болой. Амь нь эх, хөвгүүнээ тохирон учирваас насан урт ба өнөд ханилна. Бие нь тохирвоос түүнчлэн сайн, үхэл, хагацал үгүй. Эрхтэн тохирвоос идээ эдлэл хотол чуулган болюу. Хийморь тохирвоос хүмүүс асрахуй хийгээд дээдэс тэтгэмүй. Үл тохирвол тэдгээрийн эсрэг эргэх болохоор засал нь амь, хийморь үл тохирвоос амь, хийморийг үүсгэгч хүрдийг эрэгтэйд нь бие, эрхтэн үл тохирвоос эрхтэнийг үүсгэгч хүрдийг эмд нь зүүх нь тус ихтэй бөгөөд дэлгэрүүлэхийг хүсвээс "Цагаан бэндэръяа" сударт гарсан мэт болой.

Эрхтний үүдний үр нь: Эрхтэн мод гал учирвал гурван хөвгүүн, хоёр охин төрөх ба их чармайлт үгүй ч жаргалан болно. Шороо гал учирваас хүү охин зургаа төрөх агаад түүнчлэн шороо, төмөр ба төмөр, ус ч язгуур үндэс дэлгэрэх ба эд, малыг хурааюу. Ус , мод учирвал хөвгүүн охин нижгээд, нижгээд эцэг, эхдээ ачлалтай болно. Шороо дотроо учирваас хөвгүүн, охин гурав, гурав төрөн орны эзэн болно. Ус дотроо учирваас эгч дүү мэт таарамжтай болно. Гал дотроо учирваас ядуу ба

хөвгүүн гурав төрмүй. Төмөр дотроо учирвааас амьрах бэрх. Мод дотроо учирвааас охин, хөвгүүн нижгээд, нижгээд, гал, төмөр хоёр хөвгүүн тав гарна, дөрөв нь үхьюү, охор богино ханилна. Мод, төмөр хоёр гурван хөвгүүн гарна, хоёр нь үхнэ, охин хоёр гармуй. Шороо, ус хоёр учирвал таван хөвгүүн гарна. Гурав нь үхмүй. Шороо, мод хоёр учирвал зургаан хөвгүүн төрнө, дөрөв нь үхмүй. Гал, ус хоёр бол гурван охин гарна, нэг хөвгүүн гарч үхнэ. Тэр ч эр бээр эмийг тасалбаас муу, эм бээр эрийг тасалбаас ихэд муу болой.

Бас алины амь хийгээд эрхтэн хоёр нэг бол **зүгт хэсэхүй жил** (ཁ་ཡན།) хэмээнэ. Эрхтэн амины эх болон одвоос **дотроо болох** (ཀོང་ཐོང་།) арван хоёр жил мөн болой. Эрхтэн хөвгүүн болон одвоос сэшиг (སེ་ཞིག།) **жил** гэнэ. Эрхтэн нөхөр болвоос сэмрэх (ཁ་རལ།) **жил** гэнэ. Эрхтэн дайсан болвоос дуршил үүрэх (འདུན་ཁྲུང་།) жил хэмээх мэт болой. Зүгт хэсэхүй жилтэн нийлбээс эрх нь барагдан, эцэстээ үр нь тасрана. Дотроо болох жилтэн нийлбээс хөвгүүндээ муу, насны эхэнд зовох ба насны эцэст жаргаюу. Сэшиг жилтэн нийлбээс хэл ам, нүүдэл суудал болно. Сэмрэх жилтэн нийлбээс амьдрах бэрх. Дуршил үүрэх жилтэн нийлбээс үхэл, цааз болох тул бүү нийл. Хэрвээ нийлэхийг хүсвээс анхных "Гарьдын далавчийг умар гаргах хариулга" (བྱ་ཁྱུང་ག་ཤོག་བྱུང་མདོས།) хэмээх хариулга, Гонзэг (དཀོན་བརྩེགས།) уншуулах зэргийг хийлгэ. Хоёдугаарт өчүүхэн золиг гарга. Гуравдугаарт "Гадасны зан үйл" (ཕུར་ཚོག།) хийлгэх хийгээд таван золиг гарган, "Саейнинбын доо" (ས་སྙིང་།) уншуул. Дөрөвдүгээрт "Сридвийн бадгар чэн сэл" (སྲིད་པའི་བདག་དཀར་ཁྲིན་སེལ།) хэмээх гүрэм хийлгэ. Тавдугаарт "Нинжбадгар" (སྙིང་རྗེ་བདག་དཀར།) уншуул, долоон балингийн хариулга хийлгэ.

Эр, эмийн мэнгэний учирахуй ёснь: Амь, бие, эрхтэн, хийморь буюу төрсөн мэнгийг гол болгон авах бөлгөө. Тэр ч таван шар мэнгэ яст мэлхийн хүйснээ бүрхэн оршихуй тул эр хүмүүний таван шар мэнгийг хоёр хараар, эмэгтэй хүмүүний тэр мэнгийг долоон улаанаар тоолон хүснэгтэд алин ургаснаар шинжилж үйлдэх бөлгөө.

	2 6	
9 1	Огторгуйн эм	3 4
	7 8	

Дээдийн дээд. Сэтгэл амгалан. Удаан жил ханилана. Адаар үл чадагдюу. Хүүхэд олонтой.

	2 8	
9 3	Амь амьдрах	6 7
	1 4	

Дээдийн дунд. Нас нь урт. Өвчин чухаг. Ад лугаа хагацна. Хүмүүний тоо дэлгэрнэ.

	2 7	
9 4	Цогийг үүсгэгч	6 8
	1 3	

Дээдийн адаг. Хүүхдүүд асрахуй. Эд мал арвидна. Өвчин чухаг, бат бэх, баялаг төгс.

	88	
99	**хишиг бүрдэх**	77
	66	

Дундын дээд. Насан урт, эд арвидмуй. Тэнгэр, хүмүүн асрахуй. Санасан хэрэг бүтнэ. Хүүхэд дунд.

	22	
11	**хишиг** тэгшрэх	33
	44	

Дундын дунд. Эрвээс эд олюу. Орны тэнгэрийг тахиваас сайн.

	46	
98	Хорлол	33
	17	

Дундын адаг. Эдэд гарз гарна. Хүүхэд чухаг. Өлзий хутгийн эд цугларюу. Хишиг даллага авахуул, хатуу хариулга сайн.

	36	
97	Зэтгэр ад	33
	18	

Адгийн дээд. Үр тасрана. Идээ, эд алдна. Гарз хэл ам үргэлжид болно. Бүмчүн (འབུམ་ཆུང་།) Дэн-аа (སྡེ་ལྔ།) , Жагчү (ཕྱགས་ཆུ།) гэдэг номуудыг уншуул.

	21	
96	Таслагч шимунас	84
	73	

Адгийн дунд. Өвчин боломуй. Эд үл тогтно. Таслан ирнэ. "Агуу их цэнгэлгийн судар" (རྒྱ་ཆེར་རོལ་པ་དགྲ་བཟློག།), "Дайсны хариулга" (དགྲ་བཟློག།) хэмээх засал тэргүүтэн сац олон дэлд.

	83	
92	Бие тасрах	74
	61	

Адгийн адаг. Эрхтэн өлмийнөөс барагдюу. Дайсны хөнөөл болно. Гэм гарз болно. Өвчин болмуй Доман (མདོ་མང་།)-г олонтой уншуул. "Хан адын эргүүлэх хариулга" (རྒྱལ་པོ་དཀོར་མཛོད།) тэргүүтэн засал, гүрэм алинаа зорин ухааны их сумаар харва.

Эр	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Эм	6	7	8	9	1	2	3	4	5

Эр мэнгийг бодох ёс нь: Бодогдохууны нөгчсөн жилийн тоонд огторгуйн жилийн мэнгийг нэмээд, есд хуваасны үлдэгдэл нь алин түүний биеийн буюу төрсөн мэнгэ.

Эм мэнгийг бодох ёс нь: Алин бодогдохууны насны тоонд гурвыг нэмж, бас огторгуйн жилийн мэнгийг нэмээд, есд хуваасан тэр үлдэгдлийг арваас хасвал биеийн мэнгэ гарна. Биеийн мэнгэнд дөрвийг нэмбэл хийморь мэнгэ, гурвыг нэмбэл эрхтэн мэнгэ ургана. Түүнээс гурвыг хасвал амин мэнгэ ургана.

Бас эсбөгөөс Дээд дөрөв амь, доод дөрөв эрхтэн, алин төрсөн биеийн мэнгэ, ивээл гурав нь хийморь хэмээсэн мэт болой.

Төрсөн хөлөлийг танин барих ёс нь: Тоологдохууны эхийн жилд нэгийг нэмж, тоологдохууны насны тоогоор хасаад, үлдэгдлийг наймд хуваасан нь нэг гарвал хам, хоёр гарвал хэн тэргүүтэн зүүн тийш эргүүлэн тоолж ол.

Төрсөн хөлөлийг учруулах ёс нь:

	ли хам			ли сон	
сон син	ОГТОРГУЙН ЭМ	хон хэн	хам син	ЦОГ ҮҮСГЭГЧ	хон да
	гин да			хэн гин	
	ли хэн			ли гин	
хон хам	ТАСЛАГЧ ШИМУНАС	да син	хон син	ХОРЛОЛ	хэн сон
	гин сон			да хам	

	ли син			ли хон	
хам син	АМЬ ТЭТ-ГЭГЧ	хон гин	син сон	ХИШИГ ГАРАХ	да хэн
	хэн да			хам гин	
	ли хон			ли да	
хэн хам	БИЕ ТАС-ЛАГЧ	да сон	хэн син	ТАВАН ЗЭТГЭР	хон сон
	гин син			гин хам	

Огторгуйн эм тэргүүтэн дөрөв нь сайн. Таслагч шимунас тэргүүтэн дөрөв нь муу тул цээрлэ. Нэг хөлөлд төрсөн нь хоорондоо нийлбээс муу тул өөр, өөрийн золиг хэрэг заслаар зас.

Эр	нохой	гахай	тахиа	бич	нохой	гахай
Эм	бич	хулгана үхэр	могой	луу	морь	туулай

Эр	үхэр	бар	бич	тахиа	могой	луу
Эм	хулгана тахиа	морь	луу	үхэр	хонь	үхэр

Эр	үхэр	нохой	морь
Эм	туулай	бар	үхэр

Энэ жилтнүүд нийлбээс насан урт хийгээд эд баялаг ариун, олон хүүхэдтэй болно.

Эр жил	гахай	бар	могой	могой	луу
Эм жил	хулгана	могой	бар	хул гана	хулганна, гахай
Үр нь	хэл ам олон	хөвгүүн олон дайсан бос-но	гарз олон ба хэл ам гар-на	юу ч үл бүтнэ	эцэг эх урт настай, хөвгүүнд муу

Эр жил	туулай	хулгана	үхэр	хонь	нохой
Эм жил	гахай, хулгана, үхэр	могой	луу	могой	хонь
Үр нь	нас урт, хүүхэд олон, арга их	хөвгүүн үхнэ амьдрахад бэрх	эцэстээ гэр доройтно	сэтгэл дүү-рэн болно	дайсан үх-лийн аюул ирнэ

Хулгана дотроо нийлбэл олон хөвгүүнтэй, ядуу болно. Үхэр дотроо нийлбэл хөвгүүд нь гэмтэн болно. Бар дотроо нийлбэл орон нь юүлэгдмүй. Туулай дотроо нийлбэл нөхөр нь үхнэ. Луу дотроо нийлбэл хоосроно. Могой дотроо нийлбэл муу, эцэстээ сайн. Морь дотроо нийлбэл өвчин болно, хөвгүүн цөөн. Хонь дотроо

нийлбэл насны эхэнд баясгалантай ба эцэст зовно. Бич дотроо нийлбэл хүмүүн хөвгүүдийг хайрлана. Тахиа дотроо нийлбэл хөвгүүн бэрх, хоосроно. Нохой дотроо нийлбэл хэрүүл, тэмцэл болоод, хүүхдийн хагас нь үхюү. Гахай дотроо нийлбэл хөвгүүд олон бөгөөд эд ихтэй, сайн.

Анхдугаар эрих	модон үхэр	гал туулай, усан тахиа, шороон хонь, төмөр бич.	усан бич, төмөр могой, төмөр барс, шороон гахай, шороон бич, гал могой.
Хоёрдугаар эрих	модон нохой, шороон луу.	усан могой.	гал барс, модон гахай, модон бич, усан могой, усан барс, төмөр гахай, төмөр бич.
Гуравдугаар эрих	усан хонь, шороон хулгана, модон хонь, шороон гахай, төмөр хулгана.	төмөр бар, төмөр нохой, усан хулгана, усан гахай.	шороон могой, шороон барс, гал гахай, гал бич, модон могой, модон барс, усан гахай.
Үр нь	Эр нь мөн аваас эхнэртэй ширүүн тэргүүтэн.	олон хөвгүүн байвч сүүлдээ үр нь тасрана.	Хоёр хард хөвгүүн авбаас есөн гэрээр хэсэх тэргүүтэн.

Бэрийн жил ширүүн болвоос үйлийн нөхөр, эрийн жил ширүүн болвоос үйлийн бэрийг олмуй. Хэрвээ нийлэхүй үест хагацах, салахын нигуур буй аваас салах, хагацахын золиг хариулгыг үйлдэх тэргүүтэн болно.

Бар = Хаврын түрүн Ф
Туулай = дунд М
Луу = Хаврын сүүл А
Могой = Зуны түрүн Май
Морь = дунд Июнь
Хонь = зуны сүүл Июль

Мэчин = Намрын түрүн = Август
Тахиа = дунд = сентябрь
Нохой = намрын сүүл = октябрь
Гахай = өвлийн түрүн = ноябрь
Хулгана = дунд = декабрь
Үхэр = өвлийн сүүл = январь

Аврахуй	шороон бараар төмөр могой	Төмөр могой бээр усан луу	модон могой бээр гал луу	төмөр хулгна бээр усан тулай
найман жил нь	шороон морь бээр төмөр хонь	модон морь бээр гал үхэр	төмөр тахиа бээр усан хулгана	модон тахиа бээр гал тахиаг аврах болой.
Алахуй	гал бар бээр төмөр луу	шороон бар бээр усан луу	гал туулай бээр төмөр нохой	шороон туулай бээр усан нохой
найман жил нь	төмөр морь бээр модон бич	шороон морь бээр усан бич	модон үхэр бээр шороон гахай	усан үхэр бээр гал гахайг алах болой

Найман мэнгэ нь гал бараас гал тахиан хоорондох найм болой. Бэлбэсний найман жил нь төмөр бич, гахай, нохой, гал луу, могой,, модон могой, шороон хонь, тахиа болой.

Муу нийлэхүй нь модон бар, төмөр бич, усан бар, бич, гал бар, усан могой, гахай, усан нохой бөгөөд тэвчихүй нь их ашигтай болой. Эрхтэн шороон бар, морь, нохой, гал хулгана, луу, бич, усан гахай, хонь, туулай, модон тахиа, могой, үхэр гурав нийлбээс хоосрон доройтох гурав болой. Мууг үдэхүй арван хоёр жил нь төмөр хулгана, үхэр, усан бар, туулай, модон луу, могой, гал морь, хонь, шороон бич, тахиа, төмөр нохой, гахай бөгөөд арван хоёр болой.

Бэрийн 12 жил	хулгана, морь	үхэр, хонь	бар, бич	туулай, тахиа	луу, нохой	могой, гахай
Энэ сар илгээх-ийг тэвч	хулгана, морь	үхэр, хонь	бар, бич	туулай, тахиа	луу, нохой	могой, гахай
Өлзийт сар	үхэр, хонь	хулгана, морь	туулай, тахиа	бар, бич	могой, гахай	луу, нохой
Гаргав-аас саданд муу	бар, бич	гахай, могой	луу, нохой	үхэр, хонь	хулгана, морь	туулай, тахиа

Хүргэ-ний эцэг, эхэд муу	туулай тахиа	луу, нохой	могой, гахай	хулгана, морь	үхэр, хонь	бар, бич
Охины эцэг, эхэд муу	луу, нохой	туулай, тахиа	хулгана, морь	могой, гахай	бар, бич	үхэр, хонь
Нөхөр нь үхмүй.	могой, гахай	бар, бич	үхэр, хонь	луу, нохой	туулай, тахиа	хулгана, морь

Үндэс	Хүргэн	Хадам эцэг
Охин		Суурь
Голомт	Гэр	Хадам эх

Их сард хүргэнээс баруунаа эргүүл, бага сард охиноос зүүн тийш эргүүл. Гэр, суурь, үндэс, голомт дөрөвд сайн. Хадам эх, хадам эцэг хоёрт тусахуй өдөр. Хадам эх, хадам эцэг үгүй бол болно гэж номлосон. Хүргэн ба охины өдөр өөрт нь муу.

Бэрийн жил	хулгана	үхэр	бар	туулай	луу	могой
Өгч болохгүй жил	туулай	луу	могой	морь	хонь	бич
Өгч болохгүй нас	15, 18, 26, 27	14, 16, 18	11, 17, 22, 26, 30, 36	12, 13, 16, 29, 30	11, 17, 19, 22, 28	12, 20, 24, 28
Мөргүү-лэх хүний жил, идээ, хувцас өгөх үдэгч нь адил	луу	могой	морь	хонь	бич	тахиа
Морины зүс	цэнхэр	хүрэн	хар	хар	хүрэн	хар ногоон

Явах цаг	луу, могой	могой, морь	луу, хонь	луу, бич	луу, могой	туулай, бич
Явах зүг	өрнө	өмнө	умар	умар	өмнө	дорно

Бэрийн жил	морь	хонь	бич	тахиа	нохой	гахай
Өгч болохгүй жил	тахиа	нохой	гахай	хулгана	үхэр	бар
Өгч болохгүй нас	15, 17, 22, 29	12, 14, 16, 22, 26, 36	14, 15, 16, 21, 22, 25	12, 13, 14, 17, 22	17, 20, 21	13, 14, 16, 23, 32
Мөргүү-лэх хүний жил, идээ, хувцас өгөх үдэгч нь адил	нохой	гахай	хулгана	үхэр	бар	туулай
Морины зүс	хар ногоон	улаан	шар	шар	улаан	цэнхэр
Явах цаг	туулай, могой	могой, бич	луу, хонь	луу, хонь	могой, морь	могой, тахиа
Явах зүг	дорно	өмнө	зовхис	зовхис	өмнө	өрнө

Бэрийн жил	хулгана	үхэр	бар	туулай	луу	могой
Хувцас-ны өнгө	хөх	шар	ногоон	ногоон	шар	улаан
Хөтөлж гэрт оруулагч	бич	тахиа	нохой	гахай	хулгана	үхэр
Угтагч	үхэр	хулгана	туулай	бар	могой	луу
буух зүг	өмнө	өмнө	дорно	дорно	дорно	өмнө
Гал голомт тавигч	үхэр	бар	туулай	луу	могой	морь
Гал асаагч	бич	могой	бар	гахай	хулгана	могой
Үсийг угаагч	морь	хонь	бич	тахиа	нохой	гахай

Мөргөх цаг	гахай	гахай	гахай	нохой	бич	бич

Бэрийн жил	морь	хонь	бич	тахиа	нохой	гахай
Хувцас-ны өнгө	улаан	шар	цагаан	цагаан	шар	хөх
Хөтөлж гэрт оруулагч	бар	туулай	луу	могой	морь	хонь
Угтагч	хонь	морь	тахиа	бич	гахай	нохой
буух зүг	өмнө	өмнө	өрнө	өрнө	өрнө	өмнө
Гал голомт тавигч	хонь	бич	тахиа	нохой	гахай	хулган
Гал асаагч	морь	гахай	бич	могой	бар	гахай
Үсийг угаагч	хулгана	үхэр	бар	туулай	луу	могой
Мөргөх цаг	гахай	гахай	гахай	нохой	бич	бич

1987 1988 1989 1990 1991 1992

Энэтхэг нэр	Брава	Вивава	Шүглада	Брамади	Бразааба-ди	Ангира
Монгол нэр	Сайтар гарсан	Сайтар болсон	Цагаан	Маш согтонги	Төрөлхтө-ний эзэн	Муу биет
Нангиад нэр	Дин мау	Вү шин	Жи си	Гин вү	Син вүү	Шин шин
Эрхтэн-тэй тохирсон нэр	гал туулай	шороон луу	шороон могой	төмөр морь	төмөр хонь	усан бич
Амин махбода	мод	шороо	гал	гал	шороо	төмөр
Бие махбода	гал	мод	мод	шороо	шороо	төмөр
Эрхтэн махбода	гал	шороо	шороо	төмөр	төмөр	ус
Хийморь махбода	гал	мод	ус	төмөр	гал	мод
Сүлд махбода	ус	гал	мод	мод	гал	шороо

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Амин мэнгэ	4 7 1	3 6 9	2 5 8	1 4 7	9 3 6	8 2 5
Бие мэнгэ	7 1 4	6 9 3	5 8 2	4 7 1	3 6 9	2 5 8
Эрхтэн мэнгэ	1 4 7	9 3 6	8 1 4	7 1 4	6 9 3	5 8 2
Хийморь мэнгэ	2 5 8	5 8 2	2 5 8	8 2 5	2 5 8	8 2 5
Сэшиг тэргүүт-ний нэр	сэшиг	зүгт хэсэхүй	сэшиг	сэмрэх	сэшиг	сэшиг
Хийн гараг-ийн нэр	Сумъяа	Ангараг	Бархас-вадь	Санчир	Сумъяа	Ангараг
Жилийн махбод-ын тоо	232	333	454	433	433	343

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Энэтхэг нэр	Шримү-ха	Вава	Юү би га	Дихүү	Ишура	Вахүда-ня
Монгол нэр	Цогт нүүрт	Бода	Насан төгөлдөр	Баригч	Эрхэт	Олон үрт
Нангиаднэр	Гий вэү	Жа сүй	Еи хай	Бон зи	Дин чиү	Вү ейн
Эрхтэн-тэй тохирсон нэр	усан тахиа	модон нохой	модон гахай	гал хулгана	гал үхэр	шороон бар
Амин махбода	төмөр	шороо	ус	ус	шороо	мод
Бие махбода	төмөр	гал	гал	ус	ус	шороо
Эрхтэн махбода	ус	мод	мод	гал	гал	шороо
Хийморь махбода	ус	төмөр	гал	мод	ус	төмөр
Сүлд махбода	шороо	гал	төмөр	төмөр	гал	ус
Амин мэнгэ	7 1 4	6 9 3	5 8 2	4 7 1	3 6 9	2 5 8

Бие мэнгэ	1 4 7	9 3 6	8 2 5	7 1 4	6 9 3	5 8 2
Эрхтэн мэнгэ	4 7 1	3 6 9	2 5 8	1 4 7	9 3 6	8 2 5
Хийморь мэнгэ	5 8 2	8 2 5	5 8 2	8 2 5	5 8 2	2 5 8
Сэшиг тэргүүт-ний нэр	сэшиг	дуршил үүрэх	сэшиг	сэмрэх	болох	сэмрэх
Хийн гараг-ийн нэр	Бархас-вадь	Санчир	Сумъяа	Ангараг	Бархас-вадь	Санчир
Жилийн махбод-ын тоо	233	454	434	343	433	334

Энэтхэг нэр	Брамиди	Виграма	Рихава	Зидра	Гаанү	Ваанүда-ра
Монгол нэр	Согтох төгөлдөр	Тийн дарагч	Сүргийн манлай	Элдэв	Наран	Наран гэтэл-гэгч
Нангиаднэр	Жи мау	Гин шин	Син си	Шин вү	Гүй вүй	Жа шин
Эрхтэн-тэй тохирсон нэр	шороон туулай	төмөр луу	төмөр могой	усан морь	усан хонь	модон бич
Амин махбода	мод	шороо	гал	гал	шороо	төмөр
Бие махбода	шороо	төмөр	төмөр	мод	мод	ус
Эрхтэн махбода	шороо	төмөр	төмөр	ус	ус	мод
Хийморь махбода	гал	мод	ус	төмөр	гал	мод
Сүлд махбода	ус	гал	мод	мод	гал	шороо
Амин мэнгэ	1 4 7	9 3 6	8 2 5	7 1 4	6 9 3	5 8 2
Бие мэнгэ	4 7 1	3 9 6	2 5 8	1 4 7	9 3 6	8 2 5

1999 2000 2001 1942 2002 2003 2004.

Эрхтэн мэнгэ	7 1 4	6 9 3	5 8 2	4 7 1	3 6 9	2 5 8
Хийморь мэнгэ	5 8 2	2 5 8	8 2 5	2 5 8	8 2 5	5 8 2
Сэшиг тэргүүт-ний нэр	сэмрэх	сэшиг	сэмрэх	дуршил үүрэх	сэмрэх	сэмрэх
Хийн гараг-ийн нэр	Сумъяа	Ангараг	Бархас-вадь	Санчир	Сумъяа	Ангараг
Жилийн махбод-ын тоо	334	434	343	444	445	334

2005 2006 2007 2008 1949 1950

Энэтхэг нэр	Вирвава	Агчаяа	Сарвази-да	Сарва-дари	Вироди	Вигрида
Монгол нэр	Газар тэтгэгч	Бараш үгүй	Хамгийг номхот-гогч	Хотолыг баригч	Харш-лалт	Тийн урвагч
Нангиаднэр	Ей ейү	Вэн сүй	Хан хай	Вү зи	Жи чиү	Гин ейн
Эрхтэн-тэй тохирсон нэр	модон тахиа	гал нохой	гал гахай	шороон хулгана	шороон үхэр ✓	төмөр барс
Амин махбода	төмөр	шороо	ус	ус	шороо	мод
Бие махбода	ус	шороо	шороо	гал	Ha гал ✓	мод
Эрхтэн махбода	мод	гал	гал	шороо	шороо ✓	төмөр
Хийморь махбода	ус	төмөр	гал	мод	ус ✓	төмөр
Сүлд махбода	шороо	гал	төмөр	төмөр	гал ✓	ус
Амин мэнгэ	4 7 1	3 6 9	2 5 8	1 4 7	9 3 6	8 2 5
Бие мэнгэ	7 1 4	6 9 3	5 8 2	4 7 1	3 6 9	2 5 8
Эрхтэн мэнгэ	1 4 7	9 3 6	8 2 5	7 1 4	6 9 3	5 8 2

Хийморь мэнгэ	8 2 5	5 8 2	2 5 8	5 8 2	2 5 8	8 2 5
Сэшиг тэргүүт-ний нэр	сэмрэх	болох	сэмрэх	дуршил хүрэх	зүгт хэсэхүй	дуршил үүрэх
Хийн гараг-ийн нэр	Бархас-вадь	Санчир	Сумъяа	Ангараг	Бархас-вадь	Санчир
Жилийн махбод-ын тоо	433	334	343	445	343	332

Энэтхэг нэр	Хара	Нанда	Визаяа	Заяа	Мадаа	Дүрмүха
Монгол нэр	Илжиг	Баясга-лан	Тийн ялгуусан	Ялгуусан	Галзууруу-лагч	Муу нүүрт
Нангиаднэр	Син мау	Шин шин	Гүй си	Жа вү	Ей вүй	Вин шин
Эрхтэн-тэй тохирсон нэр	төмөр туулай	усан луу	усан могой	модон морь	модон хонь	гал бич
Амин махбода	мод	шороо	гал	гал	шороо	төмөр
Бие махбода	мод	ус	ус	төмөр	төмөр	гал
Эрхтэн махбода	төмөр	ус	ус	мод	мод	гал
Хийморь махбода	гал	мод	ус	төмөр	гал	мод
Сүлд махбода	ус	гал	мод	мод	гал	шороо
Амин мэнгэ	7 1 4	6 9 3	5 8 2	4 7 1	3 6 9	2 5 8
Бие мэнгэ	1 4 7	9 3 6	8 2 5	7 1 4	6 9 3	5 8 2
Эрхтэн мэнгэ	4 7 1	3 6 9	2 5 8	1 4 7	9 3 6	8 2 5
Хийморь мэнгэ	2 5 8	8 2 5	5 8 2	8 2 5	5 8 3	8 2 5

Сэшиг тэргүүт-ний нэр	дуршил үүрэх	сэмрэх	дуршил үүрэх	болох	дуршил үүрэх	дуршил үүрэх
Хийн гараг-ийн нэр	Сумъяа	Ангараг	Бархас-вадь	Санчир	сумъяа	Ангараг
Жилийн махбод-ын тоо	333	434	323	333	445	434

Энэтхэг нэр	Хэма-ламба	Виламва	Вигари	Сарвавар-ди	Салава	Нүвагри-да
Монгол нэр	Алтан унжлагат	Тийн унжлагат	Урвуу-лагч	Хотол төгс	Цөөвөр	Сайжруу-лагч
Нангиад Нэр	Дин ейү	Вү сүй	Жи хай	Гин жи	Син цэү	Шин ейн
Эрхтэн-тэй тохирсон нэр	гал тахиа	шороон нохой	шороон гахай	төмөр хулгана	төмөр үхэр	усан барс
Амин махбода	төмөр	шороо	ус	ус	шороо	мод
Бие махбода	гал	мод	мод	шороо	шороо	төмөр
Эрхтэн махбод	гал	шороо	шороо	төмөр	төмөр	ус
Хиймөрь махбода	ус	төмөр	гал	мод	ус	төмөр
Сүлд махбода	шороо	гал	төмөр	төмөр	гал	ус
Амин мэнгэ	1 4 7	9 3 6	8 2 5	7 1 4	6 9 3	5 8 2
Бие мэнгэ	4 7 1	3 6 9	2 5 8	1 4 7	9 3 6	8 2 5
Эрхтэн мэнгэ	7 1 4	6 9 3	5 8 2	4 7 1	3 6 9	2 5 8
Хиймөрь мэнгэ	5 8 2	2 5 8	5 8 2	2 5 8	8 1 5	2 5 8

Сэшиг тэргүүт-ний нэр	дуршил үүрэх	зүгт хэсэхүй	дуршил үүрэх	болох	сэшиг	болох
Хийн гараг-ийн нэр	Бархас-вадь	Санчир	Сумъяа	Ангараг	Бархас-вадь	Санчир
Жилийн махбод-ын тоо	433	434	445	445	433	334

Энэтхэг нэр	Шована	Гроди	Вишүван-дү	Варавава	Бравам-га	Гилага
Нангиад Нэр	Гүй мау	Жа шин	Еи си	Вин вү	Дин вүй	Вү шин
Эрхтэн-тэй тохирсон нэр	усан туулай	модон луу	модон могой	гал морь	гал хонь	шороон бич
Амин махбода	мод	шороо	гал	гал	шороо	төмөр
Бие махбода	төмөр	гал	гал	ус	ус	шороо
Эрхтэн махбода	ус	мод	мод	гал	гал	шороо
Хийморь махбода	гал	мод	ус	төмөр	гал	мод
Сүлд махбода	ус	гал	мод	мод	гал	шороо
Амин мэнгэ	4 7 1	3 6 9	2 5 8	1 4 7	9 3 6	8 2 5
Бие мэнгэ	7 1 4	6 9 3	5 8 2	4 7 1	3 6 9	2 5 8
Эрхтэн мэнгэ	1 4 7	9 3 6	8 2 5	7 1 4	6 9 3	5 8 2
Хийморь мэнгэ	8 2 5	5 8 2	8 2 5	5 8 2	2 5 8	5 8 2

Сэшиг тэргүүт-ний нэр	болох	дуршил үүрэх	болох	зүгт хэсэхүй	болох	болох
Хийн гараг-ийн нэр	Сумъяа	Ангараг	Бархас-вадь	Санчир	Сумъяа	Ангараг
Жилийн махбод-ын тоо	444	434	443	433	343	433

Энэтхэг нэр	Сомяа	Саварана	Вирова-грида	Варида-ри	Брамади	Ананда
Монгол нэр	Амирлан-гүй	Ерөнхий	Харш-лагч	Огоот баригч	Сэрэмж үгүй	Хотол баяс-галант
Нангиад нэр	Жи еиү	Жин сүй	Син хай	Шинзи	Гү циү	Жа еин
Эрхтэн-тэй тохирсон нэр	шороон тахиа	төмөр нохой	төмөр гахай	усан хулгана	усан үхэр	модон бар
Амин махбода	төмөр	шороо	ус	ус	шороо	мод
Бие махбода	шороо	төмөр	төмөр	мод	мод	ус
Эрхтэн махбода	шороо	төмөр	төмөр	ус	ус	мод
Хийморь махбода	ус	төмөр	гал	мод	ус	төмөр
Сүлд махбода	шороо	гал	төмөр	төмөр	гал	ус
Амин мэнгэ	7 1 4	6 9 3	5 8 2	4 7 1	3 6 9	2 5 8
Бие мэнгэ	1 4 7	9 3 6	8 2 5	7 1 4	6 9 3	5 8 2
Эрхтэн мэнгэ	4 7 1	3 6 9	2 5 8	1 4 7	9 3 6	8 2 5

Хийморь мэнгэ	2 5 8	8 2 5	2 5 8	8 2 5	5 8 2	8 2 5
Сэшиг тэргүүт-ний нэр	болох	сэшиг	болох	зүгт хэсэхүй	сэмрэх	зүгт хэсэхүй
Хийн гарагийн нэр	Бархас-вадь	Санчир	Сумъяа	Ангараг	Бархас-вадь	Санчир
Жилийн махбод-ын тоо	344	332	334	332	443	433

Энэтхэг нэр	Рагчаса	Анала	Вингала	Галдади	Синдара	Рүдра
Нангиад-ын хэл	Еи мау	Вин шин	Дин си	Вү вү	Жи вүй	Гин шин
Эрхтэн-тэй тохирсон нэр	модон туулай	гал луу	гал могой	шороон морь	шороон хонь	төмөр бич
Амин махбода	мод	шороо	гал	гал	шороо	төмөр
Бие махбода	ус	шороо	шороо	гал	гал	мод
Эрхтэн махбода	мод	гал	гал	шороо	шороо	төмөр
Хийморь махбода	гал	мод	ус	төмөр	гал	мод
Сүлд махбода	ус	гал	мод	мод	гал	шороо
Амин мэнгэ	1 4 7	9 3 6	8 2 5	7 1 4	6 9 3	5 8 2
Бие мэнгэ	4 7 1	3 6 9	2 5 8	1 4 7	9 3 6	8 2 5
Эрхтэн мэнгэ	7 1 4	6 9 3	5 8 2	4 7 1	3 6 9	2 5 8

	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Хийморь мэнгэ	5 8 2	8 2 5	5 8 2	2 5 8	5 8 2	2 5 8
Сэшиг тэргүүт-ний нэр	зүгт хэсэхүй	болох	зүгт хэсэхүй	сэшиг	зүгт хэсэхүй	зүгт хэсэхүй
Хийн гараг-ийн нэр	Сумъяа	Ангараг	Бархас-вадь	Санчир	Сумъяа	Ангараг
Жилийн махбод-ын тоо	334	443	334	343	233	233

	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Энэтхэг нэр	Дүрмади	Дүндүви	Рүдирүр	Рагдагчи	Гродара	Гаяая
Монгол нэр	Муу оюут	Их хэнгэрэг	Цусаар бөөл-жигч	Улаан нүдэн	Хилинт	Барагдах
Нангиад нэр	Син еиү	Шин сүй	Гүй хай	Жа зи	Еи цэү	Вин гин
Эрхтэн-тэй тохирсон нэр	төмөр тахиа	усан нохой	усан гахай	модон хулгана	модон үхэр	гал барс
Амин махбода	төмөр	шороо	ус	ус	шороо	мод
Бие махбода	мод	ус	ус	төмөр	төмөр	гал
Эрхтэн махбода	төмөр	ус	ус	мод	мод	гал
Хийморь махбода	ус	төмөр	гал	мод	ус	төмөр
Сүлд махбода	шороо	гал	төмөр	төмөр	гал	ус
Амин мэнгэ	4 7 1	3 6 9	2 5 8	7 1 4	6 9 3	5 8 2
Бие мэнгэ	7 1 4	6 9 3	5 8 2	1 4 7	9 3 6	8 2 5

Энэтхэг нэр	Дүрмади	Дүндүви	Рүдирүр	Рагдагчи	Гродара	Гааяа
Монгол нэр	Муу оюут	Их хэнгэрэг	Цусаар бөөл-жигч	Улаан нүдэн	Хилинт	Барагдах
Нангиад нэр	Син еиү	Шин сүй	Гүй хай	Жа зи	Еи цэү	Вин гин
Эрхтэн-тэй тохирсон нэр	төмөр тахиа	усан нохой	усан гахай	модон хулгана	модон үхэр	гал барс
Эрхтэн мэнгэ	1 4 7	9 3 6	8 2 5	4 7 1	3 6 9	2 5 8
Хийморь мэнгэ	8 2 5	2 5 8	8 2 5	5 8 2	8 2 5	5 8 2
Сэшиг тэргүүт-ний нэр	зүгт хэсэхүй	сэмэрхэ	зүгт хэмэхүй	сэшиг	дуршил үүрэх	сэшиг
Хийн гарагийн нэр	Бархас-вадь	Санчир	Сумъяа	Ангараг	Бархас-вадь	Санчир
Жилийн махбод-ын тоо	433	343	333	334	544	344

Цагийн нэр	Шөнө дунд	Шөнө дунд хэвийх	Уул завсар-лах	Үүр цайх	Нар мандах	Наран хөөрөх
модон эр, шороон эм өдөр	мод	мод	гал	гал	шороо	шороо
төмөр эр, модон эм өдөр	гал	гал	шороо	шороо	төмөр	төмөр
гал эр, төмөр эм өдөр	шороо	шороо	төмөр	төмөр	ус	ус
усан эр, гал эм өдөр	төмөр	төмөр	ус	ус	мод	мод

шороон эр, усан эм өдөр	ус	ус	мод	мод	гал	гал
цагийн эзэн	хулгана	үхэр	бар	туулай	луу	могой

Цагийн нэр	Өдөр дунд	Үд хэвийх	Нар гудайх	Нар шингэх	Харуй бүрий	Үдэш
модон эр, шороон эм өдөр	төмөр	төмөр	ус	ус	мод	мод
төмөр эр, модон эм өдөр	ус	ус	мод	мод	гал	гал
гал эр, төмөр эм өдөр	мод	мод	гал	гал	шороо	шороо
усан эр, гал эм өдөр	гал	гал	шороо	шороо	төмөр	төмөр
шороон эр, усан эм өдөр	шороо	шороо	төмөр	төмөр	ус	ус
цагийн эзэн	морь	хонь	бич	тахиа	нохой	гахай

Огторгуйн жил эх, сар хөвгүүн, сар эх, хоног хөвгүүн, хоног эх, цаг хөвгүүн. Жил лүгээ саран хавсарна. Хоног хийгээд цаг дан мөн болой.

Эдүгээ хар жил хэмээн алдаршсан нь: Бар, бич, могой дөрөвд ээлжлэн буухуйд, хоёр хар голд орохуйд Халчи, Намчи жилийг эрхшээх тул их хар жил хэмээх буюу яст мэлхийн өөр лүгээ адилын үндсээс газрын эзэн Вангиннагва хэмээн алдаршсан. тэр жилд балгадын үйл, байшингийн суурь тавих, хуучин балгадыг буулган эвдлэх, суврага шүтээн босгох, ус малтах, мод таслах, хад хагалах, уул хангайг малтах, бэр өгөх, авах, цэрэг, дээрэм, хурал цуглаан, сүр жавхланг үүсгэх үйлийг тэр

Үлгэрлэвээс: к примеру

үед сахиваас зохилтой. Гурван хөх мэнгэ голд орохуйн цагт түүнээс өчүүхэн гэмтэй. Үр нь хувь төдий болох тул бага хар жил хэмээмүй. Бас бус мэнгэ тус, тусд хүмүүн зоноо хүчир тэвчин цээрлүүштэй нь үлгэрлэвээс: Нэг цагаан голд орох үест нялхаст хүчир түүний хурал цуглаан хийх тэргүүтэн сүр жавхланг үүсгэх, хатуу хүчтэй үйлийг тэвчих хэрэгтэйг номлосон. Гараг одон сайн муу нь адил үгүй болвоос тэр үст гараг эрхэм болно. Од, өдрийн үр нь адилгүй болвоос од тэр нь эрхэм хэмээн мэд. Барилдлага, үйлдэгчийн үйлийн арга нь нэг бус аваас машид хүчир тул үйлдэгчийг эрхэм болго.

Өдөр, цаг адил үгүй болвоос цагийн хурц мэсэн эрхэм. Алины үест ч махбодын барилдлага ямагтыг эрхэм болгон барь. Онцгойлон ялгалт гарах аваас тэр нь нэн эрхэм болой. Онцгойлон ялгалт үгүй болвоос зүгийг нийлүүлвээс эрхэм. Сайн муугийн үр нь аль, аль нь ч адил үгүй болохуйд их, багын хүчээр ялган тооц. Раху хийгээд ээлжийн гараг ба бядагч одон, өдөр, үйлдэгч, барилдлага, жил-өдөр долоо нь дараалан урд, урд нь хүч ихтэй ба хойт, хойт нь чадал өчүүхэн. Тэдгээрийн чадал ч (དདལ།) цагийн барилдлага түүнээ гүйцмүй. Онцгойлон ялгахын гол учир шалтгаан ч үлгэрлэвээс урлаачийн багаж мэт. Зохилдон барилдахын гол эрхэм учир шалтгаан нь хоёул зөвлөгөөн эвсэлдсэн мэт. Цагийн барилдлагын учир шалтгаан нь гараг, од, үйлдэгч, барилдлага дөрвөөс цагийн барилдлага түүний ордод төгсөн гүйцмүй. Түүний тулд “Цагийн барилдлагыг эрхэм болгон барь” хэмээн зарлигласан мэт анхааран авсу.

Цагаан дар, Ровагинен, Сангр, Лаврын дунд сарын 8,
5 шар, модн (төмр), Шид, Сэн хув. Эрвэх = нег үзэр
Тенгрин эт (II-гч сарин (тууль) бар эдрт) шсн өдрлэ
Москвагас ядинулвэ!

Возьмите, бесценное серебро, не злато
А то, чем кладбище богато.
С моей семьи возьмите и на себя заберите.
Во имя Отца и Сына и Святого Духа
Ныне и присно и во веки веков.
Аминь.

20.IX. - удалось частично.

пойчг
Лома | эдмэ сулма жавиша жи
сууха

• Если вы поняли, что в ваш дом не стала заглядывать удача, если у вас всё из рук вон плохо, поступите так. Купите яичек у пяти разных людей — по 8 штук. Есть икона „Сорока святых", вот эти 40 купленных яичек заговаривают перед этой иконой, а затем яички отдают как милостыню. (Если у вас нет этой иконы, или вы не уверены в своих силах, обратитесь к сильному, знающему знахарю). Заговаривают так:
„Во имя Отца и Сына и Святого Духа.
40 святых мужей шли, 40 яиц к Пасхе несли.
Несли их и уронили, яички разбили. Так бы мои беды и несчастья вдребезги разбивались, клубком вокруг меня обвивались.
Ой вы, святые руки, возьмите мои муки.
Как эти яйца перед едой разобьют, так и мои муки и несчастья от меня уйдут.
Ключ. Замок. Язык. Аминь. Аминь. Аминь".

В пути: (но перед выходом N-495 из дома)
„Я из дома, Ангел-хранитель со мной, Богородицы Покров надо мной.
Во имя Отца и Сына и Святого Духа.
Аминь".

2-т п-я том, кол. инт. 6 к.

11/7 1988 11⁰⁰ 18/2 [illegible]

Во имя Отца и Сына и Святого Духа. Аминь.
Молитвами святыми Боже, Отец наш,
Милуй мя, Господи, раба(у) [имя].
Милуй и сохрани от всех врагов-супостатов,
От кровных, чужих, нищих и богатых,
От старых стариков, от молодых мужиков,
От девок замужних и от вдовиц,
От сильных колдунов и слабых колдуниц,
От еретика и от еретицы,
От завистливой цыганской десницы.
Кто подумал, кто пожелал,
Кто анафеме моё имя предал.
От всех бед меня, Боже, сохрани,
От всех врагов меня защити,
Шла Матерь Божья со взморья,
Несла мне (такому-то, такой-то) здоровье.
Кто восхочет мне навредить
Тому Богородица запретит.
Слова мои по этот час,
Дела мои по всякий раз,
По эту минуту, по сию секунду.
Во имя Отца и Сына и Святого Духа,
Ныне, присно, во веки веков.
Аминь.

XXIX, 25/26.